

Turvetuotannosta poistuvien alueiden maan- käytön ohjauskeinot

Airi Matila ja Isra Alatalo

Tapion raportteja | nro 54



Matila, A. ja Alatalo, I. 2023. Turvetuotannosta poistuvien alueiden maankäytön ohjauskeinot. Tapion raportteja nro 54.

© Tapio Oy

Kansikuva: Kuvaaja Airi Matila

ISSN 2342-804X (pdf)

ISBN 978-952-7435-17-5

Vastuuvapauslauseke

Tapio Oy (jäljempänä Tapio) vastaa palvelun toteuttajana ja raportin laatijana siitä, että raportti on laadittu ammattitaitoisesti, huolellisesti ja alalla vallitsevaa hyvää ammattikäytäntöä noudattaen. Raportti vastaa tilannetta sen antamishetkellä, eikä Tapio siten ole vastuussa myöhemmin esim. olosuhteiden muuttumisesta johtuneista seikoista. Toimeksiannon suorittamista varten Tapio on saanut toimeksiantajalta tai kolmansilta aineistoa ja laskentamalleja, joiden oikeellisuuteen ja todenmukaisuuteen Tapio on luottanut ilman eri tutkimusta tai todentamista, ellei kyse ole aineistosta, jonka oikeellisuuden tai todenmukaisuuden selvittäminen on nimenomaisesti kuulunut toimeksiantoon.

Tapio ei vastaa missään tapauksessa raportin välillisistä eikä epäsuorista vahingoista. Tapion vastuu rajoittuu kaikissa tapauksissa sille toimeksiannosta maksettuun määrään, ellei Tapion osoiteta menetelleen tahallisesti tai törkeän tuottamuksellisesti. Kolmannella taholla on oikeus luottaa lausuntoon vain siinä tarkoituksessa, mihin lausunto on nimenomaisesti pyydetty. Tapion vastuu kolmatta tahoa kohtaan ei voi olla suurempi, kuin mitä se on lausunnon pyytäneeltä tahoa kohtaan.

Alkusanat

Maa- ja metsätalousministeriö käynnisti vuoden 2021 lopussa tarjouspyyntömenettelyllä pienhankinnan turvetuotannosta poistuvien alueiden maankäytön oikeudellisiin ja hallinnollisiin ohjauskeinoihin liittyvän selvityksen.

Pienhankinta liittyi työ- ja elinkeinoministeriön kansallisen laaja-alaisen turvetyöryhmän toimenpideehdotukseen 18. Ehdotuksen mukaan ”Sujuvoitetaan turvetuotantoalueiden jälkihoitotoimien vahvistamisen ja muuhun maankäyttöön siirtymisen hallinnollisia menettelyjä.”

Tapio Oy valittiin pienhankinnan toteuttajaksi. Hankinta rahoitettiin Hiilestä kiinni -ilmastotoimenpidekokonaisuudesta.

Selvitys on tehty yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön, ympäristöministeriön sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kanssa.

Kiitämme kaikkia selvitystyöhön osallistuneita elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, aluehallintovirastojen ja ympäristöministeriön asiantuntijoita. Erikseen haluamme kiittää ympäristöministeriön erityisasiantuntija Hanne Lohilahtea, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen ylitarkastaja Kirsi Kalliokoskea sekä maa- ja metsätalousministeriön neuvottelevaa virkamiestä Kaisa Pirkolaa. Lisäksi kiitämme kaikkia työhön osallistuneita turvetuotantoalan edustajia haastatteluista ja selvityksen luonnoksen kommentoinnista.

Mikkelissä 31.1.2023

Isra Alatalo
projektipäällikkö
Tapio Oy

Sisällysluettelo

ALKUSANAT	4
1 TAUSTA JA TAVOITTEET.....	7
2 TOTEUTUS.....	7
3 TAUSTOJEN KARTOITUS.....	8
3.1 YMPÄRISTÖNSUOJELULAKI JA YMPÄRISTÖLUPAVIRANOMAISET	8
3.2 KIRJALLISET TIETOLÄHTEET	9
3.3 LÄPIKÄYDYT YMPÄRISTÖLUVAT	16
3.3.1 Lotakonsuon turvetuotantoalue, Rautalampi	17
3.3.2 Jouttenoisen turvetuotantoalue, Liminka.....	18
3.3.3 Rautamullansuon turvetuotantoalue, Reisjärvi ja Sievi.....	18
3.3.4 Haisunevan turvetuotantoalue, Lapua ja Kauhava	19
3.3.5 Kiukoonsuon turvetuotantoalue, Pielavesi.....	20
3.3.6 Huuhansuon turvetuotantoalue, Lappeenranta.....	21
3.3.7 Hangasnevan turvetuotantoalue, Pyhäntä	22
3.3.8 Peuravuoman turvetuotantoalue, Tornio	22
3.3.9 Hanhisuon turvetuotantoalue, Sonkajärvi	23
3.3.10 Kurkelansuon turvetuotantoalue, Nakkila	23
3.3.11 Tiivistelmä läpikäydyistä ympäristöluvista	24
3.4 MAANVUOKRASOPIMUKSET	27
3.4.1 Maanvuokrasopimuksen laadinta ja muuttaminen.....	27
3.4.2 Maanvuokrasopimuksen päättymisen ja vuokra-alueen takaisinluovutus	28
3.5 TURVETUOTANNOSTA POISTUNEIDEN ALUEIDEN JATKOKÄYTÖN VAIHTOEHTOJA	28
3.5.1 Energiahuollon alueet: Aurinkovoima ja tuulivoima.....	29
3.5.2 Pellot: Peltokasvit ja nurmet.....	29
3.5.3 Metsämaa: Metsitys	30
3.5.4 Kitumaa: Metsitys.....	32
3.5.5 Muu maa: Kosteikot, vettäminen suoksi ja alue, jota ei ole otettu muuhun käyttöön	33
3.5.6 Suojelualueet: Luonnonsuojelu.....	35
3.6 AINEISTON TÄYDENTÄMINEN	36
3.6.1 Työpaja.....	36
3.6.2 Turvealan toimijoiden haastattelu	36
4 ANALYYSI	37
4.1 TOIMINNAN LOPETTAMISEN JÄLKEISET VELVOITTEET	37
4.2 TURVETUOTANTOALUEEN JATKOKÄYTTÖ.....	39
4.3 TURVETUOTANTOALUEIDEN JÄLKIHOIDON JA JATKOKÄYTÖN VALVONTA	41

4.4 YHTEENVETO	42
5 RATKAISUEHDOTUS	43
5.1 TURVETUOTANTOALUEEN YMPÄRISTÖLUVAN RAUETTAMINEN -TOIMINTAMALLI	43
5.2 SIIRTYMINEN SEURAAVAAN MAANKÄYTTÖÖN -MÄÄRITTELY	45
5.3 PÄÄTÖSTEN JA MÄÄRÄYSTEN VAIKUTUS YMPÄRISTÖÖN	47
5.4 KEHITTÄMISTARPEITA	47
5.4.1 Kasvittumisen määrittely	47
5.4.2 Paksun jäännösturvekerroksen vaikutus kosteikkoon	48
5.4.3 Ympäristöluvan rauettaminen osa-alueella	48
5.4.4 Suonpohjalla jatkokäyttömuotojen vesistö päästöt	48
KIRJALLISUUS	49
LIITE 1. TURVETUOTANNON JATKOKÄYTTÖMUOTOJEN LUPA- JA ILMOITUSMENETTELYT	53
LIITE 2. TURVETUOTANTOALUEEN JATKOKÄYTTÖÖN LIITTYVIÄ VIRANOMAISVASTUITA	61

1 Tausta ja tavoitteet

Energiaturpeen käytön voimakas lasku erityisesti päästöoikeuksien hinnan nousun seurauksena on johtanut turvetuotannon vähenemiseen ja toiminnan lopettamiseen kokonaisilta tuotantoalueilta suunniteltua nopeammalla aikataululla. Selvitystyön tarjouspyynnön mukaan tilanteissa, joissa tuotannosta siirrytään nopeasti jatkokäyttöön, on noussut esille haasteita turvetuotannon jälkihoidon menettelyissä ja jatkokäytön oikeudellisessa ohjauksessa. Tarjouspyynnössä tuotiin esille, että haasteena on vuosikymmenten aikana muodostunut kirjava ja tulkinnanvarainen lupakäytäntö. Haastetta tuovat ympäristölupien lupamääräyksissä käytetyt termit, jotka ovat johtaneet erilaisiin valvonnallisiin tulkintoihin.

Tämän selvitystyön tavoitteena on koostaa taustatietoja turvetuotantoalueen jatkokäyttöön siirtymiselle sekä antaa viranomaisille vastauksia ja perusteluita kysymyskokonaisuuksissa oleviin kysymyksiin ja ongelmiin. Toisena tavoitteena on ratkaisuehdotuksen laatiminen turvetuotannon lopettamisen jälkeisten velvoitteiden lainsoveltamiskäytänteisiin. Selvityksessä tarkastellaan turvetuotannosta poistuvien alueiden maankäytön lainsoveltamiskäytänteitä seuraavien kysymyskokonaisuuksien mukaan:

1. Toiminnan lopettamisen jälkeiset velvoitteet
2. Turvetuotantoalueen jatkokäyttö - määritelmät sekä nykyiset lupa- ja ilmoitusmenettelyt
3. Turvetuotantoalueiden jälkihoidon ja jatkokäytön valvonta

2 Toteutus

Selvityksen tekemisessä on hyödynnetty mahdollisilta osin synergiaetuja, joita on tullut muista Tapion käynnissä olevista turvetuotantoalueiden jatkokäyttöön paneutuvista kehittämishankkeista. Lisäksi toteutuksessa on tehty tiivistä yhteistyötä maa- ja metsätalousministeriön, ympäristöministeriön sekä ELY-keskusten kanssa. Selvitystä varten on kuultu turvealan toimijoita sekä keskusteltu eri alojen asiantuntijoiden kanssa.

Työn toteutusta ovat ohjanneet alla esitetyt kolme kysymyskokonaisuutta sekä Kirsi Kalliokosken ja Saana Meskin kokoama tilannekatsaus turvetuotantoalueiden jälkihoitoon ja jatkokäyttöön liittyvistä valvonnallista ongelmista.

1 Toiminnan lopettamisen jälkeiset velvoitteet

1. Milloin turvetuottajan vesien käsittelyvelvoite päättyy?
2. Miten huomioidaan / huomioidaanko vaikutusalueen erityispiirteet, esimerkiksi Natura-alueet, happamat sulfaattimaat ja pohjavesialueet?
3. Mitkä tekijät määrittävät jälkihoitovelvoitteiden päättymistä, jos alue myydään tai vuokrataan: esimerkiksi alueen kasvittuminen ja eroosioriskin vähentyminen; pellon muokkaus ja lannoitus tai joku muut tekijät?
4. Missä tilanteessa ympäristölupamääräysten ei voida katsoa olevan riittäviä, jolloin ympäristönsuojelulain 94 § mukaan lupaviranomaisen tulee määrätä toiminnan lopettamisen jälkeen toiminnan ja sen ympäristövaikutusten tarkkailusta. Millä menettelyllä tarkkailusta määrätään?

2 Turvetuotantoalueen jatkokäyttö – määrittely sekä nykyiset lupa- ja ilmoitusmenettelyt

5. Määritelmät muun muassa seuraaville jatkokäyttöille sekä miten tulkitaan, että turvetuotantoalue on siirtynyt seuraavaan jatkokäyttöön: pelto, metsitys, kosteikko, luontainen kasvittuminen ja uudelleen soistuminen.
6. Pitäisikö ja miten edellä mainituissa jatkokäytöissä ottaa huomioon se, jos turvetuotannosta luovuttaessa alueella on paljas turvepinta ja paksu jäännösturvekerros?

7. Mitkä ovat nykyisin voimassa olevat lupa- ja ilmoitusmenettelyt, jotka koskevat turvetuotantoalueiden eri jatkokäyttömuotoja? Mille jatkokäyttömuodoille tarvitaan erillinen lupa? Mistä sitä haetaan, ja mitä perusteita sen myöntämiselle on? Mitkä jatkokäyttömuodot tarvitsevat erillisen ilmoituksen viranomaisille? Mille viranomaiselle ilmoitus tehdään? Minkä vuoksi ilmoitus tehdään?

3 Turvetuotantoalueiden jälkihoidon ja jatkokäytön valvonta

8. Miten tarkkailu toteutetaan ja tuloksia tulkitaan tilanteessa, jossa jatkokäytön vedet johdetaan jälkihoitovaiheessa tai vielä tuotantovaiheessa olevan turvetuotantoalueen vesien käsittelyyn?
9. Jälkihoidon ja -käytön valvontavastuun jakautuminen ELY-keskusten Y- ja E-vastuualueiden, kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen sekä Ruokaviraston kesken.
10. Valvontavastuut niissä tilanteissa, jos turvetuotannon ympäristöluvan voimassaoloaikana alueelle tulee muuta toimintaa. Tämä etenkin niissä tilanteissa, joissa turvetuotanto vielä osittain jatkuu.

3 Taustojen kartoitus

Tässä osiossa koostettiin kuva nykytilasta ja nykyisistä käytännöistä liittyen turvetuotannon lopettamiseen sekä turvetuotantoalueen jälkihoitoon, vesien käsittelyn lopettamiseen sekä jatkokäyttöön. Tässä osiossa huomioitiin työtä ohjaavien kolmen kysymyskokonaisuuden sisällöt. Osion tulosta hyödynnetään luvussa 4.

3.1 Ympäristönsuojelulaki ja ympäristölupaviranomaiset

Ympäristönsuojelulain (527/2014) tarkoituksena on 1) ehkäistä ympäristön pilaantumista ja sen vaaraa, ehkäistä ja vähentää päästöjä sekä poistaa pilaantumisesta aiheutuvia haittoja ja torjua ympäristövahinkoja; 2) turvata terveellinen ja viihtyisä sekä luonnontaloudellisesti kestävä ja monimuotoinen ympäristö, tukea kestävä kehitystä sekä torjua ilmastonmuutosta; 3) edistää luonnonvarojen kestävä käyttöä sekä vähentää jätteiden määrää ja haitallisuutta ja ehkäistä jätteistä aiheutuvia haitallisia vaikutuksia; 4) tehostaa ympäristöä pilaavan toiminnan vaikutusten arviointia ja huomioon ottamista kokonaisuutena sekä 5) parantaa kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa ympäristöä koskevaan päätöksentekoon.

Ympäristönsuojelulaissa säädetään kaikkea toimintaa koskevista yleisistä velvoitteista ja periaatteista, kuten selvilläolovelvollisuudesta toiminnan ympäristövaikutuksista, varovaisuus- ja huolellisuusperiaatteista, ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä ja torjunnasta sekä ehdottomista maaperän, pohjaveden ja meren pilaamiskielloista, jotka sisältävät jo kiellon aiheuttaa pilaantumisen vaaraa.

Ympäristönsuojelulaissa määrätään myös velvollisuus hakea ympäristölupaa (27 §). Ympäristönsuojelulain liitteessä 1 luetellaan luvanvaraiset toiminnat. Liitteen mukaan turvetuotanto ja siihen liittyvä ojitus ovat luvanvaraista toimintaa. Eniten valvottavia turvetuotantoalueiden ympäristölupia on Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella, noin 30 prosenttia turvetuotantoalueiden ympäristöluvista. Seuraavaksi eniten valvottavia turvetuotantoalueiden ympäristölupia on Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella, noin 20 prosenttia turvetuotantoalueiden ympäristöluvista. Turvetuotantoa säätelevät ympäristöluvan määräykset, jotka ohjaavat toiminnan päättymistä edeltäviä vuosia ja ympäristövaikutusten tarkkailun osalta vielä joitakin vuosia sen jälkeenkin.

Vaikka jatkokäytön toiminta ei kuulu liitteeseen 1, ympäristölupa vaaditaan 27 §:n 2 momentin nojalla myös: 1) toimintaan, josta saattaa aiheutua vesistön pilaantumista eikä kyse ole vesilain mukaan luvanvaraisesta hankkeesta; 2) jätevesien johtamiseen, josta saattaa aiheutua ojan, lähteen tai vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun noron pilaantumista; 3) toimintaan, josta saattaa ympäristössä aiheutua eräistä naapurussuhteista annetun lain (26/1920) 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta.

Aluehallintovirasto toimii valtion ympäristölupaviranomaisena siten kuin aluehallintovirastoista annettussa laissa (896/2009) säädetään. Manner-Suomessa on neljä aluehallintovirastoa, jotka toimivat ympäristölupaviranomaisina: Etelä-Suomen, Itä-Suomen, Länsi- ja Sisä-Suomen sekä Pohjois-Suomen aluehallintovirastot (Aluehallintovirastojen verkkopalvelu). Aluehallintovirastot edistävät alueellista yhdenvertaisuutta hoitamalla lainsäädännön toimeenpano-, ohjaus- ja valvontatehtäviä alueilla. Aiemmin ympäristölupavirastot päättivät ympäristöluvista, laki ympäristölupavirastoista kumottiin 2009.

Ympäristöluvanvaraista toimintaa valvotaan. Valvonnasta vastaavat valtion lupaviranomaisten toimivaltaan kuuluvien lupa-asioiden, kuten turvetuotannon osalta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ohjaa ja edistää ympäristönsuojelulaisissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettujen tehtävien hoitamista alueellaan, valvoo näiden säännösten noudattamista sekä käyttää osaltaan ympäristönsuojelun yleisen edun puhevaltaa lain mukaisessa päätöksenteossa siten kuin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa laissa (897/2009) ja sen nojalla säädetään. Ympäristö- ja luonnonvaratehtäviä hoidetaan 13 ELY-keskuksessa (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus-verkkosivu).

Vastuu luvanvaraisen toiminnan valvonnasta kuuluu kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, jos se myöntää toiminnan ympäristöluvan. Toimivaltainen viranomainen lupa-asiaa ratkeaa ympäristönsuojelulain 34 §:n nojalla.

Lupamenettelyn lisäksi laissa säädetään yleiseen ilmoitusmenettelyyn (valtion tai kunnan ympäristönsuojeluviranomainen) ja rekisteröintimenettelyyn (kunnan ympäristönsuojeluviranomainen) kuuluvista toiminnoista. Näiden menettelyjen lisäksi melua ja tärinää aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta (118 §) ja koeluonteisesta toiminnasta (119 §) on ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle tai valtion lupaviranomaiselle, joka antaa asiasta päätöksen.

Kun kyse on muusta kuin luvanvaraisesta, ilmoituksenvaraisesta tai rekisteröitävästä toiminnasta kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi toimittamansa tarkastuksen nojalla antaa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa koskevan yksittäisen määräyksen, joka on tarpeen pilaantumisen ehkäisemiseksi (180 §). Samoin kunta voi antaa näitä toimintoja koskien lain täytäntöön panemiseksi tarpeellisia paikallisista olosuhteista johtuvia, kuntaa tai sen osaa koskevia yleisiä määräyksiä (kunnan ympäristönsuojelumääräykset).

3.2 Kirjalliset tietolähteet

Selvitystä varten käytiin läpi turvetuotannon lopettamiseen ja jälkihoitoon, vesien käsittelyn lopettamiseen sekä turvetuotantoalueiden jatkokäyttöön liittyviä ohjeistuksia, lakeja ja säädöksiä ja niiden arviointeja.

Ympäristöhallinnon julkaisema turvetuotannon ympäristönsuojeluohje vuodelta 2015

Ympäristöhallinnon julkaisemassa turvetuotannon ympäristönsuojeluohjeessa vuodelta 2015 kuvataan tiiviisti jälkihoitoa ja jatkokäyttöä tuotannon päättymisen jälkeen. Oppaassa huomautetaan jälkihoitoon kuuluvan myös alueen ympäristövaikutusten tarkkailua tuotannon päättymisen jälkeen. Jälkihoitoon siirytään yleensä vähitellen lohkon tai muun sopivan kokonaisuuden poistuessa turvetuotannosta. Jälkihoitossa pyritään varmistamaan, ettei jälkihoidon alkaessa eikä sen aikana synny lisäpäästöjä alapuoliseen vesistöön. (Ympäristöministeriö 2015.)

Jälkihoitovaiheen kautta turvetuotantoalue siirtyy uuteen maankäyttöön eli jatkokäyttöön. Ohjeessa muistutetaan jatkokäyttöä silmällä pitäen, että on tärkeää ottaa huomioon alueen pohjamaalaji. Ohjeessa huomautetaan aiheellisesti esimerkiksi siitä, mikäli päisteputket, lietteenpidättimet ja muut sarkaojarakenteet jäävät alueelle, tulee niistä sopia maanomistajan kanssa. Tällöin myös vastuu niistä siirtyy maanomistajalle, sillä sarkaojarakenteet mahdollisesti haurastuvat ja rikkoontuvat ajan myötä. (Ympäristöministeriö 2015.)

Turveteollisuusliiton Turvetuotantoalueiden jälkikäyttöopas vuodelta 2008

Turvetuotantoalueiden jälkikäyttöopas on suunnattu alan toimijoille. Oppaan laati Turveteollisuusliitto vuonna 2008. Opas laadittiin alan toimijoiden ja viranomaisten kesken. Jo tuolloin tunnistettiin nykyiset jatkokäyttömuodot. Oppaassa suositellaan pohtimaan jatkokäyttömuotoa hyvissä ajoin, jolloin se voidaan ottaa huomioon turvetuotannon vielä jatkuessa. (Turveteollisuusliitto 2008.)

Oppaassa kannustetaan vuokrattujen turvetuotantoalueiden maanomistajia pohtimaan suonpohjan käyttöä. Eri vaihtoehtoja ja tietoa jatkokäytöstä tulee pitää esillä turvetuotannon kaikissa vaiheissa maanomistajan päätöksenteon helpottamiseksi. Oppaan mukaan vakiintuvat toimintatavat jatkokäyttöön siirryttäessä ja sopivien jatkokäyttömuotojen löytäminen parantavat alan uskottavuutta, sidosryhmäsuhteita ja yleistä toimintaympäristöä. Oppaassa kuvataan vaiheet turvetuotannon lopettamiseen liittyvien jälkihoitotoimien vahvistamista ja kuvataan erillinen hakemus. (Turveteollisuusliitto 2008.)

Oppaassa kuvataan turvetuotannon päättymistä vuokratuilla alueilla. Tuotantoaluetta koskevassa maanvuokrasopimuksessa on yleensä sovittu, millaisessa kuivatustilassa alue tulee palauttaa maanomistajalle. Joissakin tapauksissa ehto on ollut, että alueiden tulee soveltua kuivatukseltaan metsänkasvatukseen mutta alueen mukaan muunlaiset ehdot ovat mahdollisia. (Turveteollisuusliitto 2008.)

Syken ympäristönsuojelulain (527/2014) toimivuus- ja vaikuttavuusarviointi vuodelta 2022

Ympäristönsuojelulain (527/2014) toimivuus- ja vaikuttavuusarviointi toteutettiin Suomen ympäristökeskuksen johdolla yhteistyössä Ympäristölakiasiantoinmisto Ekroos & Kiviniemi Oy:n kanssa 1.3.2021–31.3.2022. Hankkeen keskeisimpänä tavoitteena oli tehdä systemaattinen jälkikäteisarvio ympäristönsuojelulain muutosten tavoitteiden toteutumisesta, vaikuttavuudesta sekä vaikutuksista valtion ja kuntien viranomaisten toimintaan, asianosaisille ja muille toimijoille, hallintotuomioistuimille, valvontajärjestelmään ja ympäristönsuojelun yleiseen tasoon. Hankkeessa toteutettiin ympäristönsuojelulain (527/2014) toimivuus- ja vaikuttavuusarviointi, jossa selvitettiin kyselyillä ja haastatteluilla eri tahojen näkemyksiä lain uudistuksista. (Attila ym 2022.)

Selvityksen perusteella myönteisinä asioina on koettu muun muassa lupahakemusten laatua ja tiedonkulkua parantaneet ennakkotapaamiset, turvetuotannon sijoituspaikan luonnonarvojen parempi huomiointi lupaharkinnassa, valvonnan perustellumpi kohdistuminen ja yhdenmukaistuminen riskiperusteisuuden ja maksullisuuden myötä sekä mahdollisuus maa-aines- ja ympäristöluvan yhteiskäsittelyyn.

Myös lupamääräysten tarkistamisen menettelyistä luopuminen on otettu pääasiassa myönteisesti vastaan erityisesti kunnissa ja toiminnanharjoittajien keskuudessa. Menettelyt ovat uudistusten myötä osin nopeatuneet. (Attila ym 2022).

Selvityksestä käy ilmi, että ympäristönsuojelun tason ylläpitäminen nähdään erittäin tärkeänä menettelyä kehitettäessä. Sama koskee myös osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä niihin liittyvää haitankärsijöiden asemaa. Nämä näkökohdat tulee huomioida entistäkin selkeämmin jatkossa ympäristönsuojelulainsäädäntöä kehitettäessä. Muita kehitettäviä asioita ovat muun muassa lupamääräysten tarkistamisen menettelyn palauttaminen tarkemmin määriteltävissä tapauksissa, jälkivalvontamenettelyiden tukeminen palvelemaan paremmin haitankärsijöitä sekä valvontamaksujen tarkistaminen. (Attila ym 2022.)

Kehittämistarpeina tuli esille aiempien selvitysten tapaan puutteellisten lupahakemusten merkitys käsittelyn sujuvuuden ja viranomaisten resurssien käytön kannalta. Puutteellinen hakemus johtaa täydentämispyyntöihin, jotka pidentävät hakemuksen käsittelyaikaa. Hakemusten laadun parantaminen palvelee sekä hakijan että viranomaisten resurssien tehokasta käyttöä ja nopeuttaa päätöksen antamista. Lupahakemuksen tekemiseen on jo nykyisin paljon ohjeita ja oppaita, mutta ne ovat hajallaan eivätkä ilmeisesti laajasti tiedossa. Valtion aluehallinnon sähköisen asiointipalvelun neuvonnalliset toiminnot palvelevat paremmin ja laajemmin vasta järjestelmän tullessa laajasti käyttöön. (Attila ym 2022.)

Valtioneuvoston selonteko maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman yhtenä toimenpiteenä kuvataan suonpohjien ilmastokestävää jatkokäyttöä, tarkoituksena on lisätä tietämystä suonpohjien jatkokäytön vaihtoehtoista ja kehittää menetelmiä. Ohjauskeinoina käytettäisiin informaatio-ohjausta ja kehittämistoimintaa ja yksittäisinä toimenpiteinä vuosille 2022–2025 esitetään seuraavia

- Lisätään tietämystä turvetuotannosta poistuvien alueiden jatkokäyttövaihtoehtoista, erityisesti vaihtoehtojen ilmasto- ja ympäristövaikutuksista.
- Kehitetään ilmaston kannalta kestäviä entisillä turvetuotantoalueilla kasvatettavien biomassojen tuotantomenetelmiä ja -kasveja sekä uusia liiketoimintamalleja.
- Laaditaan maanomistajille suunnattu tietopaketti turvetuotantoalueiden jatkokäytön vaihtoehtoista, sisältäen tietoa vaihtoehtojen vaikutuksista, kannattavuudesta, lupamenettelyistä ja tarjolla olevista kannusteista.
- Kehitetään turvetuotannosta poistuvien alueiden jälkihoidon ja jatkokäytön oikeudellisia ja hallinnollisia menettelyjä, keskittyen erityisesti rahkasammalen kasvatukseen ja korjuun menettelyihin. Maa- ja metsätalousministeriö 2022.)

Kansallinen ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelma 2030

Kansallinen ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelma on osa ilmastolain mukaista ilmastopoliittista suunnittelujärjestelmää. Suunnitelma annettiin valtioneuvoston selontekona eduskunnalle. Päämääränä on vahvistaa ilmastomuutokseen liittyvien riskien hallintaa ja ilmastokestävyyttä yhteiskunnan eri osaluilla. (Maa- ja metsätalousministeriö 2021.)

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen selvitys ympäristölupamääräysten tarkistamisesta luopumisen vaikutuksista turvetuotannon ympäristölupien muuttamiseen vuodelta 2019

Selvityksessä tarkasteltiin lupamääräysten tarkistamista koskevan säännöksen kumoamisen vaikutuksia turvetuotannon valvonnassa erityisesti ympäristöluvan muuttamisen näkökulmasta. Valvontaviranomaisen on säännöllisessä valvonnassa arvioitava tällaisen ympäristöluvan 89 §:n mukainen muuttamisen tarve viimeistään vuoden kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin luvan tarkistamista koskeva hakemus oli määrä jättää lupaviranomaiselle. (Kalliokoski ym 2019.)

Tuloksena koostettiin ympäristöluvan muuttamista koskevan aloitteen sisällössä huomioitavia seikkoja ja avattiin valvontaviranomaisen aloitteen laatimis- ja käsittelyvaiheita. Selvityksessä todettiin, että turvetuotannon ympäristöluvissa lupamääräysten tarkistamismenettelyllä oli erityisen vahva valvonnallinen ja ympäristönsuojelun tasoa nostava luonne. Selvityksen kehittämisehdotuksena esitetään lisättäväksi lakiin uusi säännös, joka oikeuttaa valvontaviranomaisen velvoittamaan toiminnanharjoittaja hakemaan ympäristöluvan muuttamista tai ympäristölupamääräysten tarkistamista. (Kalliokoski ym 2019.)

GTK:n kartoitus happamista sulfaattimaista

Tietämys happamista sulfaattimaista on lisääntynyt viime vuosina (Nuotio ym 2009). Happamat sulfaattimaat ovat maaperän luontaisia rikki-pitoisia kerrostumia, jotka ovat kerrostuneet muinaisen Itämeren pohjalle ja kohonneet myöhemmin kuivalle maalle jääkauden jälkeisen maankohoamisen seurauksena. Suomen sulfaattimaasiintymät ovat Euroopan laajimmat ja ne kattavat arvion mukaan noin 1 000 000 hehtaarin pinta-alan Suomen rannikkoalueesta. (GTK.fi-verkkosivu 2022.)

Sulfaattimaiden aiheuttamat haitat liittyvät sulfidipitoisen maaperän ominaisuuteen tuottaa rikkihappoa altistuuessaan hapelle. Hapettuminen tapahtuu käytännössä aina ihmisen toiminnan seurauksena – maaperää kuivatetaan ojituksilla tai maamassoja kaivetaan ja läjitetään maanpinnalle. Haponmuodostuksen seurauksena maan pH laskee voimakkaasti alle 4 ja maaperästä liukenee haitallisia määriä metalleja ympäristöön. (GTK.fi-verkkosivu 2022.)

KHO:n päätös Joutsensuosta ja Vaasan hallinto-oikeuden päätös Hakonevasta

Joutsensuo

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto muutti 20.5.2016 päätöksessä nro 69/2016/1 Joutsensuon turvetuotantoalueen toistaiseksi voimassa olevaksi myönnetyn ympäristöluvan nro 8/05/1 määräaikaiseksi, tarkisti lupamääräyksiä ja hylkäsi hakemuksen jälkihoitotoimien vahvistamisesta.

Aluehallintoviraston antamat uudet lupamääräykset 5 (kolmas kappale), 6 ja 19:

”5. (kolmas kappale)

Luvan haltijan on toimitettava Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselle 31.5.2017 mennessä selvitys tuotantoalueella ja tuotannosta poistuneilla alueilla tehtävistä toimenpiteistä, jotta alueella esiintyvät happamat sulfaattimaat ja potentiaaliset happamat sulfaattimaat eivät tule hapettumiselle alttiiksi pitkienkään kuivien jaksojen yhteydessä.

6. Luvan haltijan on tuotantoalueen tai sen osa-alueiden luovutusten yhteydessä ilmoitettava kirjallisesti vastaanottajalle tässä päätöksessä happamia sulfaattimaita ja potentiaalisia happamia sulfaattimaita koskevat velvoitteet.

19. Luvan haltijan on hyvissä ajoin, viimeistään vuosi ennen toiminnan lopettamista, esitettävä aluehallintoviraston hyväksyttäväksi yksityiskohtainen suunnitelma tuotantoalueen jälkihoidosta ja vesienkäsittelyä koskevista toimista. Hakemukseen on liitettävä esitys toiminnan lopettamisen jälkeisestä tarkkailusta sekä esitys toiminnan päättyessä tehtävistä kunnostustoimista ja tuotannon päättymisen jälkeen mahdollisesti aiheutuvien ympäristön pilaantumisvahinkojen korvaamisesta, joista luvan haltija on vastuussa. Hakemuksessa on esitettävä, kuinka jälkihoitotoimenpiteet toteutetaan siten, ettei jälkihoidon päättyessä alueelta turvetuotannosta johtuvista syistä pitkienkään kuivien jaksojen jälkeen lähde poikkeuksellisen happamia vesiä, joista voi aiheutua pilaantumista tai sen vaaraa. Esityksessä on otettava huomioon lupamääräyksen 5 mukainen ELY-keskukselle tehty selvitys ja liitteen 3 mukaiset tarkkailutulokset. Vastaava suunnitelma on esitettävä myös, jos huomattava osa tuotantoalueesta poistuu tuotannosta ja kyseisellä alueella on suunniteltu tehtäväksi muutoksia vesienjohtamisjärjestelyihin.”

[Toiminnanharjoittaja] valitti aluehallintoviraston päätöksestä. Vaasan hallinto-oikeus kumosi päätöksellä 19/0384/1 aluehallintoviraston antaman lupamääräyksen 6 sekä lupamääräyksen 5 ensimmäisen kappaleen. Vaasan hallinto-oikeus muutti lupamääräyksen 5 kolmatta kappaletta sekä lupamääräyksen 19 kolmatta kappaletta.

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus pyysi valituslupaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Korkein hallinto-oikeus antoi ELY-keskukselle valitusluvan ja tutki asian.

Korkein hallinto-oikeus päätyi päätöksessään 5437/1/19 seuraavaan ratkaisuun:

- 1. Hallinto-oikeuden päätös kumotaan siltä osin kuin aluehallintoviraston päätöksen lupamääräys 6 on kumottu ja lupapäätökseen lisätään lupamääräys 6 näin muutettuna: ”6. Toiminnanharjoittajan on tuotantoalueen tai sen osa-alueiden luovutusten yhteydessä ilmoitettava kirjallisesti vastaanottajalle, että alueella on happamia sulfaattimaita ja potentiaalisia happamia sulfaattimaita.”*
- 2. Hallinto-oikeuden päätös kumotaan siltä osin kuin lupamääräyksen 19 kolmas kappale kumottu ja lupamääräyksen 19 kolmas kappale saatetaan voimaan aluehallintoviraston päätöksen mukaisena.*

Korkein hallinto-oikeus totesi perusteluissaan lupamääräyksen 6 osalta:

”... ELY-keskuksen vaatimuksen mukainen lupamääräys 6 on tarkoitettu varmistamaan, että tuotantoalueen tai sen osa-alueiden luovutuksen yhteydessä tieto turvetuotantoalueella olevista happamista ja potentiaalisesti happamista sulfaattimaita siirtyy alueen vastaanottajalle. Potentiaalisesti happamien sulfaattimaiden happamoitumisen ja happamien vesistö päästöjen riski saattaa jatkua pitkään turvetuotantotoiminnan lakkaamisen jälkeenkin. ELY-keskuksen valituksessa on viitattu myös siihen, että turvetuotannon jälkeen lisäkuivatus ja maanmuokkaus tällaisilla alueilla voi lisätä tätä riskiä. Kun otetaan huomioon turvetuotantotoiminnan mahdollinen yhteys sulfaattimaiden happamoitumiseen ja happamien vesistö päästöjen riskiin, valituksessa vaaditun lupamääräyksen lisäämistä lupapäätökseen valituksessa mainituista syistä voidaan pitää ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi tarpeellisenä.

Näillä perusteilla ja kun otetaan huomioon asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden päätös on kumottava siltä osin kuin aluehallintoviraston päätöksen lupamääräys 6 on kumottu ja lupapäätökseen on lisättävä lupamääräys 6 edellä ratkaisuosasta ilmenevällä tavalla ELY-keskuksen valituksen mukaisesti muutettuna.”

Korkein hallinto-oikeus totesi perusteluissaan lupamääräyksen 19 kolmannen kappaleen osalta:

”...

Aluehallintovirasto on päätöksessään kohdassa Hakemuksen osittainen hylkääminen perustellut jälkihoitosuunnitelman esittämisvelvoitetta muun ohella sillä, että tuotannosta poistuneen alueen sijaitessa happamien sulfiittimaiden alueella Joutsensuon tuotantoalueen jälkihoitotoimia koskevien määräyksiä ei ole mahdollista antaa ennen tarkemman jälkihoitosuunnitelman toimittamista aluehallintovirastolle. Mainitun perustelukappaleen sanamuoto puoltaa tulkintaa, jonka mukaan ELY-keskuksen valituksen kohteena olevan lupamääräyksen 19 kolmannessa kappaleessa tarkoitettu suunnitelman esittämisvelvoitetta koskeva määräys ei kohdistu ainoastaan Joutsensuon jäljellä olevaan 57,3 hehtaarin tuotantoalaan, vaan koskee, toisin kuin hallinto-oikeus on todennut, myös tuotannosta poistunutta aluetta.

Tämän vuoksi ja kun otetaan huomioon ELY-keskuksen valituksen perusteluissa lupamääräyksen 19 kolmatta kappaletta koskien esiintuotu selvitys Joutsensuolla vuonna 2017 pintavalutuskentälle johdettavassa vedessä havaitusta happamoitumisesta ajankohtana, jolloin tuotantoalueella ei tuotettu turvetta, ei voida sulkea pois sitä, ettei tuotantoalueelta edelleen voisi aiheutua happamia vesistöpäästöjä alueen turvetuotannon päätyttyäkin. Luvan haltija vastaa toiminnan päättymisen jälkeen alueen mahdollisista ympäristövaikutuksista, kunnes voidaan todeta, että turvetuotannosta aiheutuva kuormitus ja pilaantumisen vaara on loppunut.

Korkein hallinto-oikeus toteaa, että hallinto-oikeuden päätöksen lainmukaisuutta arvioitaessa valituksenalaisessa asiassa ei ole välitöntä merkitystä sillä, että toiminnanharjoittaja on ilmoittanut lopettaneensa turvetuotannon Joutsensuolla pysyvästi vuonna 2019 sekä toimittaneensa 31.12.2019 aluehallintovirastolle turvetuotantoalueen ympäristöluvan rauettamista ja jälkihoitotoimien vahvistamista koskevan hakemuksen. Päätöksen lainmukaisuutta arvioitaessa voidaan ottaa huomioon, että Joutsensuolla ei asiassa saadun selvityksen mukaan ole tuotannosta poistuneiden alueiden osalta vielä ympäristönsuojelulain 94 §:n mukaisia toiminnan lopettamisen jälkeisiä jälkihoitoa koskevia erillisiä määräyksiä.

Näillä perusteilla ja kun otetaan huomioon korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden päätös on kumottava siltä osin kuin hallinto-oikeus on kumonnut lupamääräyksen 19 kolmannen kappaleen, ja ottaen huomioon myös aluehallintoviraston päätöksen lupamääräystä koskevat perustelut, mainittu määräyksen kolmas kappale on saatettava aluehallintoviraston päätöksen mukaisena voimaan.”

Hakonevat

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto muutti 5.11.2018 päätöksessä nro 128/2018/1 Länsi-Suomen ympäristölupaviraston Hakonevojen turvetuotantoa koskevaa päätöstä nro 59/2005/4 ja myönsi toiminnanharjoittajalle ympäristöluvan Vähä Hakonevan 7,6 hehtaarin ja Iso Hakonevan 18 hehtaarin suuruisille laajennusalueille.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston päätös:

”17. Tuotannosta poistettavat alueet on vuosittain ilmoitettava Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Tuotannosta poistettujen alueiden vedet on johdettava

vesienkäsittelyrakenteiden kautta siihen asti, kunnes alueet ovat kasvipeitteisiä, kuitenkin vähintään kahden vuoden ajan. Luvan haltijan on esitettävä Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle selvitys tuotannosta poistettujen alueiden tilasta ennen vesien käsittelyn lopettamista. Tämän jälkeen tuotannosta poistettujen alueiden vedet voidaan ohjata vesien käsittelyn ohi Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hyväksymällä tavalla.

Tuotannon lopettamisesta on ilmoitettava etukäteen Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle ja Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaiselle. Tuotannon lopettamisen jälkeen hankealue on siistittävä ja tarpeettomat rakenteet poistettava. Vesien käsittelyä ja päästö- ja vaikutustarkkailua on jatkettava kahden vuoden ajan. Luvan haltijan on esitettävä Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle selvitys alueen tilasta ja jälkihoitovaiheen tarkkailun tuloksista ennen vesien käsittelyn lopettamista.

Turvetuotantoalueen ympäristölupa ja luvan haltijalle määrätty velvoitteet lakkaavat ole-masta voimassa, kun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on todennut jälkihoitotoimet tehdyiksi.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi tarvittaessa antaa toiminnan lopettamiseen ja jälkihoitoon liittyviä tarkentavia määräyksiä ja erityisestä syystä kehottaa toimittamaan aluehallintoviraston hyväksyttäväksi toiminnan lopettamista koskeva suunnitelma.”

Aluehallintoviraston päätöksestä valitettiin Vaasan hallinto-oikeuteen. Vaasan hallinto-oikeus hylkäsi 22.11.2021 päätöksessä nro 21/0066/1 suurimmalta osin aluehallintoviraston päätökseen kohdistuneet valitukset.

Lupamääräyksen 17 osalta Vaasan hallinto-oikeus muutti määräystä seuraavalla tavalla (muutokset aluehallintoviraston päätökseen korostettu):

”17. Tuotannosta poistettavat alueet on vuosittain ilmoitettava Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Tuotannosta poistettujen alueiden vedet on johdettava vesienkäsittelyrakenteiden kautta siihen asti, kunnes alueet ovat kasvipeitteisiä, kuitenkin vähintään kahden vuoden ajan, **tai kunnes Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on hyväksynyt niiden siirtämisen pysyvästi muuhun käyttöön.** Luvan haltijan on esitettävä Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle selvitys tuotannosta poistettujen alueiden tilasta ennen vesien käsittelyn lopettamista. Tämän jälkeen tuotannosta poistettujen alueiden vedet voidaan ohjata vesien käsittelyn ohi Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hyväksymällä tavalla.

Tuotannon lopettamisesta on ilmoitettava etukäteen Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle ja Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaiselle. Tuotannon lopettamisen jälkeen hankealue on siistittävä ja tarpeettomat rakenteet poistettava. Vesien käsittelyä ja päästö- ja vaikutustarkkailua on jatkettava kahden vuoden ajan **tai siihen saakka, kunnes Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on hyväksynyt tuotantoalueen siirtämisen muuhun käyttöön.** Luvan haltijan on esitettävä Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle selvitys alueen tilasta ja jälkihoitovaiheen tarkkailun tuloksista ennen vesienkäsittelyn lopettamista.

Turvetuotantoalueen ympäristölupa ja luvan haltijalle määrätyt velvoitteet lakkaavat olemasta voimassa, kun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on todennut jälkihoitotoimet tehdyiksi.

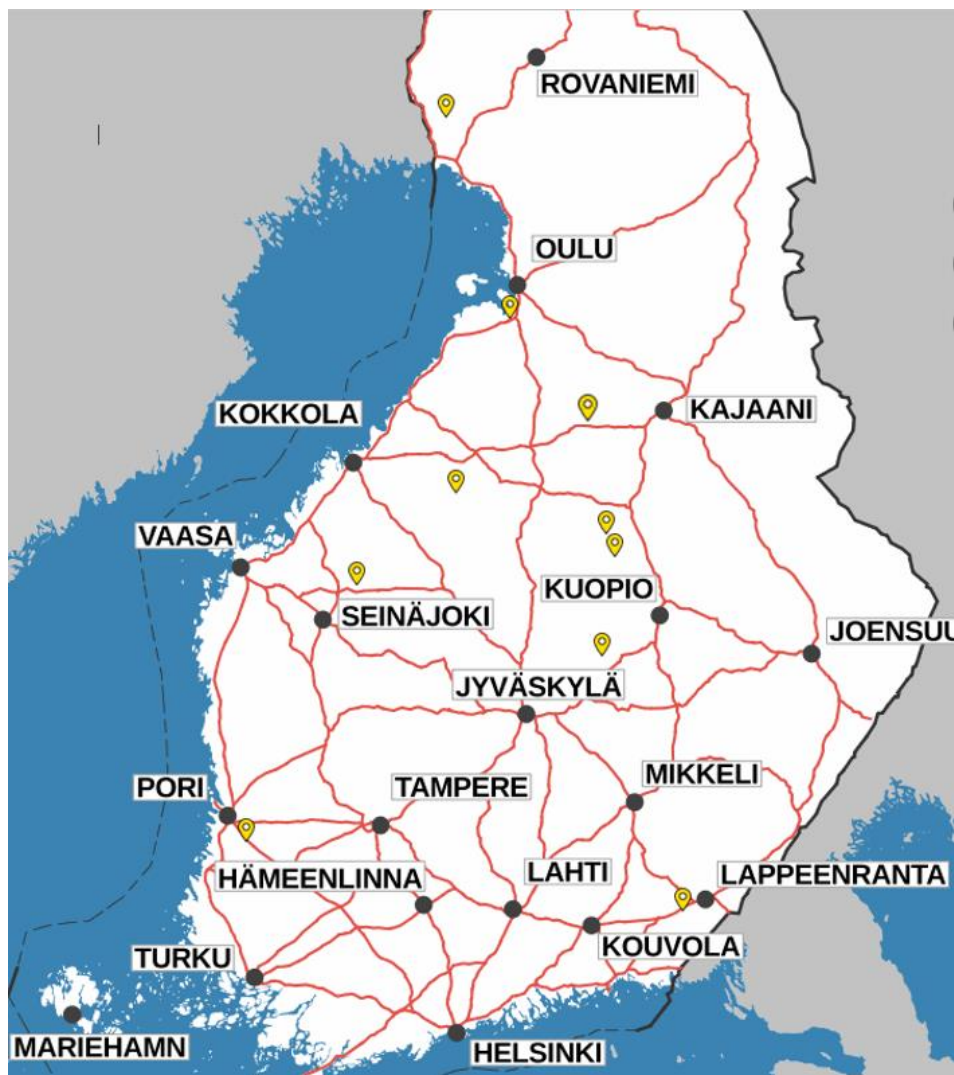
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi tarvittaessa antaa toiminnan lopettamiseen ja jälkihoitoon liittyviä tarkentavia määräyksiä ja erityisestä syystä kehottaa toimittamaan aluehallintoviraston hyväksyttäväksi toiminnan lopettamista koskevan suunnitelman.”

3.3 Läpikäydyt ympäristöluvut

Selvitystä varten perehdyttiin turvetuotantoalueiden ympäristölupiin, ympäristöluvista annettuihin rauettamispäätöksiin sekä turvetuotantoalueiden jälkihoitovaiheen toteutuksesta ja tarkkailusta annettuihin määräyksiin.

Pyynnöstä ELY-keskukset lähettivät huhtikuussa 2022 parisen kymmentä turvetuotantoalueen ympäristölupaa ja muita asiakirjoja esimerkkikohteiksi. Tapion projektiryhmä valitsi niistä kymmenen turvetuotantoaluetta. Valinnan kriteereinä käytettiin alueellisuutta, laajasti erilaisia turvetuotantoalueita ja tuotannon käynnistämisen osalta ajallisesti erilaisia alueita. Kymmenen esimerkkialuetta kattoivat koko Suomen. Ajallisesti alueet sisälsivät eri aikoina turvetuotannossa olleita alueita, ympäristölupien määräykset olivat vuosien 2007 ja 2021 väliseltä ajalta.

Ympäristöluissa oli hyvin samantyyppisiä määräyksiä tuotannosta poistuviin alueisiin, vakiona määräys oli kirjoitettu ”*Tuotannosta poistettavat alueet on vuosittain ilmoitettava*”. Toiminnanharjoittajan vuosittaista ilmoitusta tuotannossa olevasta ja tuotannosta poistuneesta pinta-alasta ei ole katsottu hyväksyntämenettelyksi. Täten näitä määräyksiä selvitykseen ei otettu mukaan.



Kuva 1 Läpikäytyjen kohteiden jakautuminen Suomen kartalla. (Kuva: MML)

3.3.1 Lotakonsuon turvetuotantoalue, Rautalampi

Tuotanto alkoi Lotakonsuolla vuonna 1994 ja päättyi 2017. Ympäristölupaviraston päätös toistaiseksi voimassa olevasta ympäristöluvasta oli vuodelta 2006. Määräykset jälkihoidosta, vastuun päättymisestä ja tuotannosta poistuvien alueiden maankäytön ohjauksesta sisältyvät ympäristöluvan määräykseen 14.

14. Tuotannon lopettamisesta on ilmoitettava etukäteen alueelliselle ympäristökeskuskelle. Tuotannosta poistettujen alueiden vedet on johdettava vesien käsittelyrakenteiden kautta siihen asti, kunnes alueellinen ympäristökeskus on todennut, että alueet ovat kasvipeitteisiä tai ne on siirretty pysyvästi muuhun käyttöön tai vesien käsittely ei muusta syystä ole enää tarpeen.

14. Tuotannon lopettamisen jälkeen hankealue on siistittävä ja tarpeettomat rakenteet on poistettava. Vesien käsittelyrakenteet on kuitenkin pidettävä kunnossa niin kauan, kunnes alueellinen ympäristökeskus on todennut, että niiden kunnossapito ei enää ole tarpeen.

Jälkihoitovaiheen tarkkailu oli toteutettu vuosina 2017–2018. ELY-keskus oli vuonna 2018 hyväksynyt Lotakonsuon lopettamista sekä jälkihoitoa ja jatkokäyttöä koskevan suunnitelman. Samalla ELY-keskus oli todennut, että Lotakonsuon toistaiseksi voimassa oleva ympäristölupa ei sisällä määräyksiä, joiden nojalla lupa voitaisiin katsoa rauenneeksi.

Luvan haltija oli aluehallintovirastoon saapuneella hakemuksella hakenut Lotakonsuon turvetuotantoalueen ympäristöluvan rauettamista vuonna 2019. Aluehallintovirasto päätti 2019, että Lotakonsuon turvetuotantoon vuonna 2007 myönnetty ympäristölupa raukeaa. Aluehallintovirasto määräsi, että toimintaa harjoittaneen on ilmoitettava ELY-keskukselle ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, kun tuotantoalueiden jälkihoitotoimet on tehty valmiiksi.

3.3.2 Jouttenoisen turvetuotantoalue, Liminka

Jouttenoisen turvetuotanto oli aloitettu vuonna 2001. Alueen toistaiseksi voimassa olevan ympäristölupa oli vuodelta 2007. Alueella voi sijaita happamia sulfidisedimenttejä. Turvetuotanto oli loppunut vuonna 2020. ELY-keskus oli tehnyt vuonna 2017 ympäristönsuojelulain 89 §:n mukaisen aloitteen Jouttenoisen turvetuotantoalueen ympäristöluvan muuttamiseksi. Luvan haltija oli jättänyt aluehallintovirastoon jälkihoitotoimenpiteitä ja luvan rauettamista koskevan hakemuksen vuonna 2018, mistä syystä ELY-keskus perui aloitteensa.

Aluehallintovirasto päätti kymmenen määräystä jälkihoitotoimien vahvistamiseksi ja ympäristöluvan rauettamiseksi vuonna 2021. Määräykset jälkihoidosta, vastuun päättymisestä ja tuotannosta poistuvien alueiden maankäytön ohjauksesta sisältyvät ympäristöluvan määräyksiin 3, 8 ja 10.

3. Vesien johtaminen vesien käsittelyrakenteiden kautta saadaan lopettaa vuoden 2022 jälkeen edellyttäen, että tuotannosta poistuneet alueet ovat kasvipeitteisiä ja tarkkailutosten perusteella vesistä ei aiheudu pilaantumista tai sen vaaraa.

8. Jos tuotannosta poistettuja alueita myydään tai vuokrataan taikka muutoin luovutetaan toisen käyttöön, on maa-alueen luovuttajan tiedotettava kirjallisesti uudelle omistajalle, haltijalle tai muulle käyttäjälle alueen mahdollisista happamista tai potentiaalisesti happamista sulfaattimaista, niiden sijainnista ja niihin liittyvästä happamuusriskistä sekä tarpeesta ilmoittaa mahdollinen ojitus ELY-keskukselle.

10. Tässä päätöksessä määrätty turvetuotannon jälkeisen vaiheen velvoitteet lakkaavat olemasta voimassa, kun ELY-keskus on todennut jälkihoitotoimet tehdyiksi ja hyväksynyt vesien käsittelyn lopettamisen sekä vesien käsittely- ja johtamisrakenteiden käytöstä poistamisen.

3.3.3 Rautamullansuon turvetuotantoalue, Reisjärvi ja Sievi

Rautamullansuon turvetuotanto on aloitettu vuonna 1988. Viimeksi turvetta on nostettu vuonna 2018. Alue ei sijaitse entisen Litorinameren alueella.

Ympäristölupavirasto oli myöntänyt Rautamullansuon turvetuotannon toiminnalle toistaiseksi voimassa olevan ympäristöluvan vuonna 2007. ELY-keskus antoi määräaikaista tarkkailusuunnitelmasta päätöksen vuonna 2012, joka oli voimassa vuoden 2018 loppuun saakka. ELY-keskus antoi vuonna 2017 arvion, että Rautamullansuon päästötarkkailu ei ole enää voimassa lupajakson päätyttyä, minkä vuoksi toimin-

nanharjoittajan oli esitettävä aluehallintovirastolle suunnitelma päästötarkkailusta 2018 mennessä. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto antamallaan päätöksellä muutti Rautamullansuon päästötarkkailuohjelmaa vuonna 2018. Ympäristöluvan haltija jätti hakemuksen alueen jälkihoitosuunnitelmaksi ja ympäristöluvan rauettamiseksi ympäristöluvan nro 94/07/2 lupamääräyksen 15 mukaisesti vuonna 2020.

Aluehallintovirasto määräsi raukeamaan ympäristöluvan nro 94/07/2 siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen ja vahvisti Rautamullansuon turvetuotantoalueen lopettamiseen liittyvät jälkihoitotoimet vuonna 2022. Luvan haltijan on noudatettava kymmentä jälkihoitomääräystä, vesiin liittyviä määräyksiä ovat esimerkiksi 2, 3, 4 ja 10.

2. Kosteikkojen muodostamisesta ei saa aiheutua vahinkoa tuotantoalueen ympäristöön.

3. Vesien johtaminen vesien käsittelyrakenteiden kautta (vesien käsittely) saadaan lopettaa vuoden 2022 jälkeen edellyttäen, että tuotannosta poistuneet alueet ovat kasvipeitteisiä ja tarkkailutulosten perusteella vesistä ei aiheudu pilaantumista tai sen vaaraa, tai alueet on siirretty uuteen maankäyttöön.

4. Metsätaloustalouteen siirtyvien alueiden kasvittumista on seurattava ja edistettävä sitä tarvittaessa kuitenkin niin, että vaikutukset pintavesiin jäävät mahdollisimman vähäiseksi.

10. Turvetuotannon jälkeisen vaiheen velvoitteet lakkaavat olemasta voimassa, kun ELY-keskus on todennut jälkihoitotoimet kokonaisuudessaan tehdyiksi ja on hyväksynyt vesien käsittelyn lopettamisen.

3.3.4 Haisunevan turvetuotantoalue, Lapua ja Kauhava

Haisunevan turpeennosto on aloitettu vuonna 1995 ja sen arvioidaan päättyvän 2025–2027. Alueella pohjamaassa esiintyy potentiaalisesti hapanta sulfaattimaata. Ympäristölupaviraston päätös ympäristöluvasta on vuodelta 2005. ELY-keskus pani vireille ympäristönsuojelulain 89 §:n mukaisen aloitteen aluehallintovirastossa Haisunevan turvetuotantoalueen ympäristöluvan muuttamiseksi vuonna 2016. ELY-keskuksen käsityksen mukaan Haisunevan vesien käsittely ei ole parhaan käyttökelpoisen tekniikan mukaista. Aluehallintovirasto varasi ympäristönsuojelulain 89 §:n kolmannen momentin mukaisesti toiminnanharjoittajalle mahdollisuuden vastineen antamiseen aloitteen vuonna 2019.

Aluehallintovirasto päätti vuonna 2021 ympäristöluvan muuttamisesta. Ympäristölupa muutettiin määräaikaiseksi ja se voimassa vuoden 2025 loppuun saakka. Määräykset jälkihoidosta, vastuun päättymisestä ja tuotannosta poistuvien alueiden maankäytön ohjauksesta sisältyvät ympäristöluvan määräykseen seuraavasti.

Lohkoilla 4 ja 6 tuotantolohkojen pintaa ei saa ulottaa 30 cm lähemmäksi hapanta tai potentiaalisesti hapanta sulfaattimaata. Mikäli luvan haltija tässä lupamääräyksessä jäljempänä määrätyn vesien neutralointisuunnitelman perusteella voi varmistaa, että happamuushaitat ovat luotettavasti estettävissä, voidaan kaivu Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hyväksynnällä ulottaa 20 cm:n etäisyydelle hapanta tai potentiaalisesti hapanta sulfaattimaata.

Happamalla tai potentiaalisesti happamalla sulfaattimaalla ei sarka- ja kokoojaojia saa syventää kivennäismaahan nykyistä enempää. Ojien syventäminen kivennäismaahan ny-

kyistä syvemmälle lohkoilla 4 ja 6 edellyttää, että luvan haltija selvittää, onko ojan kaivu-alueella tai sen välittömällä kuivatusvaikutusalueella happamia tai potentiaalisesti happamia sulfaattimaita.

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi selvityksen perustella hyväksyä ojien kaivun kivennäismaahan lohkoilla 4 ja 6.

Tilanteissa, joissa sulfidien hapettumisesta johtuvista syistä kasvillisuuskentältä 2 lähtevän veden pH-arvo laskee alle 5 ja sähkönjohtavuus on samaan aikaan suurempi kuin 20 mS/m, on luvan haltijan ryhdyttävä välittömästi toimenpiteisiin maaperän ja veden neutraloimiseksi ja happamuushaittojen estämiseksi.

Luvan haltijan tulee esittää Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle suunnitelma hyväksyttäväksi vesien neutraloinnista sekä mahdollisen neutraloinnissa syntyvän sakan käsittelystä ja hallinnasta. Suunnitelma tulee esittää kuuden kuukauden kuluessa tämän päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Luvan haltijan on esitettävä Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hyväksyttäväksi hyvissä ajoin, viimeistään vuosi ennen toiminnan lopettamista, lohkoja 4 ja 6 (potentiaalisesti happamien sulfaattimaiden alue) koskeva yksityiskohtainen suunnitelma toiminnan lopettamisen edellyttämistä ympäristönsuojelua koskevista toimista ja tuotantoalueen jälkihoidosta. Suunnitelman tulee pohjautua alueella tehdyn päästötarkkailun tuloksiin. Tarpeen mukaan on tehtävä lisämittauksia ja kairauksia.

Lohkoja 4 ja 6 koskevaan suunnitelmaan on liitettävä tehtyjen selvitysten tulokset happamien sulfaattimaiden esiintymisestä alueella, esitys happamien ja potentiaalisesti sulfaattimaiden huomioon ottamisesta jälkihoidossa sekä esitys niiden toiminnan päättymisen jälkeen mahdollisesti aiheutuvien ympäristön pilaantumisvahinkojen korvaamisesta, joista toiminnanharjoittaja on vastuussa.

Tuotannosta poistettujen alueiden jälkihoito on tehtävä siten, että päästöt ympäristöön ovat mahdollisimman pienet, eivätkä ne saa ylittää tuotannonaikaisia päästöjä.

Tuotannon lopettamisesta on ilmoitettava etukäteen ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle ja kalatalousviranomaiselle. Tuotannon lopettamisen jälkeen hankealue on siistittävä ja tarpeettomat rakenteet poistettava. Luvan haltijan on esitettävä ELY-keskukselle selvitys alueen tilasta ja jälkihoitovaiheen tarkkailun tuloksista ennen vesien käsittelyn lopettamista.

Turvetuotantoalueen [määräaikainen] ympäristölupa ja luvan haltijalle määrätyt velvoitteet lakkaavat olemasta voimassa, kun ELY-keskus on todennut jälkihoitotoimet tehdyiksi.

3.3.5 Kiukoonsuon turvetuotantoalue, Pielavesi

Itä-Suomen vesioikeus on vuonna 1993 myöntänyt luvan Kiukoonsuo-Veteläsuon turvetuotantoalueen kuivatusvesien johtamiseen. Vesiyltioikeus on 25.2.1994 antamallaan päätöksellä eräin osin muuttanut lupapäätöstä. Kiukoonsuo on kunnostettu tuotantoon vuonna 1994 ja tuotanto on aloitettu kesällä 1995. Vuonna 2009 myönnetty määräaikainen lupa oli voimassa vuoden 2017 loppuun.

Aluehallintovirasto päätti vuonna 2018 uudesta määräaikaaisesta ympäristöluvasta, joka on voimassa vuoden 2027 loppuun saakka. Määräaikaistarkastuksia on tehty 2018 ja 2021. Määräaikainen lupa raukeaa määräajan päättyessä, jonka kuluessa alueen jälkihoitotyöt on tehtävä loppuun. Määräykset jälkihoidosta, vastuun päättymisestä ja tuotannosta poistuvien alueiden maankäytön ohjauksesta sisältyvät ympäristöluvan määräykseen 14.

14. Tuotannon lopettamisesta on ilmoitettava etukäteen ELY-keskukselle. Tuotannon lopettamisen jälkeen hankealue on siistittävä ja tarpeettomat rakenteet poistettava. Vesien käsittelyä ja päästö- ja vaikutustarkkailua on jatkettava kahden vuoden ajan tai kunnes tuotantoalue on siirretty muuhun käyttöön. Luvan saajan on esitettävä ELY-keskukselle selvitys alueen tilasta ja jälkihoitovaiheen tarkkailun tuloksista ennen vesien käsittelyn lopettamista.

14. Turvetuotantoalueen ympäristölupa ja sen velvoitteet lakkaavat olemasta voimassa, kun ELY-keskus on todennut jälkihoitotoimet tehdyiksi. ELY-keskus voi tarvittaessa antaa toiminnan lopettamiseen ja jälkihoitoon liittyviä tarkentavia määräyksiä.

3.3.6 Huuhansuon turvetuotantoalue, Lappeenranta

Huuhansuon valmistelu turvetuotantoon oli aloitettu vuonna 1998 ja tuotanto aloitettu vuonna 2003. Huuhansuon turvetuotantotoiminnasta oli tehty merkitseminen ympäristöhallinnon tietojärjestelmään vuonna 2001, kun ympäristönsuojelulaki astui voimaan. Toiminnan harjoittaja pyysi aluehallintovirastoon saapuneella hakemuksella ympäristölupaa Huuhansuon tuotannossa olevan alueen turvetuotantoon vuonna 2015.

Aluehallintovirasto päätti Huuhansuon toistaiseksi voimassa olevasta ympäristöluvasta ja toiminnan aloittamisluvasta vuonna 2016. Määräykset jälkihoidosta, vastuun päättymisestä ja tuotannosta poistuvien alueiden maankäytön ohjauksesta sisältyvät ympäristöluvan määräykseen 16.

16. Tuotannon lopettamisesta on ilmoitettava etukäteen ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle ja kalatalousviranomaiselle. Tuotannon lopettamisen jälkeen hankealue on siistittävä ja tarpeettomat rakenteet poistettava. Vesien käsittelyä ja päästö- ja vaikutustarkkailua on jatkettava kahden vuoden ajan tai kunnes tuotantoalue on siirretty muuhun käyttöön. Luvan saajan on esitettävä ELY-keskukselle selvitys alueen tilasta ja jälkihoitovaiheen tarkkailun tuloksista ennen vesien käsittelyn lopettamista.

16. Turvetuotantoalueen ympäristölupa ja luvan saajalle määrätyt velvoitteet lakkaavat olemasta voimassa, kun ELY-keskus on todennut jälkihoitotoimet tehdyiksi.

16. ELY-keskus voi tarvittaessa antaa toiminnan lopettamiseen ja jälkihoitoon liittyviä tarkentavia määräyksiä ja erityisesti syystä kehottaa toimittamaan aluehallintoviraston hyväksyttäväksi toiminnan lopettamista koskeva suunnitelma.

ELY-keskus on tarkastanut 2021 luvan haltijan ilmoittamat, alueella tehdyt jälkihoitotoimenpiteet. ELY-keskus toteaa, että Huuhansuon tuotannon lopettamiseen liittyvät jälkihoitotyöt on suurimmaksi osaksi tehty. Se katsoo, että turvetuotantoalueen toiminnan lopettaminen ja jälkihoitotyöt on tehty hyväksytysti. Näin ollen turvetuotannon ympäristölupa ja luvan haltijalle määrätyt velvoitteet lakkaavat olemasta voimassa. Se merkitsee YLVA-järjestelmään Huuhansuon turvetuotantoalueen lopetetuksi.

3.3.7 Hangasnevan turvetuotantoalue, Pyhäntä

Aluehallintovirasto päätti toistaiseksi voimassa olevasta Hangasnevan turvetuotantoalueen ympäristöluvasta ja toiminnan aloittamisluvasta vuonna 2010. Alueella ei ole nostettu turvetta aiemmin.

Toiminnanharjoittaja ilmoitti 2021, että Hangasnevan valmistelutyöt keskeytetään ja siirrytään jälkihoitovaiheeseen. Toiminnanharjoittaja pyysi ELY-keskukselta tarkastusta, joka toteutettiin 2022. Tarkastuksella todettiin, että Hangasnevan ympäristölupapäätös ja siinä määrätyt velvoitteet lakkaavat olemasta voimassa. ELY-keskukselle tulee vielä toimittaa maaperäselvitys ja tieto ylimääräisten rakenteiden poistamisesta.

Määräykset jälkihoidosta, vastuun päättymisestä ja tuotannosta poistuvien alueiden maankäytön ohjauksesta sisältyvät ympäristöluvan määräykseen 16.

16. Mikäli turvetuotanto päättyy lupakauden aikana, tuotannon lopettamisesta on ilmoitettava etukäteen ELY-keskukselle. Tuotannon lopettamisen jälkeen hankealue on siistittävä ja tarpeettomat rakenteet poistettava. Vesien käsittelyä ja päästö- ja vaikutustarkkailua on jatkettava kahden vuoden ajan tai kunnes tuotantoalue on siirretty muuhun käyttöön. Luvan saajan on esitettävä ELY-keskukselle selvitys tuotannosta poistettujen alueiden tilasta ja jälkihoitovaiheen tarkkailun tuloksista ennen vesien käsittelyn lopettamista.

16. Turvetuotantoalueen ympäristölupapäätös ja siinä luvan saajalle määrätyt velvoitteet lakkaavat olemasta voimassa, kun ELY-keskus on todennut jälkihoitotoimet tehdyiksi. ELY-keskus voi tarvittaessa antaa toiminnan lopettamiseen ja jälkihoitoon liittyviä tarkentavia määräyksiä.

3.3.8 Peuravuoman turvetuotantoalue, Tornio

Aluehallintovirasto päätti toistaiseksi voimassa olevasta ympäristöluvasta vuonna 2013. ELY-keskuksen valvontasuunnitelman mukainen maksullinen määräaikaistarkastus sekä luvan muuttamisen tarpeen arviointi ja turvavarastojen valvonta toteutettiin 2022. Edellisessä tarkastuksessa vuonna 2019 ELY-keskus oli edellyttänyt luvan haltijaa tehostamaan pintavalutuskentän toimintaa, mutta tehostamistoimenpiteitä ei ollut tehty. ELY-keskus edellytti jatkotoimenpiteenä, että ympäristöluvan muutos tai vedenkäsittelyn tehostamistoimet tulee käynnistää viimeistään vuoden 2024 loppuun mennessä.

Määräykset jälkihoidosta, vastuun päättymisestä ja tuotannosta poistuvien alueiden maankäytön ohjauksesta sisältyvät ympäristöluvan määräykseen 18.

18. Mikäli turvetuotanto päättyy lupakauden aikana, tuotannon lopettamisesta on ilmoitettava etukäteen Lapin ELY-keskukselle. Alueelle voidaan jättää jatkokäyttöä ja vesien käsittelyä tukevia rakenteita, kuten esimerkiksi päisteputkia. Vesien käsittelyä ja päästö- ja vaikutustarkkailua sekä vesien käsittelyrakenteiden kunnossapitoa on jatkettava kahden vuoden ajan ja sen jälkeenkin, kunnes tuotantoalue on siirretty muuhun käyttöön tai se on kasvittunut. Luvan haltijan on esitettävä ELY-keskukselle selvitys tuotannosta poistettujen alueiden tilasta ja jälkihoitovaiheen tarkkailun tuloksista ennen vesien käsittelyn lopettamista.

18. Turvetuotantoalueen ympäristölupapäätös ja siinä luvan saajalle määrätyt velvoitteet lakkaavat olemasta voimassa, kun ELY-keskus on todennut jälkihoitotoimet tehdyiksi.

3.3.9 Hanhisuon turvetuotantoalue, Sonkajärvi

Aluehallintovirasto päätti alueen toistaiseksi voimassa olevasta ympäristöluvasta vuonna 2012. Hanhisuon turvetuotanto käynnistyi 2019. Määräaikaistarkastukset on tehty 2017 ja 2020. Määräykset jälkihoitotoimista, vastuun päättymisestä ja tuotannosta poistuvien alueiden maankäytön ohjauksesta sisältyvät ympäristöluvan määräyksiin 18, 19 ja 20.

18. Tuotannosta poistettavat alueet on ilmoitettava vuosittain Pohjois-Savon ELY-keskukselle.

18. Tuotannosta poistettujen alueiden vedet on johdettava vesien käsittelyrakenteiden kautta siihen asti, kunnes alueet ovat kasvipeitteisiä (kuitenkin vähintään kahden vuoden ajan) tai ne on siirretty pysyvästi muuhun käyttöön. Luvan saajan on esitettävä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle selvitys tuotannosta poistettujen alueiden tilasta ennen vesien käsittelyn lopettamista. Tämän jälkeen näiden alueiden vedet voidaan johtaa vesien käsittelyn ohi ELY-keskuksen edellyttämällä tavalla.

19. Tuotannon lopettamisesta on ilmoitettava etukäteen ELY-keskukselle. Vesien käsittelyä ja päästö- ja vaikutustarkkailua on jatkettava ainakin kahden vuoden ajan tai kunnes tuotantoalue on siirretty muuhun käyttöön. Luvan saajan on esitettävä ELY-keskukselle selvitys alueen tilasta ja jälkihoitovaiheen tarkkailun tuloksista ennen vesien käsittelyn lopettamista.

20. Turvetuotantoalueen ympäristölupapäätös ja siinä luvan saajalle määrätyt velvoitteet lakkaavat olemasta voimassa, kun ELY-keskus on todennut jälkihoitotoimet tehdyiksi. ELY-keskus voi antaa toiminnan lopettamiseen ja jälkihoitoon sekä niiden aikaiseen tarkkailuun määräyksiä.

3.3.10 Kurkelansuon turvetuotantoalue, Nakkila

Maanomistaja on vuokrannut Kurkelansuon turvetuotantoalueeksi yli 30 vuoden ajan. Ympäristöluvan haltija on ilmoittanut, että turvetuotanto on päättymässä. Taajamaosayleiskaavassa alue on osoitettu turvetuotannon EO-1 alueeksi. Maanomistaja suunnittelee alueen vuokraamista maaperusteisen aurinkosähkön tuotantolaitoksen toteuttamiseksi alueelle.

Ympäristölupavirasto päätti toistaiseksi voimassa olevasta ympäristöluvasta vuonna 2007. ELY-keskus toteutti maastotarkastusta vuonna 2021. Viimeinen toimintavuosi on ollut vuosi 2020 ja alue on siirtynyt muuhun maankäyttöön, alueelle on suunnitteilla aurinkovoimapuiston perustaminen. Alue on vuokrattu uudelle aurinkovoimapuistoa suunnittelevalle toimijalle.

Maastotarkastuksen mukaan alueen kasvittuneisuus on toistaiseksi melko vähäistä, mutta alue on kokonaisuudessaan katsottavissa siirtyneen toiseen maankäyttömuotoon. Alue on siltä osin ikään kuin 'välivaiheessa' odottaen lopullista uutta maankäyttömuotoa. Maastotarkastuksen perusteella ELY-keskus katsoo, että lupamääräyksen 16) mukaisesti ei ole estettä lopettaa vesien käsittelyä, voidaan olemassa olevat vesien käsittelyrakenteet purkaa ja lopettaa vesien pumppaus pintavalutus kentälle.

Määräykset jälkihoidosta, vastuun päättymisestä ja tuotannosta poistuvien alueiden maankäytön ohjauksesta sisältyvät ympäristöluvan määräykseen 16.

16. Tuotannon lopettamisesta on ilmoitettava etukäteen alueelliselle ympäristökeskustelle. Tuotannon lopettamisen jälkeen hankealue on siistittävä ja tarpeettomat rakenteet poistettava. Kuivatusvesien käsittelyä on jatkettava ja rakenteet pidettävä kunnossa vähintään kahden vuoden ajan tai kunnes tuotantoalue on siirretty muuhun käyttöön.

3.3.11 Tiivistelmä läpikäydyistä ympäristöluvista

Tiivistelmään nostettiin esiin asioita, joilla on merkitystä turvetuotannosta poistuvien alueiden maankäytön oikeudellisiin ja hallinnollisiin ohjauskeinoihin.

Määräykset vesien ohjaamiseen poistettaessa alueita turvetuotannosta

Läpikäytyjen ympäristölupien määräys ilmoittamisesta turvetuotannosta poistuvista alueista oli samankaltainen. Lähes vakiona oli määräys kirjoitettu ”Tuotannosta poistettavat alueet on vuosittain ilmoitettava ELY-keskukselle”- muotoon. Tätä määräystä ei katsota hyväksyntämenettelyksi.

Läpikäytyjen ympäristölupien määräys tuotannosta poistettujen alueiden vesien johtamisesta vaihteli jonkin verran. Yleensä määräys oli seuraavanlainen: ”Tuotannosta poistettujen alueiden vedet on johdettava vesien käsittelyrakenteiden kautta vähintään kahden vuoden ajan ja sen jälkeenkin, kunnes alueet on siirretty pysyvästi muuhun käyttöön tai ne ovat kasvipeitteisiä. Luvan saajan on esitettävä ELYlle selvitys tuotannosta poistettujen alueiden tilasta ennen vesien käsittelyn lopettamista. Tämän jälkeen vedet voidaan ohjata vesien käsittelyn ohi ELYn hyväksymällä tavalla”.

Vesien käsittelyn määräysten muuttaminen

Mikäli vesien käsittelyn osalta tarvittiin lupamääräyksen tarkistamista, viranomaisen ja toimijan vuoropuhelussa päästiin eteenpäin lainsäädännön avulla (Haisuneva). Esimerkiksi ELY-keskus voi panna vireille ympäristönsuojelulain 89 §:n mukaisen aloitteen aluehallintovirastossa turvetuotantoalueen ympäristöluvan muuttamiseksi. ELY-keskus voi perustella muutostarvetta esimerkiksi sillä, että sen käsityksen mukaan turvetuotantoalueen vesien käsittely ei ole parhaan käyttökelpoisen tekniikan mukaista. Aluehallintovirasto arvioi aloitteen perusteella tarpeen vesien käsittelyn määräysten muuttamisesta.

Valvontasuunnitelman mukainen määräaikaistarkastus

Turvetuotantoalueilla suoritetaan valvontasuunnitelmien mukaisia määräaikaistarkastuksia. Määräaikaistarkastukset toteuttaa alueellinen ELY-keskus. Ympäristönsuojelulain 1166/2018 168 § mukaan valtion valvontaviranomaisen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava alueelleen ympäristönsuojelulain mukaista säännöllistä valvontaa varten suunnitelma (valvontasuunnitelma) ja valvottava ympäristöluvanvaraisia, ilmoituksenvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja säännöllisesti määräaikaistarkastuksin. Tarkastuskohteet ja -tiheys määritellään ympäristöriskien arvioinnin perusteella.

Ympäristöluvan raukeaminen

Läpikäydyistä ympäristöluvista viisi on toistaiseksi voimassa olevaa ja ympäristölupa raukeaa tiettyjen määräysten täytyessä. (Huuhausuo, Hangasneva, Peuravuoma, Hanhisuo ja Kurkelansuo). Kahdella alueella oli määräaikainen ympäristölupa (Kiukoonsuo ja Haisuneva). Kiukoonsuolle aluehallintoviranomaisen oli tehnyt päätöksen ensimmäistä ympäristöluvasta määräaikaisena vuonna 2018 ja Haisunevalle aluehallintovirasto oli tehnyt päätöksen uudesta mutta määräaikaisesta ympäristöluvasta vuonna 2021. Kolmelle alueelle aluehallintovirasto oli tehnyt päätöksen ympäristöluvan rauettamisesta mutta alueilla jatkui edelleen vesien käsittely. Lotakonsuon ympäristölupa oli rauennut vuonna 2019, Jouttenoisen vuonna 2021 ja Rautamullansuon vuonna 2022.

Ympäristölupien raukeaminen vaihteli läpikäydyissä ympäristöluvuissa. Yleisin tilanne on ympäristöluvan voimassaolo toistaiseksi. Pienialaisilla turvetuotantoalueilla toiminta oli käynnistynyt ilman ympäristölupaa, mutta ympäristönsuojelulain muutoksen myötä niillekin oli haettava ympäristölupa, jonka aluehallintovirasto on antanut määräaikaisena, koska on ollut tiedossa toiminnan lopettaminen lähivuosina.

Toinen syy määräaikaiseen ympäristölupaan on toistaiseksi voimassaolevan luvan muutuskäsittely aluehallintovirastossa, joka päätöksessään muutti ympäristöluvan määräaikaiseksi. Joissakin toistaiseksi voimassa olleissa ympäristöluvuissa ei ole ollut määräyksiä ympäristöluvan rauettamiseen (Lotakonsuo, Jouttenoisen ja Rautamullansuo), jolloin turvetuotannon loputtua toiminnanharjoittaja oli hakenut aluehallintovirastosta päätöstä ympäristöluvan rauettamiseen ja aluehallintovirasto määräsi ympäristöluvan raukeamaan.

Määräykset vesien käsittelyyn lopetettaessa turvetuotantoa

Lopettaessa turvetuotantoa esimerkkialueilla määräykset vesien käsittelyyn vaihtelivat. Jälkihoidon määräykset ja jälkihoidon päättymisen määräykset olivat vaihtelevia. Kaikkiaan tunnistettiin seitsemän erilaista määräystä vesien käsittelyyn lopetettaessa turvetuotantoa. Suluissa mainitaan aluehallintoviraston tuoreimman ympäristölupapäätöksen vuosi.

A Toistaiseksi voimassa oleva ympäristölupa

1. Tuotannon lopettamisen jälkeen vesien käsittelyä on jatkettava kahden vuoden ajan tai kunnes tuotantoalue on siirretty muuhun käyttöön. (Huuhausuo 2016, Hangasneva 2010, Kurkelansuo 2007)
2. Tuotannon lopettamisen jälkeen vesien käsittelyä sekä vesien käsittelyrakenteiden kunnossapitoa on jatkettava kahden vuoden ajan ja sen jälkeenkin, kunnes tuotantoalue on siirretty muuhun käyttöön tai se on kasvittunut. (Peuravuoma 2013)
3. Tuotannon lopettamisen jälkeen vesien käsittelyä on jatkettava ainakin kahden vuoden ajan tai kunnes tuotantoalue on siirretty muuhun käyttöön. (Hanhisuo 2012)

B Ympäristölupa on määräaikainen

4. Tuotannosta poistettujen alueiden jälkihoito on tehtävä siten, että päästöt ympäristöön ovat mahdollisimman pienet, eivätkä ne saa ylittää tuotannonaikaisia päästöjä. (Haisuneva 2021)
5. Tuotannon lopettamisen jälkeen vesien käsittelyä ja päästö- ja vaikutustarkkailua on jatkettava kahden vuoden ajan tai kunnes tuotantoalue on siirretty muuhun käyttöön. (Kiukoonsuo 2018)

C Ympäristölupa on rauennut aluehallintoviraston päätöksellä

6. Tuotannosta poistettujen alueiden vedet on johdettava vesien käsittelyrakenteiden kautta siihen asti, että alueet ovat kasvipeitteisiä tai ne on siirretty pysyvästi muuhun käyttöön tai vesien käsittely ei muusta syystä ole enää tarpeen. (Lotakonsuo 2019)
7. Vesien johtaminen vesien käsittelyrakenteiden kautta saadaan lopettaa edellyttäen, että tuotannosta poistuneet alueet ovat kasvipeitteisiä ja tarkkailutulosten perusteella vesistä ei aiheudu pilaantumista tai sen vaaraa. (Jouttenoinen 2021)
8. Vesien johtaminen vesien käsittelyrakenteiden kautta saadaan lopettaa edellyttäen, että tuotannosta poistuneet alueet ovat kasvipeitteisiä ja tarkkailutulosten perusteella vesistä ei aiheudu pilaantumista tai sen vaaraa, tai alueet on siirretty uuteen maankäyttöön. (Rautamullansuo 2022)

Määräykset jälkihoitotöiden velvoitteiden lakkaamiseen

Jälkihoitotöiden velvoitteiden lakkaamisen määräyksissä oli vaihtelua. Määräykset olivat tarkempia ja yksityiskohtaisempia, kun alueella oli mahdollisesti hapanta sulfaattimaata. Muita perusteluja vaihtelulle ei tämän kymmenen läpikäydyn ympäristöluvan perusteella näyttänyt löytyvän. Seuraavanlainen jälkihoitotoimien velvoitteiden lakkaamisen jaottelu muodostui:

A Toistaiseksi voimassa oleva ympäristölupa

1. Ympäristölupa määrätty velvoitteet [ja ympäristölupa] lakkaavat olemasta voimassa, kun alueellinen ympäristökeskus /ely-keskus on todennut jälkihoitotoimet tehdyiksi. (Huuhausuo 2016, Hangasneva 2010, Peuravuoma 2013, Hanhisuo 2012)
2. Tuotannon lopettamisesta on ilmoitettava etukäteen alueelliselle ympäristökeskukselle. [Ei mainintaa ympäristöluvan raukeamisesta] (Kurkelansuo 2007)

B Määräaikainen ympäristölupa

3. Ympäristölupa raukeaa määräajan päättyessä, jonka kuluessa alueen jälkihoitotyöt on tehtävä loppuun. Ympäristöluvan velvoitteet lakkaavat olemasta voimassa, kun ELY-keskus on todennut jälkihoitotoimet tehdyiksi. (Kiukoonsuo 2018)
4. Ympäristölupa raukeaa määräajan päättyessä, johon mennessä turvetuotanto alueella tulee lopettaa. Tuotannon lopettamisesta on ilmoitettava etukäteen ELY-keskukselle. Turvetuotantoalueen ympäristölupa ja luvan haltijalle määrätty velvoitteet lakkaavat olemasta voimassa, kun ELY-keskus on todennut jälkihoitotoimet tehdyiksi. (Haisuneva 2021)

C Ympäristölupa on rauennut aluehallintoviraston päätöksellä

5. Vesien käsittelyrakenteet on kuitenkin pidettävä kunnossa niin kauan, kunnes alueellinen ympäristökeskus on todennut, että niiden kunnossapito ei enää ole tarpeen. (Lotakonsuo 2019)
6. ELY-keskuksen tulee todeta jälkihoitotoimet tehdyiksi ja hyväksyä vesiensuojelun lopettamisen sekä vesien käsittely- ja johtamisrakenteiden käytöstä poistamisen. (Jouttenoinen 2021, Rautamullansuo 2022)

3.4 Maanvuokrasopimukset

3.4.1 Maanvuokrasopimuksen laadinta ja muuttaminen

Turveyrittäjä ja maanomistajat ovat sopineet suon käytöstä turvetuotannossa. Tällöin he ovat laatineet maanvuokrasopimukset, joita säätelee maanvuokralaki. Yleensä maanvuokra maksetaan vuosituotannon perusteella, jolloin vuokra määräytyy nostettujen aumakuutiometrien mukaan. Toinen tapa on mak-
saa vakiona tasainen vuosivuokra. (Virtanen ym 2007.)

Vuokrasopimukseen on voitu mainita päivämäärän tarkkuudella, milloin tai miten nopeasti tuotannon jäl-
keen tuotantoalue palautuu maanomistajalle ja missä kunnossa maa palautetaan. Vuokrasopimuksissa
on usein ehto, että vuokra-alue tulee palauttaa vuokranantajille kuivatukseltaan maatalouden tai metsä-
talouden käyttöön soveltuvana, mikäli se on mahdollista kuivatusmenetelmä huomioon ottaen. (Virta-
nen ym 2007.)

Sopimusoikeuden lojaliteettiperiaate koskee turvetuotannon maanvuokrasopimuksia. Lojaliteettiperi-
aateen mukaan sopijaosapuolen tulee tietyssä määrin huomioida myös vastapuolen etu. Maanvuokra-
sopimus sitoo sen molempia osapuolia. Tämän vuoksi sopimusta solmittaessa on syytä ottaa huomioon
mahdollinen olosuhteiden muutos ja sopia jo etukäteen niistä ehdoista, joilla sopimusta voidaan muut-
taa. (Turveteollisuusliitto 2008.)

Muutokset maanvuokrasopimukseen täytyy tehdä molempien sopimuspuolten hyväksynnän kirjalli-
sesti. Sopimukseen selvästi kirjatut ehdot voivat olla vain sitovia. (Maanvuokralaki 258/1966) Turvetuot-
tajan on syytä varata mahdollisuus sopimuksen muuttamiseen, mikäli ympäristönsuojelulain tai ympäris-
töluvan mukaiset vaatimukset edellyttävät tuottajan vastaavan alueesta vielä tuotannon loppumisen
jälkeenkin. Maanvuokrasopimuksissa on otettava huomioon olosuhteiden muuttuminen. Joissakin
maanvuokrasopimuksissa ehtona on ollut, että alueiden tulee soveltua kuivatukseltaan metsänkasvatuk-
seen. Mikäli tämä ei ole mahdollista, turvetuottajan on sovittava asiasta maanomistajan kanssa erillisin
sopimuksin. (Turveteollisuusliitto 2008.)

Vuokrasopimuksia laadittaessa tulee ottaa huomioon erityiskysymyksiä, joita tuotannon loppumisen jäl-
keen saattaa nousta esille. Esimerkiksi joudutaanko alueen kuivatuksessa turvautumaan pumppaami-
seen? Tällöin alue vettyy turvetuotannon loputtua, eikä alueen ottaminen esimerkiksi viljelykäyttöön
tule onnistumaan. (Turveteollisuusliitto 2008.)

Kun tuottaja vuokraa alueita vesiensuojelurakenteiden sijoittamista varten, on vuokra-ajasta sovittaessa
syytä ottaa huomioon, ettei vesiensuojelurakenteiden käyttöä voida välttämättä lopettaa samaan ai-
kaan tuotannon loppumisen kanssa. On myös sovittava, mitä esimerkiksi laskeutusaltaille tehdään tuo-
tannon päätyttyä. Toiminnanharjoittajan on syytä pitää vesiensuojelurakenteet hallussaan riittävän pit-
kän ajan, jotta ympäristölupaan liittyvät vastuut voidaan hoitaa ongelmitta. (Turveteollisuusliitto 2008.)

Turvetuotantoalueen maa palautuu omistajan käyttöön, jos jollain osa-alueella ei nosteta enää turvetta
tai muutoin alaa ei enää tarvita turvetuotannossa. Mikäli mahdollista, osa-alue voidaan siirtää pois ve-
siensuojelusta viranomaismenettelyllä ja siten palauttaa osa-alue omistajalle ilman turvetuottajan vel-
voitteita vesiensuojeluun. Osa-alueen sijainti turvetuotantoalueella vaikuttaa palautuksen tapaan ja ve-
siensuojelun seurannan velvoitteisiin. Vuokramaiden vaiheittaisessa luovutuksessa takaisin maanomista-
jalle tulisi kiinnittää huomiota mahdollisuuteen erottaa luovutettavien alueiden kuivatusvedet turvetuo-
tandoalueiden kuivatusvesistä. (Turveteollisuusliitto 2008.)

Aktiivista yhteydenpitoa tarvitaan turvetuottajan ja maanomistajan välillä. Maanomistajan kenties muuttuneet tarpeet vuokraamansa alueen jatkokäytölle tulisi saattaa turvetuottajan tietoon ja osaksi suunnittelua jo ennen turvetuotannon päättymistä. Maanomistaja voi toivoa alueen luovutusta mahdollisimman nopeasti jo ennen kuin vuokrasopimus koko tuotantoalueella umpeutuu. Tästä voi aiheutua ristiriitoja rajanaapurien tai turvetuottajan kanssa. Molempien osapuolien intresseissä on tällöin pitää yhteyttä ja neuvotella alueen vuokrasopimukseen tarkennuksia, jotka ovat mahdollisia myös toimintaan liittyvien ympäristölupapalveloitteiden osalta. (Turveteollisuusliitto 2008.)

3.4.2 Maanvuokrasopimuksen päättymisen ja vuokra-alueen takaisinluovutus

Turvetuottajan ja maanomistajan edun mukaista on todeta alueen tila jälkihoitotoimien tultua tehdyiksi. Luovutushetken tila kannattaa dokumentoida esimerkiksi ottamalla kuvia kohteista, jotka vuokrasopimuksen ja viimeisen ympäristöluvan velvoitteiden täyttymisen kannalta ovat tärkeitä. Aluetta vuokranut turvetuottaja ja maanomistaja voivat yhdessä tarkistaa asiat ja kirjata ne luovutuspöytäkirjaan ja soveltaa seuraavaa tarkistuslistaa: (Turveteollisuusliitto 2008.)

Luovutusvaiheen tarkistuslista

1. Todetaan alueen maanomistajat ja heidän omistamiensa tilojen rajat sekä asianosaisuus turvetuotannosta poistuneen alueen luovutuksessa.
2. Todetaan mahdollisessa maastotarkastuksessa mukana olleet henkilöt ja tarkastuksen ajankohta sekä maastotarkastuksesta tehdyt havainnot, mahdolliset valokuvat, kartat, muistiot ja muu havainnollistava aineisto.
3. Laaditaan yleinen kuvaus alueen tilasta takaisinluovutushetkellä. Apuna voidaan käyttää kuvia, karttoja ja kuvauksia tai selvityksiä tärkeimmistä asioista ja kriittisistä kohdista.
4. Selvitetään, kenelle kuuluu vastuu vesiensuojelu- ja muista rakenteista ja sovitaan niiden kunnossapidon siirtymisestä maanomistajalle, mikäli hän haluaa rakenteet jätettävän paikoilleen. Mikäli rakenteita ei tarvita, sovitaan niiden poistamisesta määräaikaan mennessä.
5. Todetaan turvetuottajan ilmoitus paikalliseen käräjäoikeuteen tiloja koskevien vuokra- ja sopimusrasitteiden poistosta.
6. Sovitaan yksityisten teiden kunnossapitovastuun siirtymisestä maanomistajille.
7. Todetaan mahdollinen alkuperäistä vuokrasopimusta tarkentava sopimus, mikäli aluetta ei ole voitu palauttaa alkuperäisen vuokrasopimuksen mukaisessa tilassa.
8. Todetaan jälkikäytön mahdollisesti vaatiman uuden ympäristöluvan tarve ja maanomistajan vastuu sen hakemisesta.
9. Todetaan maanomistajan ilmoitusvelvollisuus alueen jatkokäyttöön liittyvistä asioista. Näitä ovat esimerkiksi lannoitukset ja ojien kaivaminen.
10. Muut asiat
11. Osapuolten allekirjoitukset luovutustilanteen vahvistamaan asiakirjaan. (Turveteollisuusliitto 2008.)

3.5 Turvetuotannosta poistuneiden alueiden jatkokäytön vaihtoehtoja

Tässä luvussa kartoitettiin tunnettuja jatkokäytön muotoja. Selvitettiin jatkokäyttömuotojen lupa- ja ilmoitusmenettelyjä sekä niihin liittyviä velvoitteita. Määriteltiin, mitä tarkoittaa pysyvä siirtyminen muuhun maankäyttöön. Koostettiin eri viranomaisten valvontavastuut turvetuotantoalueiden jatkokäyttömuotoihin. Pyrittiin hahmottamaan valvontavastuiden ketjuuntuminen ja siirtyminen viranomaiselta toiselle, kun alueen maankäyttömuoto muuttuu.

Suomessa suonpohjia alkoi siirtyä jatkokäyttöön laajemmin 1990-luvulta lähtien. Vuoden 2021 loppuun mennessä suonpohjia on siirtynyt muuhun käyttöön arviolta 60 000 hehtaaria (Bioenergia ry 2022, suull.). Turvetuotantoalueita on viimeisen kymmenen vuoden aikana siirtynyt muuhun käyttöön noin 2 000–3 000 hehtaaria vuosittain, mutta pinta-alan arvioidaan kasvavan merkittävästi lähivuosina. Bioenergia ry:n mukaan käytöstä poistuneista suonpohjista 75 prosenttia on metsänkasvatuksessa, 20 prosenttia peltoviljelyssä ja 5 prosenttia on ennallistettu kosteikoiksi. (Bioenergia-verkkosivu 2019.)

Turvetuotantoalueen jatkokäytön muodot määräytyvät kasvupaikan ominaisuuksien, lainsäädännön ja maanomistajan tavoitteiden perusteella. Kasvupaikan ominaisuudet pitää tuntea, kun valitaan alueelle soveltuvia jatkokäyttömuotoja. Maanomistaja valitsee eri vaihtoehtoista itselleen tavoitteisiinsa parhaiten soveltuvan maankäyttömuodon. Lainsäädäntö saattaa rajoittaa joidenkin maankäyttömuotojen valintaa tietyillä kohteilla.

Jatkokäyttömuotojen määrittelyssä hyödynnettiin Tilastokeskuksen maankäyttöluokkia (Tilastokeskus-verkkosivu). Niiden avulla tunnistettiin maankäyttömuotojen koko kirjo ja varmistettiin, että kaikille jatkokäyttöille on valmiiksi mietittynä maankäyttöluokka, johon se luontevasti kuuluu.

3.5.1 Energiahuollon alueet: Aurinkovoima ja tuulivoima

C22 Energiahuollon alueet: Energiahuollon alueen vallitseva käytötapa on energian tuotanto tai sen siirtäminen. Energiahuoltoalueeksi luetaan myös energiatuotantoon liittyvät apualueet kuten polttoainevästöt voimaloiden yhteydessä.

Hakijoille suunnatussa Uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt -käsikirjassa määritetään teollisen mittakaavan aurinkovoimalaksi yli 1000 kW (1 MW) järjestelmää. Aurinko- ja tuulivoiman tuotantolaitoksen tarvitsemat luvat, vastuuviranomaiset, juridiset perustelut ja muut hallinnolliset menettelyt esitellään kyseisessä käsikirjassa. (Etelä-Pohjanmaan Ely-keskus.)

3.5.2 Pellot: Peltokasvit ja nurmet

E11 Pellot: Pelto on alue, jolla normaaleissa olosuhteissa viljellään jatkuvasti kylvettyjä tai istutettuja pelto- tai puutarhakasveja. Pelloksi luetaan myös lyhytaikaiset, enintään 5 vuoden ikäiset kesannot sekä enintään 5 vuoden ikäiset nurmet, jotka ovat viljelyskierron piirissä.



Entinen turvetuotantoalue nurmiviljelyssä. Kuva Airi Matila

Entinen turvetuotantoalue soveltuu pelloksi, koska se on usein iso lohko, rikkakasvi- ja tautivapaa sekä siellä on valmiina olemassa oleva kuivatusojasto ja infra. Sen saattaminen viljelyskäyttöön käy usein nopeasti, mutta hyvän kasvukunnon turvaamiseksi on tehtävä töitä ja käytettävä tuotantopanoksia. Maan kasvuolosuhteet paranevat viljelyssä vuosi vuodelta. Haasteita saattaa muodostua pellon vesitalouden, happamuuden, ravinnetalouden tai kivien ja puiden kanssa. (Luhtala 2021.) Suonpohjan saattamisessa hyvään kasvukuntoon on suoritettava hyvä alkukartoitus, johon kuuluu peltomaan laatutesti sekä viljavuusanalyysi. Kunnostamisen kustannuksia kannattaa arvioida. Keskeisimpiä kunnostustoimenpiteitä ovat kalkitseminen, lannoittaminen ja vesitalouden kunnostaminen. (Aalto 2022.)

Suomen CAP -suunnitelmassa vuosille 2023-2027 todetaan *”Vuoden 2022 jälkeen maatalousmaaksi muusta käytöstä raivaamalla tai muutoin otettu turvemaa-ala on oltava pysyvästi nurmella.”*. Tämä tarkoittaa, että suonpohjalla ainoastaan pysyväille nurmelle perustetulle pellolle on mahdollista saada tukea.

3.5.3 Metsämaa: Metsitys

F11 Metsämaa: Metsämaa on puun tuottamiseen käytettävää tai käytettävissä olevaa maata, jolla puuston keskimääräinen vuotuinen kasvu suotuisimpien kasvuolojen vallitessa ja ohjekiertoaikaa käytettäessä on vähintään 1,00 m³/ha kuorineen.



Entinen turvetuotantoalue lannoitettiin tuhalla ja männynsiemenet kylvettiin, alan kasvittuminen kolmen kasvukauden jälkeen. Kuva Airi Matila

Suonpohjan turve sisältää tyypeä mutta muita vähän ravinteita ja se on liian hapanta puun kasvulle. Kasvaakseen puu tarvitsee ravinteita. Puutuhka sisältää muun muassa fosforia, kaliumia ja kalsiumia. Tuhkalannoitus on hyvä vaihtoehto kaupallisille PK-lannoitteille ja annostuksena suositellaan: fosfori P 50 kg/ha, kalium K 80–150 kg/ha ja boori B 1,5 kg/ha (Issakainen ym 2007). Tuhkalannoituksen vaikutus puuston ravinnetilaan ja kasvuun suonpohjilla riippuu mm. levitetyn tuhkan määrästä ja laadusta sekä kasvatettavasta puulajista (Huotari 2012).

Lannoitevalmistelaki 539/2006 säätelee lannoitevalmisteiden ja soveltuvien osin niiden raaka-aineiden valmistuksen markkinoille saattamista, käyttämistä, kuljettamista, maahantuontia ja maastavientiä. Lannoitevalmistelaki koskee soveltuvien osin myös lannoitevalmisteiden valmistusta omaan käyttöön. Metsälannoitteena käytettävässä tuhassa fosforin ja kaliumin yhteispitoisuuden tulee olla vähintään 2 prosenttia ja kalsiumia on oltava vähintään 6 prosenttia. Lannoitussuosituksen mukaiset ravinnemäärät ovat

fosforille 40–50 ja kaliumille 80–100 kg hehtaaria kohden. Tuhkalannoitevalmisteiden tuottajilla on tuoteseloste, jossa on tieto tuhkan koostumuksesta. (Aro ym 2019).

Maa- ja metsätalousministeriön asetus lannoitevalmisteista 24/2011 säätelee metsissä käytettäviä lannoitteita. Tuhkalannoitteena tai sen raaka-aineena (tyyppiryhmä 1A7) voidaan käyttää turpeen, pelto-biomassan tai puun tuhkaa sekä eläinperäistä tuhkaa. Tuhka on käsiteltävä siten, että sen pölyäminen on mahdollisimman vähäistä. Metsässä käytettävissä tyyppinimiryhmän 1A7 lannoitevalmisteissa ja niiden raaka-aineena käytettävässä tuhassa saa olla enintään 25 milligrammaa kadmiumia kilogrammassa kuiva-ainetta. Lannoitevalmisteiden käytöstä aiheutuva keskimääräinen kadmiumin enimmäiskuormitus ei saa ylittää 1,5 grammaa kadmiumia hehtaaria kohden vuodessa. Lannoitevalmisteiden käytöstä aiheutuva kadmiumin enimmäiskuormitus käytettävänä erinä ja käyttöjaksoina saa olla metsätaloudessa käytettävissä tyyppinimiryhmän 1A7 tuhkalannoitteet lannoitevalmisteissa enintään 100 grammaa hehtaarille 60 vuoden ajanjaksona annettuna. (Maa- ja metsätalousministeriö 2011.)

Metsätaloudessa käytettävien tyyppinimiryhmän 1A7 lannoitevalmisteiden käytöstä aiheutuva keskimääräinen arseenin enimmäiskuormitus metsätaloudessa ei saa ylittää 2,65 grammaa arseenia hehtaaria kohden vuodessa. Metsätaloudessa käytettävien tyyppinimiryhmän 1A7 lannoitevalmisteiden käytöstä aiheutuva arseenin enimmäiskuormitus saa olla metsätaloudessa enintään 160 grammaa hehtaarille 60 vuoden ajanjaksona annettuna.

Metsässä käytettävissä epäorgaanisissa lannoitteissa, joihin on lisätty booria (B), saa hehtaarikohtaisen boorin levitysmäärä olla korkeintaan 2,5 kg booria/ha paitsi silloin kun maaperä-, lehti- tai neulasanalyysillä boorin puute on maaperässä tai kasvustossa todettu. Tällöin voidaan hehtaarille levittää korkeintaan 4 kilogrammaa booria rakeisissa epäorgaanisissa metsälannoitteissa. Epäorgaanisen metsälannoitteen, johon on lisätty booria, levittäminen luokan 1 pohjavesialueilla on kielletty.

Muulla kuin metsässä käytettävän tuhkan neutraloiva kyky (Ca) on oltava vähintään 10 %. Rakeistettuun tuhkalannoitteeseen saa lisätä epäorgaanisia lannoitevalmisteita sen käyttökelpoisuuden lisäämiseksi tai vähimmäisvaatimusten täyttämiseksi. Tuhkalannoitteen, johon on lisätty booria, levittäminen pohjavesialueilla ja suojelualueilla on kielletty. (Maa- ja metsätalousministeriö 2011.)

Lannoitus ei kuitenkaan sovi kaikkialle. Asiaa esitellään tarkemmin metsänhoidon suosituksissa. Ympäristösyistä lannoitukseen eivät sovellu entisten turvetuotantoalueiden metsityksissä seuraavat kohteet:

- Vesistöjen ja pienvesien varsille jätettävät suojakaistat, joiden riittävä leveys riippuu maaston kaltevuudesta ja maalajista.
- Tärkeät luokan 1 pohjavesialueet ja muut vedenhankintaan soveltuvat luokan 2 pohjavesialueet. Mikäli ravinne-epätasapainon korjaamiseksi kuitenkin tarvitaan lannoitusta, sen pohjavesivaikutukset on arvioitava erikseen. Tarvittaessa tulee olla yhteydessä ELY-keskukseen lannoitusedellytysten selvittämiseksi.
- Karut, tyypeä vaativat suot, joiden turve sisältää vähän rautaa ja alumiinia. Heikosti maatunut rahkaturve sisältää niukasti rauta- ja alumiiniyhdisteitä, minkä vuoksi sen kyky pidättää itseensä fosforia on huono ja huuhtoutumisriski suuri.

Muut lannoituksen ympäristövaatimukset entisillä turvetuotantoalueilla:

- Lannoitteita ei levitetä vesistöihin, pienvesiin tai arvokkaisiin elinympäristöihin.
- Levitystyössä vältetään lannoitteiden joutumista ojiin.
- Tuhkapohjaisia lannoitteita ja puutuhkaa voidaan levittää talvella ja lumettomana aikana.
- Turvemailla ei käytetä vesiliukoista fosforia sisältäviä lannoitteita.

- Käytetään vain sellaisia tuhkalannoitteita, jotka täyttävät lannoiteasetuksen mukaiset raja-arvot raskasmetallien osalta.
- Levitystyön laatua valvotaan mittaamalla levityksen tasaisuutta. Valvonta on suositeltavaa tehdä näytesuppiloiden avulla punnitusmenetelmää käyttäen. (Metsänhoidonsuositukset-verkkosivu.)

Metsityksen yhteydessä saatetaan tarvita vesien ohjaamista. Muusta kuin vähäisestä metsäojituksesta on vesilain mukaan ilmoitettava ELY-keskukselle vähintään 60 päivää ennen ojituksen ryhtymistä (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus). Vesilain mukaiseen ojitukseen ei liity velvoitetarkkailua.

Valtio tukee taloudellisesti entisten turvetuotantoalueiden metsitystä. Kun metsityksen toteuttamiseen valitaan yksi puulaji tai useita puulajeja, on otettava huomioon puulajin luontainen levinneisyysalue, jolloin kasvupaikan lämpösumman voidaan katsoa olevan riittävä. Alue katsotaan vesitaloudeltaan metsitykseen sopivaksi, kun korkea vedenpinta tai vesistötulvat eivät haittaa merkittävästi puuston kasvua. (Valtioneuvoston asetus 2021.)

Metsänhoitosuosituksissa esitellään entisten turvetuotantoalueiden metsitykseen kolme toimenpidetketjua. Ne määritetään jäännösturpeen paksuuden ja pohjamaan ravinteisuuden perusteella. (Metsänhoidonsuositukset-verkkosivu.)

Metsittämisessä suonpohja muuttuu metsätalousmaaksi. Metsälakia (1093/1996) sovelletaan metsän hoitamiseen ja käyttämiseen metsätalousmaaksi luettavilla alueilla. Metsälain tarkoituksena on edistää metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja käyttöä. Metsän hoitamisen ja käyttämisen on metsälain lisäksi noudatettava, mitä muinaismuistolain (295/1963) 1, 4, 5 ja 13–16 §:ssä, luonnonsuojelulain 5 a, 9, 29–35, 39, 42, 47–49, 55, 56 ja 57 a §:ssä sekä 10 luvussa sekä muussa laissa säädetään. Muuna lakina tarkoitetaan vesilain (587/2011) ja ympäristönsuojelulain (527/2014) säädöksiä (Matila ym. 2015).

Metsäkeskus valvoo metsälain noudattamista. Metsälain valvonta perustuu ennen hakkuuta Metsäkeskukselle toimitettaviin metsänkäyttöilmoituksiin sekä hakkuun jälkeen tehtäviin tarkastuksiin. Hakkuiden valvonnan päähuomio kohdistuu erityisen tärkeiden elinympäristöjen sekä uhanalaisten lajien ja elinympäristöjen huomioon ottamiseen hakkuissa. Lisäksi seurataan uudistushakkuiden jälkeistä uuden puuston aikaansaamista. (Suomen metsäkeskus-verkkosivu.)

3.5.4 Kitumaa: Metsitys

F12 Kitumaa: Kitumaa on puun tuottamiseen käytettävää tai käytettävissä olevaa maata, jolla puuston keskimääräinen vuotuinen kasvu suotuisimpien kasvuolojen vallitessa ja ohjekiertoaikaa käytettäessä on 0,10-0,99 m³/ha kuorineen.



Tulviva, ajoittain veden alle peittyvä ala antaa puun kasvulle vähän mahdollisuuksia. Isra Alatalo.

Metsänomistajan halutessa on metsitys kitumaalla mahdollista, mutta tällöin hänen tulee varautua siihen, että yksi lannoituskerta puutuhkalla ei riitä, vaan tarvitaan toinen lannoitus. Toinen lannoitus heikentää kannattavuutta. Tällöin kasvupaikka on paksuturpeinen. (Metsänhoidon suositukset, Aro ym 2019.)

Turvetuotannosta poistettu alue tai sen osa ei ole vesitaloudeltaan metsänkasvatukseen sopivaa, jos metsitettävältä alueelta ei voida johtaa pois puuston kasvua haittaavaa vettä olemassa olevaa tai sitä täydentävää tavanomaista metsäojastoa käyttäen. (Aro ym 2019.)

Entiselle turvetuotantoalueelle soveltuu tuulivoiman rakentaminen myös silloin, kun ala on varattu kaavassa metsätalouden käyttöön mutta kasvupaikan laatu vastaa kitumaata. Tuulivoiman rakentaminen perustuu yleiskaavaan, jossa tuulivoimalat sijoitetaan maa- ja metsätalouteen varatulle alueelle. Tällöin metsätalouteen varattu alue voi olla joko metsämaata tai kitumaata.

3.5.5 Muu maa: Kosteikot, vettäminen suoksi ja alue, jota ei ole otettu muuhun käyttöön

G2 Muu maa: Muu maa on maa-alue, joka ei kuulu aiemmin määriteltyihin maankäyttöluokkiin. Tähän kuuluvat alueet, joiden käyttö on pysyvästi lopetettu, joita ei voi käyttää aiempaan käyttötarkoitukseensa, joita ei ole otettu muuhun käyttöön ja joita ei voida pitää metsätalouden maana. Tällaisia ovat esimerkiksi entiset maa-ainesten ottoalueet, hylätyt rakennetut alueet, rakenteilla olevat laajat ja pitkäaikaiset työmaa-alueet sekä muu toistaiseksi käyttöä vailla oleva maa.



Kosteikko entisellä turvetuotantoalueella on sopimaton metsänkasvulle. Kuva: Isra Alatalo

Kosteikot

Entisen turvetuotantoalueen kosteikko kuuluu muu maa -maankäyttöluokkaan. Paksuturpeisilla ja vähä-ravinteisilla turvemailla on vettäminen kosteikoksi metsitystä suotuisampi keino. (Maa- ja metsätalous-ministeriö 2022).

Suonpohjia vetetään ilmastokosteikoiksi. Ohjauskeinoksi valmistellaan toimenpidettä tai toimenpideko-konaisuutta, jossa korvataan maanomistajalle ekosysteemipalveluna toteutetusta maaperän hiilivaras-ton ylläpitämisestä. Alueet tulevat maatalousmaan ulkopuolelle. Toteutuskeinona olisi mahdollisesti tar-jouskilpailumenettely, maanhankinta tai hiilikompensaatiokohde. (Maa- ja metsätalousministeriö 2022.)

Suonpohjat ovat sopivia alueita lintukosteikkojen perustamiseen. Pohjamaa on usein vettä pidättävää hienojakoista ainesta, joka saattaa säilyttää avovesipinnan myös tulva-aikojen ulkopuolella. Hyvälle lin-tukosteikolle riittää matala vesi, jonka laatu on kohtuullinen. Lintukosteikko soveltuu erityisesti entisille pumpukupuivatuille turvetuotantoalueille. (Aro (toim). 2023.)

Vettäminen suoksi

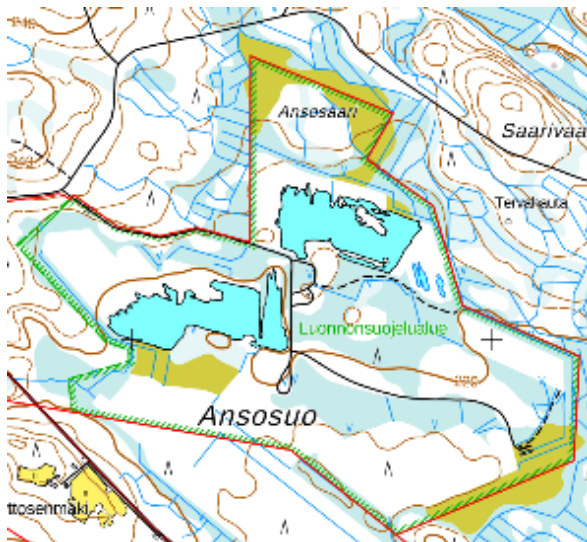
Jos kohde on selvästi ympäristöään alavammalla paikalla eikä sitä pysty kuivattamaan normaalein met-säöjin, sille täytyy suunnitella muuta käyttöä. Se voidaan soistaa uudelleen. Soistaminen sopii ohut- ja paksuturpeisille suonpohjille. Paksuturpeisilla alueilla tulee huomioida jäännösturpeen mahdollinen ir-toaminen alustastaan ja joutuminen valumaveden mukana alapuolisiin vesistöihin. Ohutturpeisilla alu-eilla huomion kohteena tulee pitää pohjamaasta mahdollisesti liukenevat mineraaliravinteet. Happa-milla sulfaattimailla pitää tunnistaa valumavesien happamoitumisriski. (Aro (toim.) 2022.)

Alue, jota ei ole otettu muuhun käyttöön

Tähän maankäyttöön kuuluvat sellaiset entiset turvetuotantoalueet, joiden käyttö on pysyvästi lope-tettu, joita ei voi käyttää aiempaan käyttötarkoitukseensa, joita ei ole otettu muuhun käyttöön ja joita ei voida pitää metsätalouden maana (Tilastokeskus).

3.5.6 Suojelualueet: Luonnonsuojelu

11 Suojelualueet: Suojelualue on laissa, asetuksessa tai valtioneuvoston, ministeriön, lääninhallituksen tai muun viranomaisen päätöksessä määrätty alue, jolla on suojeltuja luontokohteita.



Ansosuo kosteikot ovat yksityinen luonnonsuojelualue, joka perustettiin luonnonsuojelulailla osana Suomi 100 vuotta -tapahtumaa (Kainuun liitto 2019). Kuvat: Isra Alatalo

3.6 Aineiston täydentäminen

Kirjallisten lähteiden lisäksi aineistoa koottiin lupaviranomaisille ja valvontaviranomaisille suunnatussa työpajassa 13.10.2022 ja haastatteleamalla toimijoita.

3.6.1 Työpaja

Viranomaisten tilaisuus toteutettiin työpajana. Työpajaan kutsuttiin eri ELY-keskusten turvetuotannon lupavalvontaviranomaisia ja aluehallintovirastosta turvetuotannon ympäristöluvan valmistelijoita ja ratkaisijoita. Lisäksi työpajaan osallistui ympäristöministeriön edustajia. Työpajassa käytiin lävitse tärkeimpiä kysymyksiä sekä haettiin ratkaisutapoja ja kehitystarpeita.

3.6.2 Turvealan toimijoiden haastattelu

Turvealan toimijoita haastateltiin sähköpostitse. Heidän kanssaan todettiin, että toimijoilla on yhteisiä näkemyksiä ja päädyttiin kahden henkilön haastatteluun siten, että he vastaavat molemmat samaan sähköpostiviestiin täydentäen toisiaan. Ohessa on heidän vastauksensa tiivistettynä. Sähköpostihaastatteluun osallistuivat Hannu Salo Bioenergia ry:stä ja Päivi Peronius Neovasta.

1 Miten turvetuotannon toiminnan lopettamisen jälkeisessä vesien käsittelyssä tulee ottaa huomioon jatkokäyttöön siirtyminen vielä ympäristöluvan ollessa voimassa? Mitä tilanteita teillä on tiedossa? Pitääkö ja miten kehittää menettelyä?

Turvetuotannon ympäristöluvan mukaisesti jatkokäyttöä edeltää jälkihoitovaihe. ELY tai AVI hyväksyy jälkihoitovaiheen toimet, mukaan luettuna vesien käsittelyyn liittyvät. Olennaista on, että päästöt lähtevät vähenemään jälkihoitovaiheen aikana, kun turvetuotanto on päättynyt. Ympäristöluvan velvoitteet mukaan lukien vesien tarkkailu päättyy vasta, kun alue on tarkastettu ja on tehty jälkihoitotoimet maanomistajan haluamaa jatkokäyttöä ajatellen. Yleensä jälkihoitovaihe kestää vähintään pari vuotta. Erilaisia tilanteita toki tulee, mutta lupavelvollinen hoitaa kutakin tapausta ELYn valvojan kanssa sovittulla tavalla tai hakee lupaehdotuksia muutoksia AVI:sta.

Menettelyn kehittämistä on lähinnä, että päästäisiin siirtymään seuraavaan maankäyttöön turvetuotannon jälkeen pian. Toiveissa on ELY:n tarkastusten eteneminen jouhevasti. Kun jälkihoitotoimien vahvistaminen menee AVI:n kautta, niin myös tämän prosessin tulisi edetä nopeasti.

Kun osa tuotantoalueesta poistuu tuotannosta aikaisemmin kuin muu osa ja alue esimerkiksi palauteaan maanomistajalle, niin kyseinen osa siirtyy seuraavaan maankäyttöön ennen muuta aluetta. Tällaisissa tapauksissa alue irrotetaan tuotantoalueen vesienkäsittelystä ojituksin. Toiveissa on muunlainen menettely, koska lisäojitukset aiheuttavat kuormitusta alapuoliseen vesistöön.

2 Miten huomioidaan vaikutusalueen erityispiirteet, esimerkiksi Natura-alueet ja pohjavesialueet?

Natura-alueet ja pohjavesialueet otetaan huomioon täysimääräisesti jälkihoitovaiheen velvoitteissa ja -suunnitelmissa. Viranomaiset ovat huomioineet erityispiirteet luvituksessa ja valvonnassa. Vanhoja turvetuotantoalueita on saattanut uusien luontoselvitysten perusteella ulottua pohjavesialueille, ja niitä on sittemmin siirretty pois turvetuotannosta.

Natura-alueiden osalta turvetuotantoalueiden jatkokäytön osalta noudatetaan luonnonsuojelulakia. LSL 64 a §:ssa sanotaan ” *Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää.*”. Jos jatkokäytöstä voi seurata edellä kielletty heikentyminen, niin LSL 65 b §:n mukainen ilmoitus, jonka perusteella ELY-keskus arvioi toimenpiteen sallimisen, kieltämisen tai rajoittamisen LSL 65 c § mukaisesti.

Pohjavesialueilla ei saa levittää tuhkalannoitteita, joihin on lisätty booria. Myös lisättyä booria sisältävän epäorgaanisen metsälannoitteen levittäminen luokan 1 pohjavesialueilla on kiellettyä. (Maa- ja metsätalousministeriö 2011.)

3 Onko tekijöitä ja mitkä tekijät määrittävät jälkihoitovelvoitteiden päättymistä, jos alue myydään tai vuokrataan? Miten esimerkiksi alueen kasvittuminen, eroosioriskin vähentyminen, pellon muokkaus, lannoitus tai joku muut tekijät? Mikä laki ja mitkä pykälät?

Lupavelvollinen vastaa aina velvoitteista ja vastuistaan.

On tapauksia, että maanomistajuus tai hallinta vaihtuu jollain osalla aluetta ennen kuin turvetuotantoalueen kaikki jälkihoitotoimet ovat päättyneet. Tällöin syntyy silti win-win tilanteita, kun alueella saadaan esimerkiksi kasvittaminen sekä kosteikon rakentamisen ja metsityksen valmistelevat toimet käyntiin mahdollisimman nopeasti.

4 Analyysi

Analyysi tehtiin 10 kysymyksen ympärille. Analyysin tietolähteinä käytettiin luvussa 3 esitellyt taustat, kuten kirjalliset tietolähteet, läpikäydyt ympäristölupien asiakirjat, viranomaisten muistiot, tutkimuskirjallisuus, aihepiiriin kuuluvat oppaat, lainsäädäntö, turvetuotannon jatkokäyttömuotojen lupa- ja ilmoitusmenettelyt, turvetuotantoalueen jatkokäyttöön liittyviä viranomaisvastuita, haastattelut ja työpaja.

Analyysissä nostettiin esiin yhtäläisyydet ja eroavaisuudet toiminnan lopettamisen jälkeisiin velvoitteisiin, joita analysoidaan maankäytön oikeudellisten ja hallinnollisten ohjauskeinojen näkökulmista. Pyrittiin analysoimaan erilaisten päätösten taustat ja päätöksiin johtaneet perustelut. Kirkastettiin analyysin perusteella tärkeimmät kysymykset.

4.1 Toiminnan lopettamisen jälkeiset velvoitteet

Kysymys 1: Milloin turvetuottajan vesienkäsittelyvelvoite päättyy?

Velvoitteet tuotannon lopettamisen jälkeen vesien käsittelyn jatkamiseen vaihtelivat läpikäydyissä ympäristöluvuissa. Vesien käsittelyn velvoitteen päättymisen vaihteli ympäristölupien määräyksissä esimerkiksi ajallisen keston mukaan. Velvoitteiden päättymiseen oli sidottu yleensä ehtona kasvipeitteisyyttä, siirtymistä seuraavaan käyttöön tai vähäisten riskien tunnistamista.

Riittävä kasvittuminen on yleensä yksi vaihtoehto turvetuottajan vesienkäsittelyn velvoitteen päättymiselle ympäristöluvassa. Muun muassa Hakonevan turvetuotantoaluetta koskevassa Vaasan hallinto—oikeuden päätöksessä nro. 21/0066/1 todetaan seuraavasti: ” Vakiintuneen lupa- ja oikeuskäytännön

mukaan turvetuotannosta aiheutuvien päästöjen on katsottu lakkaavan, kun tuotannosta poistettu alue on kasvittunut.”

Läpikäydyssä kirjallisuudessa ei ollut kehittämishanketta, jossa olisi selvitetty sitä, miten turvetuotanto-alueiden vesistöpäästöt kehittyvät tuotannon loppumisen ja sitä seuraavan kasvittumisen ja maankäytön muutoksen myötä. Metsätalouden vesiensuojelun tutkimuksista tiedetään, että kasvittuneet ojat pidättävät hyvin ravinteita ja kiintoainesta.

Selkeäksi kehittämistarpeeksi tunnistettiin konkreettinen määrittely kasvittumiselle. Kasvittumisen tavoitteena on vähentää suonpohjan eroosiota sekä sitoa ojissa liikkeelle lähtevää kiintoainesta ja ravinteita.

Kysymys 2: Miten huomioidaan happamat sulfaattimaat?

Tietämys happamista sulfaattimaista on lisääntynyt tutkimuksen myötä. Läpikäydyissä ympäristöluvuissa oli muutamia turvetuotantoalueita, jotka sijaitsivat potentiaalisesti happamien sulfaattimaiden alueella. Näiden ympäristölupien vesienkäsittelyvelvoitteita oli tiukennettu, kun esimerkiksi valvontaviranomaisen oli havainnut mahdollisia riskejä uuden tiedon ja vesientarkkailutulosten perusteella. Jos turvetuotanto jatkui alueella edelleen, ympäristölupamääräysten muutokset tehtiin YSL:n 89 § mukaan. Mikäli turvetuotanto oli päättynyt ja ympäristöluvassa ei ollut määräyksiä ympäristöluvan rauettamiseen, happaman sulfaattimaan huomioiminen tehtiin YSL:n 94 § perusteella.

Esimerkkejä ympäristölupamääräyksistä potentiaalisesti happamilla sulfaattimailla:

- Vesien johtaminen vesien käsittelyrakenteiden kautta saadaan lopettaa vuoden 2022 jälkeen edellyttäen, että tuotannosta poistuneet alueet ovat kasvipeitteisiä ja tarkkailutulosten perusteella vesistä ei aiheudu pilaantumista tai sen vaaraa.
- Luvan haltijan on esitettävä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hyväksyttäväksi hyvissä ajoin, viimeistään vuosi ennen toiminnan lopettamista, lohkoja 4 ja 6 (potentiaalisesti happamien sulfaattimaiden alue) koskeva yksityiskohtainen suunnitelma toiminnan lopettamisen edellyttämistä ympäristönsuojelua koskevista toimista ja tuotantoalueen jälkihoidosta. Suunnitelman tulee pohjautua alueella tehdyn päästötarkkailun tuloksiin. Tarpeen mukaan on tehtävä lisämittauksia ja kairauksia. Lohkoja 4 ja 6 koskevaan suunnitelmaan on liitettävä tehtyjen selvitysten tulokset happamien sulfaattimaiden esiintymisestä alueella, esitys happamien ja potentiaalisesti sulfaattimaiden huomioon ottamisesta jälkihoidossa sekä esitys niiden toiminnan päättymisen jälkeen mahdollisesti aiheutuvien ympäristön pilaantumisvahinkojen korvaamisesta, joista toiminnanharjoittaja on vastuussa.

Arvio on, että monet ympäristölupien velvoitteet vesienkäsittelyyn ja vesientarkkailuun ovat ajalta, jolloin tietoa happamista sulfaattimaista oli vähemmän kuin nykyään. YSL 89 §:n perusteella toiminnanharjoittaja voi itse hakea muutosta ympäristölupaan tai valvoja tehdä aloitteen ympäristöluvan muuttamiseksi. Happamilla sulfaattimailla on vaikutusta turvetuotannon päättymisen jälkeen alueen seuraavaan maankäyttömuotoon.

Potentiaalisesti hapan sulfaattimaa on alueen pysyvä ominaisuus. Se pitää ottaa huomioon myös alueen jatkokäytössä. Korkein hallinto-oikeus on Joutsensuon päätöksen (5437/1/19) perusteluissa todennut, että ”Ympäristönsuojelulain 94 §:n 1 momentin mukaan luvanvaraisen toiminnan päätyttyä toimintaa harjoittanut vastaa edelleen lupamääräysten tai valtioneuvoston asetuksella säädetyn yksilöidyn velvoitteen mukaisesti tarvittavista toimista pilaantumisen ehkäisemiseksi, samoin kuin toiminnan vaikutusten

selvittämisestä ja tarkkailusta.” Samassa päätöksessään (5437/1/19) korkein hallinto-oikeus on antanut määräyksen, jonka mukaan ”Toiminnanharjoittajan on tuotantoalueen tai sen osa-alueiden luovutusten yhteydessä ilmoitettava kirjallisesti vastaanottajalle, että alueella on happamia sulfaattimaita ja potentiaalisia happamia sulfaattimaita.” Näin ollen voidaan todeta, että turvetuottaja vastaa turvetuotannon seurauksena aiheutuvan happamuuden ehkäisystä sekä mahdollisen happamoitumisen aiheuttamista haitoista. Kuitenkin jos alueen luovutuksen yhteydessä seuraavaa alueen hallinnoijaa on asianmukaisesti informoitu happamien sulfaattimaiden aiheuttamasta riskistä, niin jos hän jättää huomioimatta alueen happamoitumisriskin ja aiheuttaa happamoitumista omalla toiminnallaan, on hän vastuussa omien toimiansa aiheuttamasta haitasta.

Kysymys 3: Mitkä tekijät määrittävät jälkihoitovelvoitteiden päättymistä ympäristövaikutusten osalta, jos alue myydään tai vuokrataan?

Alueen vuokraus tai myynti ei vaikuta turvetuottajan jälkihoitovelvoitteisiin. Ympäristöluvan haltija vastaa ympäristöluvan velvoitteista.

Kysymys 4: Missä tilanteissa ympäristölupamääräysten ei voida katsoa olevan riittäviä, jolloin ympäristönsuojelulain 94 § mukaan lupaviranomaisen tulee määrätä toiminnan lopettamisen jälkeen toiminnan ja sen ympäristövaikutusten tarkkailusta? Millä menettelyllä tarkkailusta määrätään?

YSL 94 § ”Luvanvaraisen toiminnan päätyttyä toimintaa harjoittanut vastaa edelleen lupamääräysten mukaisesti tarvittavista toimista pilaantumisen ehkäisemiseksi ja samoin kuin toiminnan vaikutusten selvittämisestä ja tarkkailusta. Jos ympäristölupa ei sisällä riittäviä määräyksiä toiminnan lopettamisen varalta, lupaviranomaisen on annettava tätä tarkoittavat määräykset.”

Aineiston perusteella potentiaalisesti happamat sulfaattimaat ovat yksi tilanne. Toinen tilanne voi liittyä mustaliuskealueisiin.

4.2 Turvetuotantoalueen jatkokäyttö

Kysymys 5: Miten määritellään ja miten tulkitaan, että turvetuotantoalue on siirtynyt seuraavaan jatkokäyttöön? pelto, metsitys, kosteikko, luontainen kasvittuminen ja uudelleen soistuminen.

Aineiston läpikäynnin perusteella havaittiin, ettei ole määritelmiä sille, milloin turvetuotantoalue on siirtynyt seuraavaan maankäyttöön. Tämän voidaan todeta olevan selkeä puute, koska ympäristöluvissa siirtyminen seuraavaan maankäyttöön on vaihtoehtoinen peruste vesienkäsittelyn päättämiseksi. Esi-merkkinä määräys: *Tuotannon lopettamisen jälkeen vesien käsittelyä on jatkettava ainakin kahden vuoden ajan tai kunnes tuotantoalue on siirretty muuhun käyttöön.* (Hanhisuo 2012)

Erikseen pyydettiin määrittelyä, miten metsäviranomaisen määrittää turvetuotannosta poistuneen alueen siirtyneen metsämaaksi.

Läpikäydyistä aineistosta löytyi vähän määritelmiä eri jatkokäyttömuodoille. Myös valvontaviranomaisten määritelmiä turvetuotantoalueen seuraavasta käytöstä näyttää kirjoitetun vähän. Toisaalta tähän aiheeseen liittyen on käynnissä useita hankkeita, jotka tuottavat uutta tietoa. Hyvän lähtökohdan maankäyttömuotojen määrittelylle tarjoaa tilastokeskuksen maankäyttöluokat, jotka kuvataan luvussa 3.5.

Kysymys 6: Pitäisikö ja miten edellä mainituissa jatkokäytöissä ottaa huomioon se, jos turvetuotannosta luovuttaessa alueella on paljas turvepinta ja paksu jäännösturvekerros?

Tähän kysymykseen löytyi kirjallisuudesta vaihtelevasti tietoa maankäyttömuodoittain. Jatkokäyttömuodoissa pitää ottaa huomioon alueella mahdollisesti oleva paksu jäännösturvekerros, joka vaikuttaa maankäyttömuodon valintaan.

Esimerkiksi metsityksessä puuston kasvuun vaikuttaa oleellisesti jäännösturpeen paksuus. Metsänomistajan halutessa on metsitys paksun jäännösturvekerroksen alueella mahdollista, mutta tällöin hänen tulee varautua siihen, että yksi lannoituskerta tuhalla ei riitä, vaan tarvitaan toinen lannoitus. Toinen lannoitus heikentää kannattavuutta ja metsitys voi olla kannattamatonta. Metsityksessä yli 30 senttimetrin paksuinen jäännösturve määritellään paksuturpeiseksi.

Jäännösturpeen paksuus vaikuttaa oleellisesti alueen maatalouskäyttöön. Mikäli alueella on paksu jäännösturvekerros, se ei sovellu pelloksi. Kun tulevalla kosteikolla on paksu jäännösturvekerros, huolta aiheuttaa se, irtoaako turvelautta ja päätyykö se alapuoliseen vesistöön. Kun tähdätään soistamiseen, tulee paksuturpeisilla alueilla huomioida jäännösturpeen mahdollinen irtoaminen alustastaan ja joutuminen valumaveden mukana alapuolisiin vesistöihin.

Paljas turvepinta ei läpikäydyn aineiston perusteella näyttäisi vaikuttavan jatkokäyttömuodon valintaan.

Kysymys 7: Mitkä ovat nykyisin voimassa olevat lupa- ja ilmoitusmenettelyt, jotka koskevat turvetuotantoalueiden eri jatkokäyttömuotoja?

Kaikkea toimintaa ohjaa ympäristönsuojelulain yleiset velvoitteet, joita on selostettu lyhyesti jaksossa 3.1. Näistä yksi on YSL:n 6 §:n mukainen selvilläolovelvollisuus. Lain mukaan toiminnanharjoittajan on oltava selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja niiden hallinnasta sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista.

Jos toiminta ei vaadi ympäristönsuojelulain liitteen 1 perusteella ympäristölupaa, voi kyseeseen tulla lain 27 §:n 2 momentin nojalla velvollisuus hakea ympäristölupaa tiettyjen toiminnasta aiheutuvien vaikutusten perusteella: 1) toiminta, josta saattaa aiheutua vesistön pilaantumista eikä kyse ole vesilain mukaan luvanvaraisesta hankkeesta; 2) jätevesien johtaminen, josta saattaa aiheutua ojan, lähteen tai vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun noron pilaantumista; 3) toiminta, josta saattaa ympäristössä aiheutua eräistä naapuruussuhteista annetun lain (26/1920) 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta. Lisäksi toiminnasta riippuen se saattaa kuulua ympäristönsuojelulain muiden hyväksymismenettelyjen piiriin (yleinen ilmoitusmenettely, rekisteröintimenettely) tai vaatia erillisen ennakoilmoituksen (melua ja tärinää aiheuttava tilapäinen toiminta).

Turvetuotannon jälkeisissä maankäyttömuodoissa vesitalousasioiden sääntely perustuu vesilakiin. Jatkokäyttöön liittyvästä ojitushankkeesta vastaavan on vesilain 5 luvun 6 § mukaan ilmoitettava muusta kuin vähäisestä ojituksesta valtion valvontaviranomaiselle. Vesilain 5 luvun 6 §:ssä tarkoitettujen hankkeista vastaavien on tehtävä ilmoitus vähintään 60 vuorokautta ennen toimenpiteen aloittamista.

Metsitystä ohjaa edellä mainittujen vesilain ja ympäristönsuojelulain lisäksi muun muassa metsälaki ja lannoitevalmistelaki.

Liitteisiin 1 ja 2 on koottu eri jatkokäyttömuotojen osalta nykyisiä lupa- ja ilmoitusmenettelyjä, jotka koskevat turvetuotantoalueiden eri jatkokäyttömuotoja.

4.3 Turvetuotantoalueiden jälkihoidon ja jatkokäytön valvonta

Kysymys 8: Miten tarkkailu toteutetaan ja tuloksia tulkitaan tilanteessa, jossa jatkokäytön vedet johdetaan jälkihoitovaiheessa tai vielä tuotantovaiheessa olevan turvetuotantoalueen vesien käsittelyyn?

Kysymykseen ei löytynyt läpikäydystä aineistosta vastausta. Toimijat haastattelussaan eivät tuoneet esille tällaisia tilanteita. Ratkaisuna onkin ollut osa-alueen rajaaminen pois koko turvetuotantoalueen vesienkäsittelystä ojituksilla. Näissä tilanteissa voisi kokonaisuuden kannalta parasta tulosta palvella sellainen uudenlainen toimintatapa, jossa lisäojitusta ei tarvittaisi, koska lisäojitukset aiheuttavat aina kuormitusta alapuoliseen vesistöön.

Kuten jo aiemmin todettiin, niin selvityksessä huomattiin, ettei tietoa eri jatkokäyttömuotojen vesistövaikutuksista suonpohjilla ole tutkimustietoa. Joten tarvitaan lisätietoa eri jatkokäyttömuotojen vesistö-päästöistä. Tällöin olisi laskennallisesti mahdollista huomioida jatkokäyttöön siirtyneiden alueiden vaikutukset päästötarkkailussa. Toisaalta Vaasan hallinto-oikeuden Hakonevan turvetuotantoaluetta koskevassa päätöksen perusteluissa (päätös nro. 21/0066/1) todettiin ”*Tuotannosta poistuneet alueet on kuitenkin perusteltua rajata pois vesienkäsittelystä mahdollisimman nopeasti turvetuotantotoiminnasta aiheutuneet päästöjen päätyttyä, sillä tuotannosta poistuneiden alueiden kuivatusvedet lisäävät vesienkäsittelyrakenteilla käsiteltävän veden määrää heikentäen niiden toimintatehoa.*”. Perustelut liittyivät kyseisen päätöksen kohtaan, jossa päätettiin lupamääräyksestä seuraavasti ”*Tuotannosta poistettujen alueiden vedet on johdettava vesienkäsittelyrakenteiden kautta siihen asti, kunnes alueet ovat kasvipeitteisiä, kuitenkin vähintään kahden vuoden ajan, tai kunnes Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on hyväksynyt niiden siirtämisen pysyvästi muuhun käyttöön.*”.

Edellä mainitun päätöksen perusteella on siis vesienkäsittelyn puhdistustehon kannalta toivottavaa eristää tuotannosta poistuneet alueet mahdollisimman pian päästöjen päättymisen jälkeen tuotannossa olevan turvetuotantoalueen vesistä. Näin taataan vesienkäsittelyn optimaalinen toiminta turvetuotantoalueella. Jotta viranomainen pystyy tekemään perustellun päätöksen alueen ennenaikaisesta vesienkäsittelyn lopettamisesta ja vesienkäsittelystä ulosrajaamisesta, on hänen kyettävä arvioimaan, milloin alueen päästöt päättyvät. Myös tätä varten olisi perusteltua tuottaa tietoa eri jatkokäyttömuotojen sekä kasvittumisen vaikutuksesta suonpohjan päästöihin.

Kysymys 9: Jälkihoidon ja –käytön valvontavastuun jakautuminen ELY-keskusten Y- ja E-vastuualueiden, kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen sekä Ruokaviraston kesken?

Maatalouteen siirtyneiden alueiden osalta jälkihoidon ja –käytön valvontavastuut jakautuvat ELY-keskusten Y- ja E-vastuualueiden, kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen sekä Ruokaviraston kesken.

Peltoviljelyn lannoittamista valvotaan valtioneuvoston asetuksella. Asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (1250/2014) panee täytäntöön direktiiviä vesien suojelemisesta maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta (91/676/ETY). Direktiiviä kutsutaan nitraattidirektiiviksi. Asetuksen mukaan lannoitteet on levitettävä pellolle siten, että valumia vesiin ei tapahdu eikä pohjamaan tiivistymisvaaraa ole.

Nitraattiasetuksen noudattamisen valvonnasta säädetään YSL:n 18 luvussa valtion valvontaviranomaisen (ELY-keskus) ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen osalta. Valtion valvontaviranomaisen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava alueelleen ympäristönsuojelulain mukaista säännöllistä valvontaa varten suunnitelma, jota kutsutaan valvontasuunnitelmaksi (168 §).

Nitraattiasetuksen valvontavastuu jakaantuu sekä valtion että kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille (nitraattiasetus, YSL 18 luku). Valvova viranomainen on kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluu nitraattiasetuksen edellyttämien ilmoitusten käsittely sekä asetuksen noudattamisen valvonta tiloilla, jotka eivät ole eläinsuojien ilmoitusmenettelyssä tarkoitetun ilmoituksenvaraisia tai ympäristöluvanvaraisia. Kunnan tulee antaa ELY-keskukselle tarpeelliset tiedot asetuksen noudattamisen valvomiseksi ja nitraattidirektiivin edellyttämien raporttien laatimiseksi sekä tiedot asetuksen vaatimusten rikkomisesta. ELY-keskuksen velvollisuus on ohjata ja edistää ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista alueellaan (YSL 21 §). Näin ollen myös ELY-keskuksella on toimivalta asetuksen noudattamisen valvonnassa ja sen tulee puuttua asiaan, mikäli ympäristönsuojelulain tai nitraattiasetuksen vastaista toimintaa harjoitetaan alueella. (YM 2021)

Maataloustukien valvonnan yhteydessä nitraattiasetuksen noudattamista valvoo ELY-keskus. Laki tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta (26 §, 1334/2022) toteaa *”Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valvoo luonnonsuojelulain (1096/1996) ja ympäristönsuojelulain (527/2014) noudattamista siltä osin kuin on kyse ehdollisuuden ympäristöön liittyvien lakisääteisten hoitovaatimusten noudattamisen sekä hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimusten noudattamisen valvonnasta.”* Edellä mainittuihin lakisääteisiin hoitovaatimuksiin kuuluu mm. nitraattidirektiivi (Valtioneuvoston asetus Euroopan unionin viljelijätukien ehdollisuuden lakisääteisistä hoitovaatimuksista sekä niiden ja hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimusten noudattamisen valvonnasta, 65/2023). Valvontaa suoritetaan ELY-keskuksen E-vastuualueen toimesta maataloustukien valvonnan yhteydessä. Ruokavirasto vastaa mm. tukijärjestelmien varojen käytön valvonnasta sekä ohjaa ja valvoo tukijärjestelmän toimeenpanoa sekä muita viranomaisia (6 §, 1334/2022).

Kysymys 10: Valvontavastuut niissä tilanteissa, jos turvetuotannon ympäristöluvan voimassaoloina ja turvetuotannon osittain jatkuessa alueelle tulee muuta toimintaa.

Ympäristöluvan velvoitteet mukaan lukien vesien tarkkailu päättyvät vasta, kun alue on tarkastettu ja velvoitteet todettu täytetyiksi.

4.4 Yhteenveto

Analyysissä nostettiin esiin yhtäläisyydet ja eroavaisuudet turvetuotannon lopettamisen jälkeisiin velvoitteisiin, joita analysoitiin maankäytön oikeudellisten ja hallinnollisten ohjauskeinojen näkökulmista. Pyrittiin analysoimaan erilaisten päätösten taustat ja päätöksiin johtaneet perustelut. Luvuissa 4.1-4.3 kuvataan vastauksia esitettyihin kysymyksiin.

Analyysin perusteella kirkastettiin tärkeimmät kysymykset ja ongelmakohdat, joihin tarvitaan vastaukset ratkaisuehdotuksen muodossa. Ratkaisuehdotukseen sisällytettiin kaksi kysymystä.

Kirkastettavaksi kysymykseksi ja ongelmakohdaksi nostettiin se, miten tunnistaa erilaisissa lähtötilanteissa ympäristöluvan rauettamisen oikeudellinen eteneminen. Turvetuotantoalueiden ympäristölupien voimassaolo, turvetuotantotoiminnan vaihe ja vesienkäsittelyn riittävyys vaihtelevat turvetuotantoalueen ympäristöluvan ja ominaisuuksien perusteella. Ratkaisuehdotukseksi esitetään tiivistä toimintamallia.

Toinen kirkastettava kysymys liittyy turvetuotantoalueen siirtymiseen seuraavaan maankäyttöön. Miten esittää tiivistetysti turvetuotantoalueen jatkokäytön vaihtoehdot? Turvetuotannosta poistuvan alueen biologiset, luonnonsuojelulliset ja oikeudelliset ominaisuudet sekä veden määrä ja laatu vaikuttavat siihen, mitä maankäyttömuotoja alueelle voidaan realistisesti tavoitella.

5 Ratkaisuehdotus

Ratkaisuehdotukseen sisällytettiin kaksi osaa: toimintamalli turvetuotantoalueen ympäristöluvan rauettamiseen ja siirtyminen seuraavaan maankäyttöön. Tavoitteena oli löytää oikeudellisesti perusteltu ja ympäristön kannalta hyvä ratkaisuehdotus.

5.1 Turvetuotantoalueen ympäristöluvan rauettaminen -toimintamalli

Koostettiin aineistojen perusteella luonnos toimintamalliksi viranomaisten käyttöön. Toimintamalli lähtee ajatuksesta, että valvontaviranomaisella ja turvetuottajalla on säännöllisiä tapaamisia valvontasuunitelman mukaisesti määräaikaistarkastuksien muodossa. Määräaikaistarkastusten yhteydessä yhdessä selvitetään, miten kyseisen turvetuotantoalueen ympäristöluva tullaan rauettamaan. Onko ympäristöluvassa selkeät määräykset rauettamiseen vai onko rauettaminen määrätty puutteellisesti? Onko ympäristöluva toistaiseksi voimassa oleva vai määräaikainen? Tällöin valittavissa seitsemän vaihtoehtoista mahdollisuutta ympäristöluvan raettamiseen.

Seuraavaksi selvitetään, onko ympäristöluvassa riittävät määräykset vesien käsittelyn lopettamiseen vai on tarpeen määrätä tarkemmin? Tällöin valittavissa kaksi vaihtoehtoista mahdollisuutta vesien käsittelyn lopettamiseen.

Edellä kuvattujen perusteella toimintamallissa (Taulukko 1) on neljätoista erilaista vaihtoehtoa rauettaa ympäristöluva ja siirtyä seuraavaan maankäyttöön.

Taulukko 1. Neljätoista vaihtoehtoista tilannetta yksittäisen ympäristöluvan rauettamiseksi ympäristöluvan voimassaolon, turvetuotantotoiminnan vaiheen ja vesienkäsittelyn riittävyyden perusteella.

Määräaikaiset tarkastukset antavat mahdollisuuden keskusteluun ja yhteistyön sujuvuuden lisäämiseen. Tavoitteena on valita vaikuttavat menettelytavat ympäristöluvan rauettamiseksi erilaisten ympäristölupien, turvetuotantotoiminnan ja vesienkäsittelyn tilanteissa.	Ympäristöluvassa on riittävät vesien käsittelyn määräykset vesien käsittelyn lopettamiseen	Ympäristöluvassa ei ole riittäviä vesien käsittelyn määräyksiä vesien käsittelyn lopettamiseen
Toistaiseksi voimassa olevassa ympäristöluvassa on määräykset ympäristöluvan rauettamiseen toimintaa lopetettaessa, tarkentavia määräyksiä voi ELY-keskus antaa.	1) Toimitaan ympäristöluvan määräysten mukaisesti.	2) Ely-keskus antaa tarkentavia määräyksiä ympäristöluvan määräysten mukaisesti.
Toistaiseksi voimassa olevassa ympäristöluvassa on määräykset ympäristöluvan rauettamiseen toimintaa lopetettaessa, AVI antaa määräykset.	3) Toimitaan ympäristöluvan määräysten mukaisesti.	4) AVI määrää YSL:n 94 §:n mukaiset toiminnan lopettamisen jälkeiset velvoitteet toiminnanharjoittajan hakemuksesta.
Toistaiseksi voimassa olevassa ympäristöluvassa ei ole määräyksiä ympäristöluvan rauettamiseen toimintaa lopetettaessa.	5) Toiminnanharjoittaja hakee ympäristöluvan rauettamista YSL:n 88 §:n mukaisesti AVI:sta.	6) Toiminnanharjoittaja hakee ympäristöluvan rauettamista YSL:n 88 §:n mukaisesti ja samaan ympäristölupaan AVI määrää vesien käsittelyn määräyksiä YSL:n 94 § mukaisesti.
Toiminta on loppunut mutta toistaiseksi voimassa olevassa ympäristöluvassa ei ole määräyksiä ympäristöluvan rauettamiseen.	7) Toiminnanharjoittaja hakee ympäristöluvan rauettamista YSL:n 88 §:n mukaisesti AVI:sta.	8) AVI määrää YSL:n 94 §:n mukaiset toiminnan lopettamisen jälkeiset velvoitteet ympäristöluvan rauettamisen hakemisen yhteydessä.
Määräaikainen ympäristölupa, jossa turvetuotannon tulee olla päättynyt määräaikaan mennessä.	9) Toimitaan ympäristöluvan määräysten mukaisesti.	10) AVI määrää YSL:n 94 §:n mukaiset toiminnan lopettamisen jälkeiset velvoitteet.
Määräaikainen ympäristölupa, jossa turvetuotantoalueen jälkihoitotyöt tulee olla tehty määräaikaan mennessä.	11) Toimitaan ympäristöluvan määräysten mukaisesti.	12) AVI määrää YSL:n 94 §:n mukaiset toiminnan lopettamisen jälkeiset velvoitteet.
Ympäristölupa raukeaa toiminnan ollessa keskeytyneenä vähintään viisi vuotta lupaviranomaisen päätöksellä.	13) Kun toiminta on ollut keskeytyneenä yhtäjaksoisesti vähintään viisi vuotta YSL:n 88 § mukaan asian voi panna vireille lupaviranomainen omasta aloitteestaan, valvontaviranomainen, kunta tai haitankärsijä.	14) Kun toiminta on ollut keskeytyneenä yhtäjaksoisesti vähintään viisi vuotta YSL:n 88 § mukaan asian voi panna vireille lupaviranomainen omasta aloitteestaan, valvontaviranomainen, kunta tai haitankärsijä. Lupaviranomainen päättää vesien käsittelyyn määräykset vesien käsittelyn lopettamiseksi YSL:n 94 § perusteella.

5.2 Siirtyminen seuraavaan maankäyttöön -määrittely

Turvetuotannosta poistuvan alueen biologiset, luonnonsuojelulliset, veden määrän ja laadun sekä oikeudelliset ominaisuudet vaikuttavat siihen, mitä maankäyttömuotoja alueelle voidaan realistisesti tavoitella seuraavaksi.

Tähän ratkaisu rakentuu tilastokeskuksen maankäyttöluokkien varaan. tilastokeskus on hyvin määritellyt maankäyttöluokat hyödyntäen kansallisia ja kansainvälisiä käytäntöjä.

Ratkaisuehdotuksessamme (Taulukko 2) tilastokeskuksen maankäyttöluokkaan voi kuulua yksi tai useita maankäyttömuotoja. Turvetuotantoalueen jatkokäytön muodot määräytyvät kasvupaikan ominaisuuksien, taloudellisten mahdollisuuksien, lainsäädännön ja maanomistajan tavoitteiden perusteella. Kasvupaikan ominaisuudet pitää tuntea, kun valitaan alueelle soveltuvia jatkokäyttömuotoja. Maanomistaja valitsee eri vaihtoehtoista itselleen tavoitteisiinsa parhaiten soveltuvan maankäyttömuodon. Lainsäädäntö saattaa rajoittaa joidenkin maankäyttömuotojen valintaa tietyillä kohteilla.

Pysyvä siirtyminen muuhun maankäyttöön tarkoittaa tässä ratkaisuehdotuksessa sitä, että kukin maankäyttömuoto voidaan luokitella yhteen tilastokeskuksen määrittelemään maankäyttöluokkaan.

Taulukko 2. Ehdotus määrittelystä seuraavaan maankäyttömuotoon siirtymisen ajankohdaksi.

Maankäyttömuoto tilastokeskuksen maankäyttöluokien perusteella	Ehdotus seuraavaan maankäyttömuotoon siirtymisen ajankohdan määrittelyksi	Perustelut ja pohdinta
C22 Energiahuollon alueet: Aurinkovoima- ja tuulivoima-alueen vallitseva käytötapa on energian tuotanto tai sen siirtäminen.	Maankäyttö alueella muuttuu, kun energiahuollon perustamistoimet alueella alkavat.	Aurinkovoiman ja tuulivoiman rakentaminen ovat luvittavaa toimintaa. Rakentamisvaiheen aloitus on se ajankohta, jossa maankäyttö siirtyy edellisestä maankäytöstä seuraavaan. Aiempi maankäyttö voi kuulua Muu maa-maankäyttöluokkaan. Vai onko siirtymisen ajankohta kuitenkin luvan myöntöhetkessä?
E11 Pellot: Peltö on alue, jolla normaaleissa olosuhteissa viljellään jatkuvasti kylvettyjä tai istutettuja peltö- tai puutarhakasveja. Pelloksi luetaan myös lyhytaikaiset, enintään 5 vuoden ikäiset kesannot sekä enintään 5 vuoden ikäiset nurmet, jotka ovat viljelyskierron piirissä	Turvetuotannosta poistunut alue siirtyy pelloksi, kun alueelle on investoitu maanmuokkaukseen ja lannoittamista ja muuta työtä. Siirtymisajankohta on se, kun maanmuokkaus ja lannoitus alueelle on tehty valmiiksi.	Kun alueen uudeksi maankäyttömuodoksi suunnitellaan peltoa, tarvittavat investoinnit toteutettaisiin ympäristöluvan rauettamisen jälkeen siten, siirtyminen tapahtuu maankäytöstä seuraavan viiveellä.
F11 Metsämaa: Metsitys soveltuu puun tuottamiseen käytettävälle tai käytettävissä olevalle maalle, jolla puuston keskimääräinen vuotuinen kasvu suotuisimpien kasvuolojen vallitessa ja ohjekiertoaikaa käytettäessä on vähintään 1,00 m3/ha kuorineen.	Turvetuotannosta poistunut alue siirtyy metsämaaksi, kun alueen vesi- ja ravinnetalouden on varmistettu maastokäynnillä tai investoinneilla soveltuvan metsitykselle tai luontaiselle metsittymiselle.	Kun alueen uudeksi maankäyttömuodoksi suunnitellaan metsitystä, alueen kuivatusolojen ja ravinnetasapainon pitää olla puun kasvuun sopivia. Tarvittaessa tehdään investointeja. Luontainen metsittyminen on Suomessa mahdollista tiettyjen luonnonolosuhteiden vallitessa. Tällöin ei tarvita investointeja puun kasvun turvaamiseksi. Lisätietoa suomeksi https://tapio.fi/materiaalit/turvetuotanto-metsitys-verkkokurssi ja ruotsiksi https://tapio.fi/materiaalit/torvbottnar-beskogning-webbkurs/
G2 Muu maa, kosteikko: Kosteikko ei kuulu yllä määriteltyihin maankäyttöluokkiin. Tähän kuuluvat alueet, joiden käyttö on pysyvästi lopetettu, joita ei voi käyttää aiempaan käyttötarkoitukseensa, joita ei ole otettu muuhun käyttöön.	Turvetuotannosta poistunut alue siirtyy kosteikoksi, kun tarpeellinen maamassoja ja patoja rakentaminen on tehty.	Kun alueen uudeksi maankäyttömuodoksi suunnitellaan kosteikkoa, alueen ravinnetasapaino korjataan kosteikon kasveille sopivaksi. Kosteikon rakentamisen toivotaan tehtäväksi, kun turvetuotannon vesienkäsittely on toiminnassa, koska maanrakennustöistä lähtee kiintoainesta ja ravinteita liikkeelle.
G2 Muu maa, soistaminen: Soistaminen ei kuulu yllä määriteltyihin maankäyttömuotoihin. Tähän kuuluvat alueet, joiden käyttö on pysyvästi lopetettu, joita ei voi käyttää aiempaan käyttötarkoitukseensa, joita ei ole otettu muuhun käyttöön ja joita ei voida pitää metsätalouden maana.	Alueelle palautetaan suokasvillisuuden kehitykselle ja turpeen kasvuun sopivat olosuhteet nostamalla vedenpintaa sopivalle korkeudelle padoilla ja maansiirroilla. Turvetuotannosta poistunut alue siirtyy soistetuksi, kun tarpeellinen maamassoja ja patoja rakentaminen on tehty.	Kun alueen uudeksi maankäyttömuodoksi suunnitellaan soistamista, a investointina tarvitaan patoja ja maansiirtoja. Suunnittelu alueen soistamiseksi on syytä aloittaa ennen kuin turvetuotanto päättyy, jotta varmistetaan alueen soveltuminen soistamiselle.
G2 Muu maa: Alue, jota ei ole otettu muuhun käyttöön. Tähän kuuluvat alueet, joiden käyttö on pysyvästi lopetettu, joita ei voi käyttää aiempaan käyttötarkoitukseensa, joita ei ole otettu muuhun käyttöön ja joita ei voida pitää metsätalouden maana.	Turvetuotannosta poistunut alue siirtyy tähän luokkaan, kun se ei siirry toiminnan lopettamisen jälkeen välittömästi mihinkään yllä olevaan luokkaan.	Kun alueen uudeksi maankäyttömuodoksi määritellään tämä vaihtoehto, niin on syytä perustella, onko kyseessä hylätty ja unohtettu kohde, mahdoton ja muuhun käyttöön soveltumaton kohde vai odotako kohde luvitusta seuraavaan maankäyttömuotoon.
I1 Suojelualueet: Suojelualue on laissa, asetuksessa tai valtioneuvoston, ministeriön tai muun viranomaisen päätöksessä määrätty alue, jolla on suojeltuja luontokohteita.	Turvetuotannosta poistunut alue siirtyy suojelualueeksi, kun viranomainen on tehnyt alueesta suojelupäätöksen.	Suojelualue perustuu viranomaisen päätökseen. Siten viranomaisen tekemän päätöksen ajankohta on luonteva ajankohta sille, kun alue siirtyy edellisestä maankäytöstä suojelualueeksi.

5.3 Päätösten ja määräysten vaikutus ympäristöön

Yllä kuvattuun ratkaisuehdotukseen on koottu eri lainsoveltamistilanteita ympäristöluvan rauettamisesta, toiminnan lopettamismääräyksistä ja seuraavaan maankäyttöön siirtymisestä. Ratkaisuehdotuksemme tunnistaa turvetuotantoalueiden laajan kirjon.

Ympäristönsuojelulaki näyttää kuitenkin sisältävän säädökset niin, että nykyisessä ympäristönsuojelulaissa on riittävästi mahdollisuuksia ottaa huomioon päätösten ja määräysten myönteinen vaikutus ympäristöön. Päätösten ja määräysten avulla voidaan varmistaa turvetuotantotoiminnan lopettamisvaiheessa ympäristön hyvän tilan säilyminen tai palautuminen.

Tunnistimme kuitenkin tiedonpuutteita ja siksi ehdotamme käynnistettäväksi valtakunnallisia tutkimus- ja kehittämishankkeita, jotka kuvaamme tarkemmin seuraavassa luvussa 5.4.

5.4 Kehittämistarpeita

Selvityksessä nousi kehittämistarpeita, joiden ratkaiseminen tarvitsee uuden tiedon tuottamista. Alla on kerätty nämä asiat vielä kasaan, vaikka asioita on jo selvityksessä aiemmin käsitelty. Alla olevien otsikoiden alta nousevat esiin erityisesti puuttuvat tieto kasvittumisen vaikutuksesta turvetuotannosta poistuneen alueen vesistöjästä. On hämmäntävää, miten niin isossa roolissa ympäristöluvuissa olevasta asiasta ei ole saatavilla tutkittua tietoa. Ylipäätensä tutkittu tieto turvetuotannon päättymisen jälkeisistä vesistövaikutuksista suonpohjilla on olematon. Koska kasvittumisen tai eri jatkokäyttömuotojen vesistöjästä ei ole tutkittua tietoa, aiheuttaa se ongelmia esimerkiksi riittävän kasvittumisen määrittämisessä tai arvioitaessa, milloin jatkokäyttöön siirtynyt alue voidaan eristää vielä tuotannossa olevan alueen vesienkäsittelyä.

5.4.1 Kasvittumisen määrittely

Turvetuotannosta poistuneen alueen vesienkäsittelyvelvoitteen päättymisen on useissa ympäristöluvuissa liitetty alueen kasvittumiseen. Kasvittuminen ehkäisee alueen eroosiota ja näin vähentää alueelta lähtevää kiintoaine- ja ravinnekuormitusta. Toisaalta turvetuotantoalueen ojaverkostossa oleva kasvusto sitoo itseensä kiintoainesta ja ravinteita, joita turvetuotantoalueelta lähtee liikkeelle. Hakonevan turvetuotantoaluetta koskevassa Vaasan hallinto—oikeuden päätöksessä nro. 21/0066/1 todetaan ”*Va-kiintuneen lupa- ja oikeuskäytännön mukaan turvetuotannosta aiheutuvien päästöjen on katsottu lakkaavan, kun tuotannosta poistettu alue on kasvittunut.*”

Miten paljon kiintoainesta ja ravinteita lähtee liikkeelle turvetuotannosta poistuneelta alueelta ennen kasvipeitettä? Miten paljon kiintoaine- ja ravinnekuormitus vähenevät alueen kasvittumisen myötä? Miten alueelta lähtevään kuormitukseen vaikuttaa se, miten iso osa alueesta on kasvipeitteinen? Miten paljon kuormitukseen vaikuttaa, jos pelkästään ojat ovat kasvittuneet? Näihin kysymyksiin ei tällä hetkellä löydy tutkittua tietoa, vaikka kasvittumisella on ympäristöluvuissa ja vesienkäsittelyvelvoitteiden päättymisissä merkittävä rooli.

Selvityksessä on noussut esiin selvä tarve kirkastaa riittävän kasvittumisen määritelmää. Riittävän kasvittumisen määrittelyn tarve nousi esiin eri keskusteluissa sekä työpajassa. Koska asiasta ei ole olemassa tutkittua tietoa, niin ei tarkkojen suositusten tekeminen ole mahdollista. Suosittelemme erillisessä hankkeessa selvittämään kasvittumisen vaikutuksia turvetuotannosta poistuneiden alueiden kiintoaine- ja ravinnekuormitukseen.

5.4.2 Paksun jäännösturvekerroksen vaikutus kosteikkoon

Paksu jäännösturvekerros kosteikolla saattaa aiheuttaa haasteita vesiensuojelulle. Turvelauttaa saattaa irrota ja aiheuttaa ravinnepäästöjä ja kiintoainekuormitusta alapuolisiin vesiin. Tietoa ilmiön määrästä ja laadusta ei ole eikä tunneta keinoja estää tai vähentää ilmiötä.

Ratkaisuna ehdotamme asian selvittämistä. Aluksi voitaisiin koota tietoa kyselyllä kosteikkoja rakentaneilta tahoilta. Kyselyn tulosten perusteella voitaisiin käynnistää seuranta rakennetuissa kosteikoissa tiedon lisäämiseksi ja kokemusten kartuttamiseksi. Lopputuloksena saataisiin kuvaus ilmiöön vaikuttavista tekijöistä ja laadittaisiin suositukset ennakkoiviksi toimenpiteiksi, joilla ilmiötä voidaan vähentää. Suosituksiin kuvattaisiin kunnostuskeinot, joilla ilmiön toteutuessa sen vaikutuksia ympäristöön voitaisiin vähentää.

5.4.3 Ympäristöluvan rauettaminen osa-alueella

Jotta pystytään arvioimaan jatkokäytössä olevan osa-alueen vaikutus vesienkäsittelyssä sekä tarkkailuissa, täytyy olla luotettavat tiedot jatkokäytön kiintoaine- ja ravinnekuormituksesta. Suomessa ei ole tehty kehittämishanketta eri jatkokäyttömuotojen vesistö päästöistä, vaikka turvetuotannosta on poistunut alueita jo vuosikymmeniä. Tarvitaan tutkimusta, jossa perehdytään eri jatkokäyttömuotojen kiintoaine- ja ravinnekuormituksiin. Tämän jälkeen voidaan luotettavasti arvioida, mitkä jatkokäytön vaikutukset ovat, jos osa-alueelta johdetaan vedet turvetuotannon kanssa samaan vesien käsittelyyn.

Toisaalta kuten kohdassa 4.1.3 mainittiin. Niin Vaasan hallinto-oikeuden Hakonevaa koskevassa päätöksessä (päätös nro. 21/0066/1) on perusteluna ”*Tuotannosta poistuneet alueet on kuitenkin perusteltua rajata pois vesienkäsittelystä mahdollisimman nopeasti turvetuotantotoiminnasta aiheutuneet päästöjen päätyttyä, sillä tuotannosta poistuneiden alueiden kuivatusvedet lisäävät vesienkäsittelyrakenteilla käsiteltävän veden määrää heikentäen niiden toimintatehoa.*” Perustelut liittyivät kyseisen päätöksen kohtaan, jossa muutettiin lupamääräys seuraavaksi ”*Tuotannosta poistettujen alueiden vedet on johdettava vesienkäsittelyrakenteiden kautta siihen asti, kunnes alueet ovat kasvipeitteisiä, kuitenkin vähintään kahden vuoden ajan, tai kunnes Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on hyväksynyt niiden siirtämisen pysyvästi muuhun käyttöön.*”

Edellä mainitun päätöksen perusteella on vesienkäsittelyn puhdistustehon kannalta toivottavaa eristää tuotannosta poistuneet alueet mahdollisimman pian päästöjen päättymisen jälkeen tuotannossa olevan turvetuotantoalueen vesistä. Näin taataan vesienkäsittelyn optimaalinen toiminta.

Jotta viranomainen pystyy tekemään perustellun päätöksen alueen vesienkäsittelyn lopettamisesta ja vesienkäsittelystä ulosrajaamisesta, on hänen kyettävä arvioimaan, milloin turvetuotannon päästöt päättyvät. Tätä varten olisi perusteltua käynnistää valtakunnallinen kehittämishanke.

5.4.4 Suonpohjalla jatkokäyttömuotojen vesistö päästöt

Myös puuttuu tietoa siitä, miten suonpohjalla kehittyy jatkokäyttömuotojen vesistö päästöt sen jälkeen, kun turvetuotanto on lopetettu ja ympäristölupa on rauennut. Eri jatkokäyttömuotojen vesistö päästöistä suonpohjilla ei ole olemassa Suomesta tutkittua tietoa. Nyt on noin 10 000 hehtaaria siirtynyt suonpohjia seuraaviin maankäyttömuotoihin.

Kohteita on varmaankin riittävästi saatavissa valtakunnalliseen hankkeeseen. Hankkeeseen otettaisiin mukaan useita toimijoita ja samalla ratkaistaisiin tiedon välitys käyttäjille.

Kirjallisuus

- Aalto, J. 2022. Turvetuotannosta poistuneen suonpohjan viljelykuntoon saattaminen.
- Aitto-oja, S. Rautiainen, M. Alhainen, M. Svensberg, M. Väänänen, V-M. Nummi, P & Nurmi, J. 2010. Riis-takosteikko-opas.
- Aluehallintovirastoista annettu laki (896/2009)
- Aro, L. & Hytönen, J. 2019. Suonpohjasta metsäksi. Luonnonvarakeskus & Suomen metsäkeskus.
- Aro, L. (toim.). 2023. Turvetuotantoalueet uuteen maankäyttöön -tietopaketti. Moniste.
- Attila, M., Ekroos, A., Jouttijärvi, T., Kokko, A., Kolu, S., Leskinen, P., Silvo, K. & Tuomainen, J. 2022. Ympäristönsuojelulain toimivuus- ja vaikuttavuusarviointi. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:31.
- Bioenergia-verkkosivu 2019. Turvetuotannosta poistuneet suonpohjat ovat jo hiilinieluja – metsitys tärkein jälkikäyttömuoto. Tiedote 8.3.2019.
- Bioenergia ry 2022, suullinen tiedonanto.
- GTK.fi-verkkosivu 2022. Yleiskartoituksesta riskienhallintaan – sulfaattimaat ovat Suomen sitkein ympäristöhaitta, mutta vaikutuksia ehkäistään tutkimuksen avulla. Artikkelit 29.6.2022.
- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus-verkkosivu. Ely-keskukset ja niiden tehtävät.
- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus -verkkosivu. Ojituksista ilmoittaminen.
- Eräistä naapurussuhteista annettu laki (26/1920)
- Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt -käsikirja.
- Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus 2019. Ympäristölupahakemuksen laatiminen tuotannossa olevalle alle 10 hehtaarin turvetuotantoalueelle. Opas 1 I 2019.
- Huotari, N. 2012. Tuhkan käyttö metsälannoitteena. Metsäntutkimuslaitos. Esite.
- Issakainen, J. & Huotari, N. 2007. Suopohjien metsittäminen. Esite.
- Kainuun liitto 2019. Kainuun vaihemaakuntakaava 2030. Maakuntakaavamerkinnot ja -määräykset. Kainuun liitto.
- Kalliokoski, K., Kiiski, J. & Similä, K. 2019. Selvitys ympäristölupamääräysten tarkistamisesta luopumisen vaikutuksista turvetuotannon ympäristölupien muuttamiseen, Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 29.8.2019
- Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017)
- Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta (603/1977)
- Luonnonsuojelulaki (1096/1996)
- Luhtala, M. 2021. Turvetuotantoalueiden jälkikäyttö peltoviljelyssä – Opas entisen turvetuotantoalueen viljelijälle. Opinnäytetyö.
- Maa- ja metsätalousministeriö 2011. Maa- ja metsätalousministeriön asetus lannoitevalmisteista 24/2011.
- Maa- ja metsätalousministeriö 2021. Valtioneuvoston selonteko kansallisesta ilmastomuutokseen sopeutumis suunnitelmasta vuoteen 2030 (KISS2030). MMM035:00/2021
- Maa- ja metsätalousministeriö 2022. Valtioneuvoston selonteko maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisu 2022:15.
- Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)
- Matila, A., Kotiharju, A. & Tenhola, T. 2015. Metsätalouden näkökulmia yleiskaavamerkintöihin ja -määräyksiin sekä maisematyölupaan. Tapion raportteja nro 3.
- Metsälaki (1093/1996)
- Metsänhoidonsuosituksat-verkkosivu. Vesiensuojelu metsätaloudessa -artikkeli.
- Metsänhoidonsuosituksat-verkkosivu. Metsityskelpoisuuden määrittäminen -artikkeli.
- Muinaismuistolaki (295/1963)

Nuotio, E., Rautio, L. M. & Zittra-Bärsund, S. (toim.) 2009. Kohti happamien sulfaattimaiden hallintaa. Ehdotus happamien sulfaattimaiden aiheuttamien haittojen vähentämisen suuntaviivoiksi. Maa- ja metsätalousministeriö.

Suomen CAP -suunnitelma vuosille 2023–2027.

Sähkömarkkinalaki (588/2013)

Tilastokeskus-verkkosivu. Maankäyttöluokitus 2000.

Turveteollisuusliitto 2008. Turvetuotantoalueiden jälkikäyttöopas.

Virtanen, K. & Hirvasniemi, T. 2007. Turvetuotantoalueiden hankintaopas pk-turvetuottajille. Geologian tutkimuskeskus. Turvetutkimusraportti 379.

Valtioneuvoston asetus metsityksen määräaikaisesta tukemisesta 103/2021.

Vesilaki (587/2011)

Ympäristöministeriö 2015. Ympäristöhallinnon ohjeita 2: 2015. Luontoympäristöosasto.

Ympäristöministeriö 2021. Kotieläintalouden ympäristönsuojeluohje. Ympäristöministeriön julkaisuja 2021:17.

Ympäristönsuojelulaki (527/2014)

Läpikäytyjen ympäristöasiakirjat ja tietolähteet

1 Lotakonsuon turvetuotantoalue

- Ympäristölupapäätös Nro 12/07/2 Dnro ISY-2006-Y-91 Annettu julkipanon jälkeen 1.2.2007
- Lopettamista, jälkihoitoa ja jälkikäyttöä koskevan suunnitelman hyväksyminen, 29.1.2018, PO-SELY/2338/2015
- Lotakonsuon turvetuotantoalueen ympäristöluvan rauettaminen Päätös Nro 46/2019 Dnro ISAVI/1976/2019 Annettu julkipanon jälkeen 6.8.2019

2 Jouttenoisen turvetuotantoalue

- Ympäristölupapäätös Nro 59/07/2 Dnro Psy-2006-y-178 Annettu **2007** Jouttenoisen turvetuotantoalueen toistaiseksi voimassa oleva ympäristölupa
- Ympäristölupapäätös Nro 151/2021 Dnro PSAVI/4477/2018 16.9.**2021** Jouttenoisen turvetuotantoalueen jälkihoitotoimien vahvistaminen ja ympäristöluvan nro 59/07/2 raukeaminen, Li-minka

3 Rautamullansuon turvetuotantoalue

- Ympäristölupaviraston päätös Nro 94/07/2 Dnro Psy-2005-y-196 Annettu julkipanon jälkeen 30.10.2007 Rautamullansuon turvetuotantoalueen toistaiseksi voimassa oleva ympäristölupa
- Hakemus Rautamullansuon turvetuotantoalueen jälkihoitosuunnitelmaksi ja ympäristöluvan rauettamiseksi, **2020**
- Aluehallintoviraston päätös Nro 62/2022 Dnro PSAVI/8870/2020 3.5.2022 Rautamullansuon turvetuotantoalueen jälkihoitotoimien vahvistamisesta ja ympäristöluvan rauettamisesta

4 Haisunevan turvetuotantoalue

- Länsi-Suomen ympäristölupavirasto. Ympäristölupa, Nro 76/2005/4 Dnro LSY-2004-Y- 75 Annettu julkipanon jälkeen 29.6.2005

- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristösuojelulain 89§:n mukainen aloite luvan muuttamiseksi aluehallintovirastolle, EPOELY/2948/2015
- Länsi- ja Sisä-Suomi Aluehallintovirasto. Päätös Nro 118/2021 Dnro LSSAVI/3070/2016 Haisunevan turvetuotantoalueen ympäristöluvan muuttaminen

5 Kiukoonsuon turvetuotantoalue

- Itä-Suomen ympäristölupavirasto Päätös Nro 17/09/2 Dnro ISY-2008-Y-88 Annettu julkipanon jälkeen 4.2.2009 Kiukoonsuon-Veteläsuon turvetuotantoalueen ympäristölupa, Pielavesi
- Itä-Suomen aluehallintovirasto Päätös Nro 10/2018/1 Dnro ISAVI/3495/2017 Annettu julkipanon jälkeen 17.5.2018 Kiukoonsuon turvetuotantoalueen ympäristölupa ja toiminnanaloittamislupa, Pielavesi

6 Huuhansuon turvetuotantoalue

- Aluehallintoviraston päätös Nro 97/2016/2 Dnro ESAVI/6628/2015 Annettu julkipanon jälkeen 2016
- Vaasan hallinto-oikeuden päätös 2019
- YLE:n uutisointi 2019
- Ely-keskuksen lausunto turvetuotantoalueen jälkihoitotöiden hyväksymisestä, 16.6.2021

7 Hangasnevan turvetuotantoalue

- Ympäristölupapäätös Nro 99/10/1 Dnro PSAVI/103/04.08/2010 Hangasnevan turvetuotantoalueen ympäristölupa ja toiminnanaloittamislupa, Pyhäntä
- Hangasnevan ympäristöluvan hakemisen yhteydessä hakijalla oli haussa lähelle kaksi muuta turvetuotantoalueen ympäristölupaa, joista molemmat hylättiin.
- Ely-keskuksen tarkastuskertomus 4.7.2022 POPELY/517/2018

8 Peuravuoman turvetuotantoalue

- Pohjois-Suomen aluehallintovirasto Ympäristölupa Nro 109/2013/1 Dnro PSAVI/49/04.08/2011 Annettu julkipanon jälkeen 6.11.2013
- Ely-keskuksen tarkastuskertomus LAPELY/2978/2016 30.06.2022

9 Hanhisuon turvetuotantoalue

- Itä-Suomen aluehallintovirasto Hanhisuon turvetuotantoalueen ympäristölupa Nro 47/2012/1 Dnro ISAVI/183/04.08/2010 Annettu julkipanon jälkeen 2012
- TARKASTUSKERTOMUS POSELY/2344/2015 Pohjois-Savon ELY-keskus 04.08.2020 Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus Hanhisuo, turvetuotantoalue, Sonkajärvi

10 Kurkelansuon turvetuotantoalue

- LÄNSI-SUOMEN YMPÄRISTÖLUPAVIRASTO Nro 122/2007/4 Dnro LSY-2004-Y-349 Annettu julkipanon jälkeen 2.11.2007

- Nakkilan kunnanhallitus, Kurkelansuon maa-alueen vuokraaminen, kokoukset 19.10.2020, 30.11.2020 ja 8.3.2021 <http://paatokset.nakkila.fi/paatokset/kokous/20212271-4.PDF>
- Ely-keskuksen TARKASTUSKERTOMUS VARELY/1708/2015 27.05.2021

Liite 1. Turvetuotannon jatkokäyttömuotojen lupa- ja ilmoitusmenettelyt

Jatkokäyttömuoto	Lupa	Luvan ajan-kohta	Ilmoitus	Ilmoituksen ajankohta	Lisätietoa
Metsä / metsitys					
<i>Ojitus / kunnostus-ojitus / vesitalouden järjestelyt</i>	Vesilain mukainen lupa (jos ELY-keskus katsoo suunnitelman olevan sellainen, että on tarve)	Ennen aloittamista	Vesilain mukainen ilmoitus ELY-keskukselle	Vähintään 60 vuorokautta ennen aloittamista	ELY arvio ilmoituksen perusteella tarvitaanko vesilain mukaista lupaa. AVI on vesilain mukaisen luvan myöntämisestä vastaava viranomainen.
Biomassan lyhytkiertokasvatus					
<i>Ojitus / kunnostus-ojitus / vesitalouden järjestelyt</i>	Vesilain mukainen lupa (jos ELY-keskus katsoo suunnitelman olevan sellainen, että on tarve)	Ennen aloittamista	Vesilain mukainen ilmoitus ELY-keskukselle	Vähintään 60 vuorokautta ennen aloittamista	ELY arvio ilmoituksen perusteella tarvitaanko vesilain mukaista lupaa. AVI on vesilain mukaisen luvan myöntämisestä vastaava viranomainen.
Kosteikko					
<i>Vesitalouden järjestelyt</i>	Vesilain mukainen lupa (jos ELY-keskus katsoo suunnitelman olevan sellainen, että on tarve)	Ennen aloittamista	Vesilain mukainen ilmoitus ELY-keskukselle	Vähintään 60 vuorokautta ennen aloittamista	ELY arvio ilmoituksen perusteella tarvitaanko vesilain mukaista lupaa. AVI on vesilain mukaisen luvan myöntämisestä vastaava viranomainen.
<i>Rakentaminen (kaava-alueella)</i>	Maisematyölupa ja toimipidelpä	Ennen aloittamista			Luvantarve tarkistettava kunnan rakennusviranomaiselta. (Riistakosteikko-opas)
Maatalous					
<i>Pellon perustaminen</i>					Pellon perustamista varten ei tarvitse hakea lupaa tai tehdä ilmoituksia. Perustamiseen liittyvät mahdolliset vesitalouden järjestelyt kts. alla oleva rivi. Haettaessa maatalouden tukia noudatetaan kulloinkin voimassa olevia ohjeita ja määräaikoja.
<i>Ojitus / kunnostus-ojitus / vesitalouden järjestelyt</i>	Vesilain mukainen lupa (jos ELY-keskus katsoo suunnitelman olevan sellainen, että on tarve)	Ennen aloittamista	Vesilain mukainen ilmoitus ELY-keskukselle	Vähintään 60 vuorokautta ennen aloittamista	ELY arvio ilmoituksen perusteella tarvitaanko vesilain mukaista lupaa. AVI on vesilain mukaisen luvan myöntämisestä vastaava viranomainen. Vesilain mukaista ilmoitusta ei tarvitse tehdä, jos alueella on voimassa oleva turvetuotannon ympäristölupa.

Turpeen kotitarveotto	Yksittäistapauksissa	Ennen aloittamista	Ilmoitus turpeen kotitarveotosta ELY-keskukselle	Ennen aloittamista	Turpeen pienimuotoinen kotitarveotto on edelleen mahdollista ilman ympäristölupaa, mikäli toimintaa ei katsota ammattimaiseksi. Kotitarveotolla tarkoitetaan turpeen ottamista omaan asumis- tai maatalouskäyttöön, jolloin tuotantomäärän tulee vastata käyttötarvetta ja tuotantoalueen on oltava selkeästi alle 10 hehtaaria. Tällöin turvetta ei saa luovuttaa toiselle edes korvauksetta. Kotitarveotto voi kuitenkin yksittäistapauksessa olla luvanvaraista jollain muulla perusteella, esimerkiksi sen aiheuttamien vesistö- tai pohjavesivaikutusten taikka naapuruussuhdehaittojen vuoksi. Kotitarveotosta tulee tehdä ilmoitus paikalliselle ELY-keskukselle, jotta mahdollinen luvan tarve voidaan arvioida etukäteen. (Ympäristölupahakemuksen laatiminen tuotannossa olevalle alle 10 hehtaarin turvetuotantoalueelle -opas)
Aurinkovoima					Uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamennettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt - Menettelykäsikirja hakijoille https://www.ely-keskus.fi/web/uusiutuvan-energian-lupaneuvonta/aurinkoenergia
Aurinkovoima - Alueidenkäytönsuunnittelu					
	Kaavoitus - Maakuntaliitto tai kunta	Ennen aloittamista			
	Suunnittelutarveratkaisu - Kunta	Ennen aloittamista			Joissain tapauksissa aurinkovoima-alueelle on tarpeen tehdä suunnittelutarveratkaisu. Suunnittelutarveratkaisua haetaan kunnalta
	Poikkeamispäätös - Kunta	Ennen aloittamista			Maankäyttö- ja rakennuslaki luku 23
Aurinkovoima - tuotantolaitoksen suunnittelu					

	YVA - ELY-keskus	Ennen aloittamista			Aurinkovoimalat eivät sisälly ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain liitteessä 1 olevaan hankeluetteloon, eivätkä ne näin ollen automaattisesti edellytä YVA-menettelyä. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan lain hankeluettelon mukaan hankkeisiin, joihin liittyy energian ja aineiden siirto sekä varastointi (vähintään 220 kilovoltin maanpäälliset voimajohdot, joiden pituus on yli 15 kilometriä). Teollisen mittakaavan aurinkovoimala voi olla YVA-velvollinen myös yksittäistapauspäätöksen perusteella, mikäli sen katsotaan todennäköisesti aiheuttavan laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, YVA-lain liitteessä 1 tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia. (YVAL 3 §, laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä) - menettelykäsikirja
	Natura-arviointi (Joissain tapauksissa voi olla tarve)	Ennen aloittamista			Jos vanhalle turvetuotantoalueelle tulevan aurinkovoima-alue todennäköisesti aiheuttaa haittaa Natura 2000 alueelle, joka on vieressä, tulee tehdä Natura-arviointi. Luvan myöntävän viranomaisen on valvottava, että arviointi tehdään (luonnonsuojelulaki 65 §). Jos aurinkovoi-mahanke saattaa aiheuttaa luonnonsuojelulain 64 § kielletyn Natura-alueen heikentämisen, niin on tehtävä ilmoitus ELY-keskukselle. Ilmoituksen tulee sisältää tiedot toimenpiteestä, sen toteuttamistavasta ja vaikutuksista alueen suojelutavoitteisiin (luonnonsuojelulaki 65 b §)
	Lentoliikenteelle koituvien häikäistysvaikutusten selvittäminen (Fintraffic lennonvarmistus Oy)	Ennen aloittamista			Jos alue on lentokentän läheisyydessä, on syytä varmistaa lentoliikenteelle tulevat häikäistysvaikutukset. Arvioinnin voi pyytää Fintraffic lennonvarmistus Oy:ltä.
	Tutkimuslupa - Maanmittauslaitos	Ennen aloittamista			Jos alueella on tarve lunastaa maa-alueita hankkeelle, niin lunastettavilla alueilla ennen lunastusta tehtävät tutkimustyöt tarvitsevat tutkimuslupan, jonka maanmittauslaitos myöntää. (Lunastuslaki)
Aurinkovoima - Rakentaminen, päivittäminen ja verkkoon liittäminen					
	Voimalaitosten rakentamista ja käytöstä poistamista koskevat ilmoitukset - Energiavirasto		Ilmoitus voimalaitoksen rakentamissuunnitelmasta	Ennen aloittamista	Sähkömarkkinalain 64 §:n mukaan sähkön tuottajan tulee ilmoittaa Energiavirastolle voimalaitoksen rakentamissuunnitelmasta ja käyttöönottoamisesta sekä voimalaitoksen pitkäaikaisesta tai pysyvästä käytöstä poistamisesta. Valtioneuvoston asetuksessa sähkömarkkinoista (65/2009) säädetään tarkemmin ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä ja ilmoitusmenettelystä.
	Rakennuslupa (MRL, kunnan rakennusvalvonta viranomaisen)	Ennen aloittamista			Jos mittaluokan vuoksi aurinkovoimalaa pidetään rakennuksena, niin tarvitaan maankäyttö- ja rakennuslain mukainen rakennuslupa.

	Toimenpidelupa - kunnan rakennusvalvontaviranomainen	Ennen aloittamista			Teollisen mittakaavan yli (1 MW) tarvitsevat vähintään maanrakennuslain mukaisen toimenpideluvan.
	Poikkeus luonnonsuojelulain tarkoittamien luontotyyppien suojelusta - ELY-keskus	Ennen aloittamista			Luonnonsuojelulain 29 §:ssä lueteltuihin luontotyypeihin kuuluvien luonnontilaisten tai niihin verrattavien alueiden muuttaminen tavalla, joka vaarantaa niiden ominaispiirteiden säilymistä, on kiellettyä. Jos luontotyyppin ominaispiirteet eivät vaarannu, lupaa ei tarvita. ELY-keskus voi luonnonsuojelulain 31 §:n nojalla myöntää poikkeuksen muuttamiskiellosta, jos luontotyyppin suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu tai jos luontotyyppin suojelu estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen
	Poikkeus rauhohoitosäännöksistä ja elilöiden suojelusta - YM, ELY-keskus	Ennen aloittamista			Lintuja koskevat häirintää, pyyntiä ja tappamista koskevat poikkeusluvut käsittelee Varsinais-Suomen ELY-keskus. Jos poikkeuslupahakemus koskee kasveja tai muita eläimiä kuin lintuja, hakemuksen käsittelee se ELY-keskus, jonka alueella suunniteltu toimenpide tapahtuisi.
	Ilmoitus Natura-alueeseen vaikuttavista toimenpiteistä - ELY-keskus		LSLn mukainen ilmoitus	Vähintään 60 vuorokautta ennen aloittamista	Jos aurinkovoimahanke saattaa aiheuttaa luonnonsuojelulain 64 § kielletyn Natura-alueen heikentämisen, niin on tehtävä ilmoitus ELY-keskukselle. Ilmoituksen tulee sisältää tiedot toimenpiteestä, sen toteuttamistavasta ja vaikutuksista alueen suojelutavoitteisiin (luonnonsuojelulaki 65 b §)
	Poikkeus vesiluontotyyppien suojelusta - AVI	Ennen aloittamista			Vesilain 2 luvun 11 § kieltää pienvesien luonnontilan vaarantamisen. Aluehallintovirasto voi yksittäistapauksissa myöntää poikkeuksen kiellosta, jos vesiluontotyyppien suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu. Poikkeamishakemus tehdään aluehallintovirastolle lupahakemuksen yhteydessä tai erillisenä.
	Hankelupa suurjännitejohdon rakentamiseen - Energiavirasto	Ennen aloittamista			Suurjännitteisen eli vähintään 110 kV liittymisjohdon rakentamiseen on haettava hankelupa Energiavirastolta. Sähkömarkkinalain mukaisesti hankeluvasta suurjännitejohdon rakentamiseen säädetään lain 14 §:ssä. Hankelupaa on pyydettävä Energiavirastolta.
Aurinkovoima - Kiinteän omaisuuden käyttöoikeus					

	Lunastuslupa - Maanmittauslaitos, Valtioneuvosto	Ennen aloittamista			Lunastuslain mukaisen lunastusluvan myöntää hakemuksesta joko valtioneuvosto tai Maanmittauslaitos. Valtioneuvostolla on yleistoimivalta lunastuslupa-asioissa, eli se voi myöntää lunastusluvan kaikentyyppisissä tapauksissa. Maanmittauslaitoksen toimivalta on rajoitettu. Maanmittauslaitos voi antaa lunastusluvan vain tapauksissa, joissa lunastus koskee ns. johtohankkeita. Lunastusluvan saamisen perusedellytyksenä on se, että hanke on yleisen tarpeen vaatima. "Lunastaa saada, kun yleinen tarve sitä vaatii. Lunastusta ei kuitenkaan saa panna toimeen, jos lunastuksen tarkoitus voidaan yhtä sopivasti saavuttaa jollain muulla tavalla taikka jos lunastuksesta yksityiselle edulle koituvaa haittaa on suurempi kuin siitä yleiselle edulle saatava hyöty." Lunastuslaki 4 §
	Yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen - kunnan rakennusvalvontaviranomainen	Ennen aloittamista			Maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n mukaan kiinteistön omistaja ja haltija on velvollinen salimaan yhdyskuntaa tai kiinteistöä palvelevan johdon sijoittamisen omistamalleen tai hallitsemalleen alueelle, jollei sijoittamista muutoin voida järjestää tyydyttävästi ja kohtuullisin kustannuksin. Sama koskee johtoihin liittyviä vähäisiä laitteita, rakennelmia ja laitoksia. Jollei sijoittamisesta ole sovittu kiinteistön omistajan ja haltijan kanssa, sijoittamisesta päättää kunnan rakennusvalvontaviranomainen.
	Kunnan suostumus - Kunta	Ennen aloittamista			Sähkömarkkinalain 17 §:ssä säädetään kunnan asemasta sähköjohdon sijoittamisessa. Suurjännite-johdon (110 kilovoltin) reitille tulee saada kunnan suostumus, jos oikeutta sähköjohdon sijoittamiseen ei perusteta lunastuslain mukaisessa lunastusmenettelyssä ja sähköjohto rakennetaan muualle kuin kaavassa tätä varten varatulle alueelle.
Tuulivoima					Uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt - Menettelykäsikirja hakijoille https://www.ely-keskus.fi/web/uusiutuvan-energian-lupaneuvonta/maatuulivoima
Tuulivoima - Alueidenkäytönsuunnittelu					
	Kaavoitus - Maakuntaliitto tai kunta	Ennen aloittamista			Seudullisesti merkittävää tuulivoimarakentamisen kokonaisuutta ohjataan maakuntakaavalla, missä voidaan osoittaa ns. tuulivoima-alueita sekä myös alueita, joille tuulivoimarakentamista ei tulisi suunnitella.
	Suunnittelutarveratkaisu - Kunta				Jos tuulivoimahanke sijoittuu maankäyttö- ja rakennuslain 16 §:n mukaiselle suunnittelutarvealueelle, riippuu hankkeen laadusta ja sijaintipaikasta, riittääkö suunnittelutarveratkaisu vai tuleeeko sijoittaminen ratkaista kaavalla.
	Poikkeamispäätös - Kunta				Kunta voi erityisestä syystä hakemuksesta myöntää poikkeamisen esimerkiksi kaavasta. Poikkeamisen edellytyksistä säädetään maankäyttö- ja rakennuslain 23 luvussa.

Tuulivoima - tuotantolaitoksen suunnittelu					
	YVA - ELY-keskus	Ennen aloittamista			Tuulivoimahanke vaatii lain ympäristövaikutusten arviointimenettelystä mukaisen hankelutetun perusteella YVA-menettelyn aina kun yksittäisten laitosten lukumäärä on vähintään 10 kappaletta tai kokonaisteho vähintään 45 megawattia. Myös tätä pienempi hanke voi olla YVA-velvollinen YVA-tarveharkintapäätöksen perusteella.
	Puolustusvoimien lausunto tuulivoimarakentamisen hyväksyttävyydestä - Pääesikunta	Ennen aloittamista			Täyttääkseen vaatimuksen maanpuolustuksen toimintamahdollisuuksien varmistamisesta tuulivoimatoimija pyytää hankkeesta lausuntoa Puolustusvoimilta tuulivoimarakentamisen hyväksyttävyydestä.
	Natura-arviointi				Jos vanhalle turvetuotantoalueelle tuleva voimala todennäköisesti aiheuttaa haittaa Natura 2000 alueelle, joka on vieressä, tulee tehdä Natura-arviointi. Luvan myöntävän viranomaisen on valvottava, että arviointi tehdään (luonnonsuojelulaki 65 §). Jos voimalahanke saattaa aiheuttaa luonnonsuojelulain 64 § kielletyn Natura-alueen heikentämisen, niin on tehtävä ilmoitus ELY-keskukselle. Ilmoituksen tulee sisältää tiedot toimenpiteistä, sen toteuttamisavasta ja vaikutuksista alueen suojelutavoitteisiin (luonnonsuojelulaki 65 b §)
	Tutkimuslupa - Maanmittauslaitos				Jos alueella on tarve lunastaa maa-alueita hankkeelle, niin lunastettavilla alueilla ennen lunastusta tehtävät tutkimustyöt tarvitsevat tutkimuslupan, jonka maanmittauslaitos myöntää. (Lunastuslaki)
Tuulivoima - Rakentaminen, päivittäminen ja verkkoon liittäminen					
	Lentoestelupa - Traficom	Ennen rakentamista			Ilmailulain 158 § edellyttää lentoestelupaa tuulivoimaloiden, niiden rakentamiseen tarkoitettujen nostureiden sekä mahdollisten muiden hankkeen kannalta tarpeellisten korkeiden esteiden pystytyksen ennen pystyttämistä. Lentoestelupaa ei tarvitse hakea, jos lentoestelausunnossa todetaan, että kyseinen lentoestelausunto riittää selvitykseksi esteen pystyttämiseksi.
	Voimalaitosten rakentamista ja käytöstä poistamista koskevat ilmoitukset - Energiavirasto	Ennen rakentamista sekä ennen käyttöönottoa			Sähkömarkkinalain mukaan tuottajan tulee ilmoittaa tuulivoimalan rakentamissuunnitelmista sekä käyttöönotosta Energiavirastolle.
	Ympäristölupa - AVI tai kunnan ympäristönsuojeluviranomainen				Tuulivoimaloiden alueelta ei edellytetä ympäristönsuojelulain laitoslutetun perusteella ympäristölupaa. Sen sijaan tuulivoimahanke voi edellyttää kokoluokasta riippumatta ympäristöluvan, mikäli toiminnan melu- tai väkivaikutukset saattavat aiheuttaa Naapl:n 17 §:n mukaista kohtuutonta rasitusta lähialueen asukkaalle. (Laki eräistä naapurussuhteista)

	Rakennuslupa - kunnan raken- nusvalvontavi- ranomainen	Ennen aloitta- mista			Tuulivoimala edellyttää maankäyttö- ja raken- nuslain mukaista rakennuslupaa kunnasta.
	Poikkeus luon- nonsuojelulain tarkoittamien luontotyyppien suojelusta - ELY- keskus	Ennen aloitta- mista			Luonnonsuojelulain 29 §:ssä lueteltuihin luon- totyyppeihin kuuluvien luonnontilaisten tai nii- hin verrattavien alueiden muuttaminen tavalla, joka vaarantaa niiden ominaispiirteiden säily- mistä, on kiellettyä. Jos luontotyyppien ominais- piirteet eivät vaarannu, lupaa ei tarvita. ELY- keskus voi LSL 31 §:n nojalla myöntää poikkeuk- sen muuttamiskiellosta, jos luontotyyppien suoje- lutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu tai jos luontotyyppien suojelu estää yleisen edun kan- nalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitel- man toteuttamisen
	Poikkeus rau- hoitussäännök- sistä ja elilöla- jien suojelusta - YM, ELY-keskus	Ennen aloitta- mista			Lintuja koskevat häirintää, pyyntiä ja tappa- mista koskevat poikkeusluvut käsittelee Varsinais-Suomen ELY-keskus. Jos poikkeuslupahake- mus koskee kasveja tai muita eläimiä kuin lin- tuja, hakemuksen käsittelee se ELY-keskus, jonka alueella suunniteltu toimenpide tapah- tuisi.
	Ilmoitus Natura-alueeseen vaikuttavista toimenpiteistä - ELY-keskus	Ennen aloitta- mista			Jos tuulivoimahanke saattaa aiheuttaa luonnon- suojelulain 64 § kielletyn Natura-alueen heiken- tämisen, niin on tehtävä ilmoitus ELY-keskuk- selle. Ilmoituksen tulee sisältää tiedot toimenpi- teestä, sen toteuttamistavasta ja vaikutuksista alueen suojelutavoitteisiin (Luonnonsuojelulain 65 b §)
	Poikkeus vesi- luontotyyppien suojelusta - AVI	Ennen aloitta- mista			Vesilain 2 luvun 11 § kieltää pienvesien luon- nontilan vaarantamisen. Aluehallintovirasto voi yksittäistapauksissa myöntää poikkeuksen kiel- lostä, jos vesiluontotyyppien suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu. Poikkeamishake- mus tehdään aluehallintovirastolle lupahake- muksen yhteydessä tai erillisenä.
	Hankelupa suurjännitejoh- don rakentami- seen - Energia- virasto	Ennen aloitta- mista			Suurjännitteisen eli vähintään 110 kV liittymis- johdon rakentamiseen on haettava hankelupa Energiavirastolta. Sähkömarkkinalain mukai- sesta hankeluvasta suurjännitejohdon rakenta- miseen säädetään lain 14 §:ssä. Hankelupaa on pyydetty Energiavirastolta.
Tuulivoima - Kiin- teän omaisuuden käyt- töoikeus					

	Lunastuslupa - Maanmittauslaitos, Valtioneuvosto	Ennen aloittamista			Lunastuslain mukaisen lunastusluvan myöntää hakemuksesta joko valtioneuvosto tai Maanmittauslaitos. Valtioneuvostolla on yleistoimivalta lunastuslupa-asioissa, eli se voi myöntää lunastusluvan kaikentyyppisissä tapauksissa. Maanmittauslaitoksen toimivalta on rajoitettu. Maanmittauslaitos voi antaa lunastusluvan vain tapauksissa, joissa lunastus koskee ns. johtohankkeita. Lunastusluvan saamisen perusedellytyksenä on se, että hanke on yleisen tarpeen vaatima. "Lunastaa saadaan, kun yleinen tarve sitä vaatii. Lunastusta ei kuitenkaan saa panna toimeen, jos lunastuksen tarkoitus voidaan yhtä sopivasti saavuttaa jollain muulla tavalla taikka jos lunastuksesta yksityiselle edulle koituva haitta on suurempi kuin siitä yleiselle edulle saatava hyöty." Lunastuslaki 4 §
	Yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen - kunnan rakennusvalvontaviranomainen	Ennen aloittamista			Maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n mukaan kiinteistön omistaja ja haltija on velvollinen sallimaan yhdyskuntaa tai kiinteistöä palvelevan johdon sijoittamisen omistamalleen tai hallitsemalleen alueelle, jollei sijoittamista muutoin voida järjestää tyydyttävästi ja kohtuullisin kustannuksin. Sama koskee johtoihin liittyviä vähäisiä laitteita, rakennelmia ja laitoksia. Jollei sijoittamisesta ole sovittu kiinteistön omistajan ja haltijan kanssa, sijoittamisesta päättää kunnan rakennusvalvontaviranomainen.
	Kunnan suostumus - Kunta	Ennen aloittamista			Sähkömarkkinalain 17 §:ssä säädetään kunnan asemasta sähköjohdon sijoittamisesta. Suurjännite-johdon (110 kilovoltin) reitille tulee saada kunnan suostumus, jos oikeutta sähköjohdon sijoittamiseen ei perusteta lunastuslain mukaisessa lunastusmenettelyssä ja sähköjohto rakennetaan muualle kuin kaavassa tätä varten varatulle alueelle.
Tuulivoima - tuotantolaitoksen käyttäminen					
			Ilmoitus tuulivoimasta - Energiavirasto	Ennen kaupallista käyttöön ottoa	Tutkakompensaatiolain mukainen ilmoitus tuulivoimasta, jos tuulivoimala sijaitsee sen vaatimalla alueella. Sähkön tuottaja, jonka hallinnassa on tuulivoimala tuulivoiman kompensatioalueella, on tutkakompensaatiolain 5 §:n mukaan velvollinen maksamaan turbiinikohtaisen tuulivoimamaksun Energiavirastolle.

Liite 2. Turvetuotantoalueen jatkokäyttöön liittyviä viran- omaisvastuita

Tilanne	viranomainen	Mihin lakiin pe- rustuu?	Rooli
Turvetuotanto	ELY-keskusten turvetuotannon valvojat	Ympäristönsuojelu- laki, jätelaki	Valvoo, että turvetuotanto tapahtuu annetun ympäristöluvan mukaisesti
Turvetuotannon lopettaminen	ELY-keskusten turvetuotannon valvojat / Aluehallintoviraston turvetuotannosta vastaavat	Ympäristönsuojelu- laki, jätelaki	Vahvistavat jälkihoitomääräykset - rauettavat turvetuotannon ympäristöluvan
Turvetuotannon lopettamisen jälkeinen aika	ELY-keskusten turvetuotannon valvojat	Ympäristönsuojelu- laki, jätelaki	Toteavat jälkihoitotoimenpiteet tehdyiksi ja turvetuottajan vastuiden päättymisen
METSÄTALOUS		Ympäristönsuojelu- laki, jätelaki	
Metsitys - ojittaminen	ELY-keskus / AVI	Vesilaki	ELY: Ojitusilmoituksen käsittely - arvio tarvitaanko vesilain mukaista lupaa / AVI: Vesilain mukaisen luvan myöntäminen
Metsitys - vesistöpuhdistus	Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen	Ympäristönsuojelu- laki	Toiminnanharjoittajan on oltava selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja niiden hallinnasta sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista (YSL 6 §). Toiminnanharjoittajan on järjestettävä toimintansa niin, että ympäristön pilaantuminen voidaan ehkäistä ennakolta. Jos pilaantumista ei voida kokonaan ehkäistä, se on rajoitettava mahdollisimman vähäiseksi.
Metsitys - lannoitus	Ruokavirasto	Lannoitelaki: Lannoitelaki 711/2022 säätelee lannoitevalmisteiden ja niiden ainesosien valmistusta, markkinoille saattamista, käyttöä, varastointia, kuljettamista, vientiä ja tuontia.	Valvoo lannoitukseen käytettäviä lannoitevalmisteita
Metsitys - KEMERA / METKA	Metsäkeskus	Laki kestävän metsätalouden rahoituksesta edistää taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä metsän hoitoa ja käyttöä.	Metsäkeskus päättää rahoituksesta ja valvoo, että valtion tuki käytetään lain mukaisesti
Metsitys - Metsitystuki	ELY-keskus	Laki metsityksen määräaikaisesta tukemisesta	Laki metsityksen määräaikaisesta tukemisesta § 13 "Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on lausunnossaan otettava kantaa 6 §:n 1 momentin 3–6 kohdassa säädettyjen edellytysten toteutumiseen sekä tarvittaessa 5 §:n 4 momentin asiakokonaisuuksiin ja metsitettävän alueen vesitalouteen. Jos hakemus kohdistuu kokonaisuudessaan entiselle turvetuotantoalueelle, lausunnossa ei kuitenkaan tarvitse ottaa kantaa 6 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetyn edellytyksen toteutumiseen. Lausunto on sitova."
Metsitys - Metsitystuki	Metsäkeskus	Laki metsityksen määräaikaisesta tukemisesta	Laki metsityksen määräaikaisesta tukemisesta 21 § "Metsäkeskus valvoo ja tarkastaa metsitystuen myöntämiseen ja maksamiseen liittyviä edellytyksiä ja metsitystukeen liittyvien velvoitteiden noudattamista..." Velvoitteet sitoo maanomistajaa 10 vuotta. Metsäkeskus toimii valtionapuviranomaisena.
Metsitys - Metsitystuki	Ruokavirasto	Laki metsityksen määräaikaisesta tukemisesta	Toimii valtionapuviranomaisena metsitystukien takaisin perinnässä. Tekee päätökset tuen takaisin perinnästä Metsäkeskuksen esityksestä. Takaisinperintä voidaan tehdä korkeintaan 10 vuotta viimeisestä maksuerästä.

MAATALOUS (Pellot)			
Maatalous - ojittaminen / vesitalouden järjestelyt	ELY-keskus / AVI	Vesilaki	ELY: Ojitusilmoituksen käsittely - arvio tarvitaanko vesilain mukaista lupaa / AVI: Vesilain mukaisen luvan myöntäminen
Maatalous - lannoitus	Ruokavirasto	Lannoitelaki	Valvoo lannoitukseen käytettäviä lannoitevalmisteita
Maatalous - lannoitus	ELY-keskus, Kunta,	Asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (1250/2014). Direktiivi vesien suojelemisesta maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta (91/676/ETY). Laki tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta (1334/2022)	Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisille kuuluu nitraattiasetuksen edellyttämien ilmoitusten käsittely sekä asetuksen noudattamisen valvonta tiloilla, jotka eivät ole eläinsuojien ilmoitusmenettelyssä tarkoitettujen ilmoituksenvaraisia tai ympäristöluvanvaraisia. Kunnan tulee antaa ELY-keskukselle tarpeelliset tiedot asetuksen noudattamisen valvomiseksi ja nitraattidirektiivin edellyttämien raporttien laatimiseksi sekä tiedot asetuksen vaatimusten rikkomisesta. ELY-keskuksen velvollisuus on ohjata ja edistää ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista alueellaan (ympäristönsuojelulaki 21 §). Näin ollen myös ELY-keskuksella on toimivalta asetuksen noudattamisen valvonnassa ja sen tulee puuttua asiaan, mikäli ympäristönsuojelulain tai nitraattiasetuksen vastaista toimintaa harjoitetaan alueella. (YM 2021) ELY-keskuksen tehtäviin kuuluu maataloustukien valvonnan yhteydessä valvoa myös nitraattidirektiivin noudattamista. Laki tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta (26 §, 1334/2022)
Maatalous - tuet	Ruokavirasto	Maatalouden tukien lainsäädäntö	Ruokavirasto vastaa mm. tukijärjestelmien varojen käytön valvonnasta sekä ohjaa ja valvoo tukijärjestelmän toimeenpanoa sekä muita viranomaisia
Maatalous - tuet	ELY-keskus	Maatalouden tukien lainsäädäntö	Maatiloilla suoritettavia valvontoja tekevät pääasiassa ELY-keskusten tarkastajat
KOSTEIKOT			
Kosteikot - vesitalouden järjestelyt	ELY-keskus / AVI	Vesilaki	ELY: arvio tarvitaanko suunnitelmaan vesilain mukaista lupaa / AVI: Vesilain mukaisen luvan myöntäminen
Kosteikot - rakentaminen / tuet	Tuen rahoittaja Ely-keskus tai maakunnanliitto	Rahoituksen laki	Rahoituksen käytön valvonta
Kosteikot - vesistö päästöt	Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen	Ympäristönsuojelulain selvilläolovelvollisuus ja velvollisuus ehkäistä ja rajoittaa ympäristön pilaantumista toiminnanharjoittajalla	Toiminnanharjoittajan on oltava selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja niiden hallinnasta sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista (Ympäristönsuojelulaki 6 §). Toiminnanharjoittajan on järjestettävä toimintansa niin, että ympäristön pilaantuminen voidaan ehkäistä ennakolta. Jos pilaantumista ei voida kokonaan ehkäistä, se on rajoitettava mahdollisimman vähäiseksi.
Soistaminen - vesitalouden järjestelyt	ELY-keskus / AVI	Vesilaki	ELY: arvio tarvitaanko suunnitelmaan vesilain mukaista lupaa / AVI: Vesilain mukaisen luvan myöntäminen
Soistaminen - rakentaminen / tuet	Tuen rahoittaja Ely-keskus tai maakunnanliitto	Rahoituksen laki	Rahoituksen käytön valvonta
Soistaminen - vesistö päästöt		Ympäristönsuojelulain selvilläolovelvollisuus ja velvollisuus ehkäistä ja rajoittaa ympäristön pilaantumista toiminnanharjoittajalla	Toiminnanharjoittajan on oltava selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja niiden hallinnasta sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista (YSL 6 §). Toiminnanharjoittajan on järjestettävä toimintansa niin, että ympäristön pilaantuminen voidaan ehkäistä ennakolta. Jos pilaantumista ei voida kokonaan ehkäistä, se on rajoitettava mahdollisimman vähäiseksi.
AURINKOVOIMA			

Aurinkovoima – Alueidenkäytönsuunnittelu			
Kaavoitus	Maakuntaliitto tai Kunta	Maankäyttö- ja rakennuslaki	Jos tarve, niin hoitaa kaavoituksen.
Suunnittelutarveratkaisu	Kunta	Maankäyttö- ja rakennuslaki	Tarvittaessa arvioi, onko perusteita suunnittelutarveratkaisulle.
Poikkeamispäätös	Kunta	Maankäyttö- ja rakennuslaki	Tarvittaessa arvioi, onko perusteita poikkeamispäätökselle.
Aurinkovoima - tuotantolaitoksen suunnittelu			
YVA	ELY-keskus	Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä	ELY-keskus antaa lausunnon natura-arvioinnista.
Natura-arviointi	ELY-keskus	Luonnonsuojelulaki	Jos tarve
Tutkimuslupa	Maanmittauslaitos	Lunastuslaki	Jos alueella on tarve lunastaa maa-alueita, niin Maanmittauslaitos myöntää hankkeen kannalta tarvittavia tutkimuksia varten tutkimusluvat näille alueille.
Aurinkovoima - Rakentaminen, päivittäminen ja verkkoon liittäminen			
Voimalaitosten rakentamista ja käytöstä poistamista koskevat ilmoitukset	Energiavirasto	Sähkömarkkinalaki	
Rakennuslupa	kunnan rakennusvalvontaviranomainen	Maankäyttö- ja rakennuslaki	Myöntää tarvittaessa rakennusluvan
Toimenpidelupa	kunnan rakennusvalvontaviranomainen	Maankäyttö- ja rakennuslaki	Myöntää tarvittaessa toimenpideluvan
Poikkeus luonnonsuojelulain tarkoittamien luontotyyppien suojelusta	ELY-keskus	Luonnonsuojelulaki	Arvioi, onko perusteita myöntää poikkeuslupaa
Poikkeus rauhoitussäännöksistä ja eliölajien suojelusta	ELY-keskus, YM	Luonnonsuojelulaki	Arvioi, onko perusteita myöntää poikkeuslupaa
Ilmoitus Natura-alueeseen vaikuttavista toimenpiteistä	ELY-keskus	Luonnonsuojelulaki	Arvioi, onko voiko toimenpiteet sallia, tai onko niitä tarvetta kieltää tai rajoittaa.
Hankelupa suurjärnjtejohton rakentamiseen	Energiavirasto, TEM	Sähkömarkkinalaki	Myöntää luvan
Aurinkovoima - Kiinteän omaisuuden käyttöoikeus			
Lunastuslupa	Maanmittauslaitos	Lunastuslaki	Myöntää luvan
Yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen	kunnan rakennusvalvontaviranomainen	Maankäyttö- ja rakennuslaki	Myöntää luvan
Kunnan suostumus	Kunta	Sähkömarkkinalaki	Myöntää suostumuksen
TUULIVOIMA			
Tuulivoima – Alueidenkäytönsuunnittelu			
Kaavoitus	Maakunnan liitto tai kunta	Maankäyttö- ja rakennuslaki	Suuri ja keskikokoisten maatuulivoimaloiden osalta MRL:n mukaisen kaavan laatiminen, jossa määritellään soveltuvat alueet.
Suunnittelutarveratkaisu	kunnan rakennusvalvontaviranomainen		Tarvittaessa arvioi, onko perusteita suunnittelutarveratkaisulle.
Poikkeamispäätös	kunnan rakennusvalvontaviranomainen		Tarvittaessa arvioi, onko perusteita poikkeamispäätökselle.
Tuulivoima - tuotantolaitoksen suunnittelu			
YVA	ELY-keskus	Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä	ELY-keskus ohjaa ja valvoo YVA-menettelyn täytäntöönpanoa toimialueellaan, toimii yhteysviranomaisena ympäristövaikutusten arviointimenettelyissä, tekee päätöksen YVA-menettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa, sekä huolehtii YVA-laissa ja -asetuksessa sille säädettyistä muista tehtävistä.
Puolustusvoimien lausunto tuulivoimarakentamisen hyväksyttävyydestä	Puolustusvoimat		Puolustusvoimat antaa lausunnon tuulivoimarakentamisen hyväksyttävyydestä. Lausuntojen myönteisen tai kielteisen kannan määrää se, miten arvioidaan tuulivoimahankkeiden häiritsevän Puolustusvoimien muissa laeissa määrättyjä lakisääteisiä toimintoja.

Natura-arviointi		Luonnonsuojelu- laki	ELY-keskus antaa lausunnon natura-arvioinnista.
Tutkimuslupa	Maanmittaus- laitos	Lunastuslaki	Jos alueella on tarve lunastaa maa-alueita, niin Maanmittauslaitos myöntää hankkeen kannalta tarvittavia tutkimuksia varten tutkimusluvut näille alueille.
Tuulivoima - Rakentaminen, päivittäminen ja verkkoon liittäminen			
Lentoestelupa	Traficom		Arvioi, voidaanko lupa myöntää
Voimalaitosten rakentamista ja käytöstä poistamista koskevat ilmoitukset	Energiavirasto	Sähkömarkkina- laki	Ottaa vastaan ilmoitukset
Ympäristölupa	AVI tai kunnan ympäristönsuojeluviranomainen		Myöntää ympäristöluvan
Rakennuslupa	kunnan rakennusvalvontaviranomainen		Myöntää tarvittaessa rakennusluvan
Toimenpidelupa	kunnan rakennusvalvontaviranomainen		Myöntää tarvittaessa toimenpideluvan
Poikkeus luonnonsuojelulain tarkoittamien luontotyyppien suojelusta	ELY-keskus	Luonnonsuojelu- laki	Arvioi, onko perusteita myöntää poikkeuslupaa
Poikkeus rauhoitussäännöksistä ja elilölajien suojelusta	ELY-keskus, YM	Luonnonsuojelu- laki	Arvioi, onko perusteita myöntää poikkeuslupaa
Ilmoitus Natura-alueeseen vaikuttavista toimenpiteistä	ELY-keskus	Luonnonsuojelu- laki	Arvioi, onko voiko toimenpiteet sallia, tai onko niitä tarvetta kieltää tai rajoittaa.
Hankelupa suurjännitejohdon rakentamiseen	Energiavirasto, TEM	Sähkömarkkina- laki	Myöntää luvan
Tuulivoima - Kiinteän omaisuuden käyttöoikeus			
Lunastuslupa	Maanmittaus- laitos	Lunastuslaki	Myöntää luvan
Yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen	kunnan rakennusvalvontaviranomainen		Myöntää luvan
Kunnan suostumus	Kunta	Sähkömarkkina- laki	Myöntää suostumuksen
Tuulivoima - tuotantolaitoksen käyttäminen			
Ilmoitus tuulivoimasta	Energiavirasto	Tutkakompensaa- tiolaki	Arvioi, onko tarvetta maksaa tutkakompensaatiota.

